॥ శ్రీగణాధిపతయే నమః॥ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకో యో ధర్మస్తద్వత్త్వం తద్వత్తదధికరణం॥ అథాత్ర వహ్నిః పర్వత స్తద్వత్త్వాద్ధూమ॥

౧

త్రైవేశేషికసాధ్యం వహ్నిః కలం అవచ్ఛిన్నత్వేనైతి వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నసాధ్యనిష్ఠత్వవ్యాప్తిప్రతిపాదనార్థం తత్సహ్యాప్తిత్వాత్ ప్రకృతవహ్నిమా
న్ధూమాదిత్యాదౌ తత్తద్వృత్తిత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం విశేషణీయసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన సంబంధావచ్ఛిన్నత్వ
ఏకదేశేన తన్నిరూపితప్రతియోగితాకాభావవత్తాయామాప్తిత్వాన్యతరసంబంధవిశిష్టత్వాత్ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవాన్ ధూమాదిత్యాదౌ తు
సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన సంబంధావచ్ఛిన్నత్వేన తత్తద్వృత్తిత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం తత్తన్నిరూపితప్రతియో
గితాకాభావవత్తాయామాప్తిత్వాన్యతరసంబంధవిశిష్టత్వాద్విశేషణసంపత్తిరితి యద్యపి పర్వతే తత్సంయోగాభావవత్త్వానాదితత్
త్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం వహ్నిత్వమతవ్యాప్తిర్వాచ్యా ఇత్యతిప్రసంగః తథాపి యద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వేన యద్ధ
ర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యనిష్ఠతత్త్వాంశే లక్షణాసత్త్వాత్ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వేన తద్ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యనిష్ఠత్వలక్షణాప్రతిపత్తిశ్చేత్ కింఫలమతః

తాపకత్వే [illegible] తథా [illegible] ద్వైతు [illegible] సంబంధేన [illegible] తత్ర [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] తాదవచ్ఛేద [illegible] అత్ర [illegible] తాదవచ్ఛేదక [illegible]

సంభవే తత్ర తాదవచ్ఛేదక [illegible] ప్రతియోగితాయా [illegible] వృత్తితయా తత్ర వృత్తి [illegible] హేతుమన్నిష్ఠ

భావప్రతియోగిత్వం వహ్ని [illegible] హేతుమన్నిష్ఠ భావప్రతియోగి. [illegible] హేతుసమానాధికరణాభావప్రతి

యోగితా [illegible] సమానాధికరణ [illegible] లక్షణ [illegible] ప్రతియో

గితాయా వ్యాప్తి [illegible] ప్రతియోగితావచ్ఛేదక [illegible] అవ్యాప్తి [illegible]

[illegible] ||౧|| [illegible] నానావిధసంబంధేన వహ్నితాదేః సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే వ్యాప్తి [illegible]

[illegible] మితి ||౨|| నను ప్రతియోగ్యసమానాధికరణహేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న [illegible] త్వం యత్ [illegible] తావచ్ఛేదకం త

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

సపక్ష[illegible] సాధనాయా నాదిక్షణే [illegible] వ్యాప్తి [illegible]

[illegible] వ్యాప్తి [illegible] సాధనాయా నాదిక్షణే [illegible] ప్రతియోగి [illegible] పక్ష [illegible] సాధనాయా నాదిక్షణ [illegible] వ్యాప్తి [illegible]

పక్ష [illegible] సాధనాయా నాదిక్షణ [illegible] పక్ష [illegible] ప్రతియోగి [illegible] సాధనాయా నాదిక్షణ [illegible]

[illegible] వ్యాప్తి [illegible] సాధ్య [illegible]

వ్యాప్తి [illegible] పక్ష [illegible] ప్రతియోగి [illegible] వ్యాప్తి [illegible] సంబంధ [illegible]

[illegible] సాధనాయా నాదిక్షణ [illegible] అభావప్రతియోగి [illegible] పక్ష [illegible] సాధనాయా నాదిక్షణ [illegible]

[illegible] వ్యాప్తి [illegible] పక్ష [illegible] ప్రతియోగి [illegible] వ్యాప్తి [illegible] పక్ష [illegible]

[illegible] పక్ష [illegible] వ్యాప్తి [illegible] సాభావప్రతియోగి

[illegible] ॥ తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న[illegible]ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న[illegible] ॥ [illegible]

[illegible] ॥౨॥ [illegible]

[illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] అవచ్ఛేదక [illegible]

౨ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

చ్ఛేదకతా ఘటత్వసంబంధేన ప్రతియోగితాయాః [illegible] విశేష్యతా [illegible] సంబంధేన [illegible]

అవచ్ఛేదకతాయాం [illegible] అవచ్ఛేదకతా ఘటత్వసంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] ప్రతియోగి [illegible]

సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible] ప్రతియోగితా [illegible]

[illegible] విశేష్యతా [illegible]

[illegible] విశేష్యతాయాం [illegible] ప్రతియోగితా [illegible] అవచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] సంబంధేన [illegible]

[illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] ప్రతియోగితా [illegible]

[illegible] ప్రతియోగితా [illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible]

[illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible]

[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] రూపితత్వే [illegible] తావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాఘటత్వసంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] నిరూపితావచ్ఛేదకతాఘట [illegible]

[illegible] తావచ్ఛేదకతా [illegible] ర్వ్యాప్తత్వసమయోగితావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రత్యాసత్తిసంబంధేన తాదాత్మ్యసంబంధనిరూపితావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వస్య సంబంధేన [illegible]

తాఘటత్వాదినిష్ఠేతి సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వస్య విరహేణ తన్నిరూపితప్రతియోగితా

యాం లాఘవసంబంధేన [illegible] తద్వ్యాపకత్వస్య విరహేణ [illegible] రితి ననుప్రతియోగికేన నిఖిలఘటత్వాదినిష్ఠాయామవచ్ఛేదకతాయాం ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నా

వచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వస్య విరహేణ [illegible] సమవాయసంబంధేన సాధ్యతావిశిష్టావచ్ఛేదకతాప్రసిద్ధ్యభావాదితి ననుసమవాయసంబంధేన [illegible]

ంధావచ్ఛిన్నప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితసంయోగసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానిరూపితప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా

యామేవ తత్ప్రసిద్ధేరితి [illegible] వచ్ఛేదకతాయాం వచ్ఛేదకభేదేన నానాత్వే [illegible] ప్రమేయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతానిరూపితావ

చ్ఛేదకతాసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య [illegible] తావచ్ఛేదకత్వరూపవ్యాపకత్వవిరహేణ [illegible] తావచ్ఛేదక [illegible] వ్యాప్తే

సిద్ధాంతల॥ కత్వేన తన తాదృశధర్మవత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం ప్రవిష్ట సాధ్యతావచ్ఛేదకతా సమానాధికరణ తత్తాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకధర్మ ॥ వివేచన॥

వత్త్వం తథా చ తాదృశానవచ్ఛేదకం యత్ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వం తద్వృత్తి తత్ర సత్తాసాన్నిధ్యే న ఉపపత్తి రితి వాచ్యం తాదృశావచ్ఛే

దకప్రమేయత్వవత్త్వస్య సత్త్వేన సాధ్యతావిశిష్టత్వస్య వాయ్వాదిసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాది నిరుక్తావచ్ఛేదకతాయాం తైన సాధ్యతా

విశిష్టావచ్ఛేదకతానిరూపిత తత్ప్రతియోగితాయా మప్రసిద్ధ్యా తత్ర వ్యాప్త్యసంభవాత్ తాదృశసాధ్యతావిశిష్టప్రతియోగితాభిన్నత్వైరివ

౬

లితాధికరణతాయాం విశిష్టసంబంధనిరూపితావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వస్య నిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న

ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకరూపావృత్తిత్వాభావసంబంధేన వృత్తిసాధ్యతారూపవృత్తిత్వం నిరూపితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధతావచ్ఛే

దకతాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వసంబంధేన వ్యాపకతానిరూపితావచ్ఛేదకతావత్త్వసంబంధేన స్వం ప్రతియోగితా తథా

చ ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా సాధ్యతావ్యాపకత్వం సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నప్రమేయ నిరుక్తావచ్ఛేదకతా

సంయోగాదిసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయామసంభవ ఇతి తత్ర తాదృశసాధ్యవతా విశిష్టే త్రైకాదితత్తాద్వస్తోఽపి దోషః ఇతి యది తాదృశవహ్న్యాది సత్త్వ

ంశే తత్స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నవిశిష్టత్వసంయోగితావచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వేఽపి తయోర్భయసంబంధేనైవ విశిష్టత్వస్య వివక్షితత్వాత్ వృత్తిత్వం చ

స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నవిశిష్టత్వసంయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన అతత్త్వం ప్రతియోగితేతి న పూర్వోక్తదోషః పదమాదకాతేత్యాహ విస్తరః

॥ ౪ ॥ నన్వేతావతా హేతుసమానాధికరణాభావనిరూపితప్రతియోగితానిరూపితాభావవత్త్వస్యైవ సాధ్యతావచ్ఛేదకే నివేశ్యతామలం అవచ్ఛేదకత్వ

పర్యాప్త్యాదినివేశేనేతి చేన్న ప్రమేయవాన్ వాచ్యత్వాదిత్యాదౌ ప్రమేయత్వనిష్ఠధర్మితాంతరానిఖిలపదార్థనిరూపితత్వస్యైవ సత్త్వేన హేతుసమానాధిక

రణాభావీయప్రతియోగితానిరూపితత్వస్య ప్రమేయత్వనిష్ఠధర్మత్వే సాధ్యతావచ్ఛేదకేఽసత్త్వాత్ తాదృశనిరూపితాభావవత్త్వస్య త

త్ర విరహేణాఽవ్యాప్తిప్రసంగాదతస్తదుపాదానమితి ధ్యేయం ॥ ౫ ॥ నను ప్రతియోగ్యసమానాధికరణహేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావ

చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నావిషయకప్రతీతివిషయత్వం సాధ్యసామానాధికరణ్యస్యైవ వక్తుం శక్యత్వాత్ కలం అవచ్ఛేదకత్వానుసరణేనేతి చేన్న [illegible] ప్రతి

ఇతి ॥ ఏవం ప్రతియోగి[illegible]త్వేన ప్రతియోగితాయామపి హేతుసమానాధికరణాభావనిరూపితాయాం ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నా
ధేయతాతాదృశావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రమేయత్వే సత్త్వేన తదభావస్యాసంభవాత్ [illegible] ఇతి ధ్యేయం ॥

జనదీశ్వస్థలే॥

యోగితావచ్ఛేదకీభూతవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావీయ యత్త్వసంబంధవిశిష్టవిరహోదవ్యాప్తత్వప్రయుక్తేరితి న చ హి తస్య సాధనాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న ॥ లాబం కారి॥

పర్యాప్తిభవను యోగితావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నానుయోగితాకపర్యాప్తిత్వావచ్ఛేదకతాక విశేష్యతాశూన్యప్రతీతివిషయత్వస్య వినైవాదేవ తద్వారణసంభవా

త్తాదృశవహ్నివిశేషయప్రతీతౌ పక్షసత్వాయత్వవహ్నిత్వోభయరూపావచ్ఛిన్నావిశేషయకత్వప్రత్యక్షాదితి వాచ్యం మతేనప్రయవహ్నిభావప్రతి

యోగితావచ్ఛేదకతాయామ్ అవచ్ఛేదకతాత్వేనోవ్యాప్యత్వవృత్తితయా తాదృశప్రతియోగితానిరూపితతదవచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిభవనయో

2

గితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వాత్వైకత్వావచ్ఛిన్నావిశేషయకత్వస్యవిశిష్టమూలతప్రతీతావసత్వేనోక్తదోషతాదవస్థ్యమితి న చ హి తస్య సాధనాధికరణాభావప్ర

తియోగితానిష్ఠనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాభిన్న ఏవ మవచ్ఛేదకతాత్వని ష్ఠావచ్ఛేదకతాభిన్నావచ్ఛేదకతాత్వానిరూపితాయా

దృశావచ్ఛేదకతాత్వం యన్నిరూపితప్రతియోగితాతన్నిరూపితపర్యాప్తిభవను యోగితావచ్ఛేదకత్వస్యరూపేణివేశాదవ్యాప్తిదోషవారణసంభవాత్ తథా

హి మతేనప్రయవహ్నిభావీయప్రతియోగితానిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛేదకతాత్వోభయరూపేణ తాదృశావచ్ఛేదకతాయా వ్యాప్యత్వవృత్తితయా తాదృ

శప్రతియోగితాకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వం మహానసీయవహ్నిత్వేన తద్వృత్త్యాదేరపీతి తాదృశద్విత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితాకపర్యాప్తికావ
చ్ఛేదకతాక- విషయతాశాలిత్వేన వహ్నివిషయకప్రతీతౌ తత్త్వాదితివాచ్యం ధూమవాన్ వహ్నిరిత్యాదౌ తాదృశవిషయతాశాలిప్రవర్తకానీతి ప్ర
తీతివిషయత్వేన ధూమాదేః తత్త్వాదితివ్యాప్తిప్రసంగాత్ నచ తాదృశప్రతీతివిషయతావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకమితి తద్ద్వితీయత్వేనాతివ్యాప్తివారణాయ
ంశాదితావచ్ఛేదకం తాదృశవిషయతాశాలిత్వాతిమతత్వాని తత్ప్రతీతివిషయతావచ్ఛేదకత్వేన ధూమాదేః తత్త్వాదితివ్యాప్తిప్రసంగాత్ నచ త
ద్వారా తాదృశప్రతీతివిషయతాని ఘటితాని వహ్నిత్వావచ్ఛేదకత్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదకే వివక్షితత్వేనోక్తదోషానవకాశ ఇతి వాచ్యం తాదృశవిషయతా-
వహ్నివిషయకతాశాలివహ్నివిషయకత్వమూలకం వనవహ్నిత్వాదివిషయకవహ్నివిషయకత్వాన [illegible] తదనన్తరభావితాదృశవహ్నిసాధ్యకానుమితిప్రతి
యోగిత్వైంఖ్యవిధికరణత్వవిశిష్టానాం [illegible] వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావాదేరపి [illegible] తాదృశవిషయతా
శాలిత్వేన తదితరవహ్నిమానితి ప్రతీతౌ కేవలం తాదృశవానితి ప్రతీతౌ చ వహ్నిత్వేన తద్వ్యక్తివిషయతావచ్ఛేదకత్వేన వహ్నిత్వతాదృశసాధ్యతాయాం స్వరూపసాధ్యతా

అగదేశే॥ వ్యాప్తిః॥ అవచ్ఛేదకత్వాదతివ్యాప్త్యాపత్తేః నను తాదృశవిషయతాశాలినః ప్రతీతివిషయతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకతాయాంత్వా ॥ అవచ్ఛేదకం॥
ద్యుతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకమితి చేత్తథాపి వహ్నేర్ధూమాదివ్యాప్తిః వారణాసంభవాదితి చేన్న ఘటఘటకాలీనవహ్నిమాన్ ధూమ
వితావ్యాదౌ ఘటత్వాభావస్య లక్షణఘటకతయా తద్వయప్రతియోగితావచ్ఛేదకధూమత్వఘటత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాశాలినః ప్రత్యక్షస్య విశిష్టవిషయతాశూన్యత్వస్య ప్ర
తీతావచ్ఛేదకత్వేనావ్యాప్త్యాపత్తేః నను తథాపి ప్రతియోగివ్యధికరణత్వాదిఘటకతయా నాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యనుయో
గితావచ్ఛేదకరూపావృత్తిప్రకారతావచ్ఛేదకత్వస్యాపి వసత్వాద్ధూమతావచ్ఛేదకత్వే విపక్షే గోయం తథాపి ఘటత్వఘటకత్వేన తాదృశవృత్తిత్వస్య ఘటకాలీనవ
హ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాయాం సత్త్వేనావ్యాప్త్యభావాదితి చేన్న హేతుతత్సమానాధికరణాభావాంతర్గతఘటత్వాభావప్రత్యక్షాదిస్వరూపాభావనిరూపితప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రసిద్ధ్యా సంబంధప్రసంగాత్ తాదృశరూపస్య ప్రసిద్ధత్వేన
వహ్నిబాధిమాత్రేతి ప్రసంగాత్ నను ప్రతియోగివ్యధికరణాభావవిశిష్టమాత్రవృత్తిత్వస్య సమానాధికరణాభావీయావృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా

క-భేదకూటవత్త్వప్రకారతావచ్ఛేదక- ఇత్యాదిరూపేణానివేశే తద్ధ్యాఘ్రాణవశాత్ అభావవైశిష్ట్యం యన్నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్మకావచ్ఛి
న్న పర్యాప్తిమయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన। స్వమభావపరం రూపవృత్తిత్వం యస్యావచ్ఛేదకతాత్మకావచ్ఛిన్న పర్యాప్తిమయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధే
న స్వం ప్రకారతా। తథా చ ఘటపటోభయావిశిష్టత్వం ఘటత్వైకత్వైనానుపపత్తిభావాత్ న చ తాదృశఘటనివేశేన గౌరవం అనుష్ణత్వే తేషు ప్రతియో
గివర్తికరణాభావేంయసాధ్యతావచ్ఛేదక తదితరోభయానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి। అతిప్రతీతిసాక్షికసాంగాస్త్యనావశ్యకత్వావనివే
శాత్ లాఘవమితి వాచ్యం ప్రతియోగివృత్తికరణం హేతుసమానాధికరణాభావవిశిష్టే స్వప్రకారతావచ్ఛేదకత్వాదిరూపేణ నివేశాల్లాఘవం వై
శిష్ట్యం యన్నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్మకావచ్ఛిన్న పర్యాప్తిమయోగితావచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వసంబంధేన తథా చ ప్రతియోగివృత్తికర
ణం హేతుసమానాధికరణాభావావచ్ఛిన్నత్వేనైకత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకనివేశాత్ పర్యాప్తిరితి అతిదేశాదృశపరంపరాయాస్స్వం సత్తా
న చ స్వజనకమనివేశాత్ అభావాత్ అజ్ఞానప్రకారత్వేన హేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకం ఇత్యాద్యాక

ఆసదా|ప్రసంగః|| తదభావాభావత్వేన నిరుక్తవ్యాప్తిభిన్నా ప్రతియోగితా, తథాచ తాదృశతదభావాభావత్వేన నిరుక్తవ్యాప్తిభిన్నత్వం సంభవాత్ తత్త్వేన నిరుక్తవ్యా ||ఆగమాధీ

ప్తిభిన్నానాదనుమితౌ ప్రత్త్వైతి సుధీభిర్విభావనీయం ||౭|| ననుసాధ్యవద్భిన్నసాధ్యాభావవదవృత్తిత్వద్వితీయలక్షణే సాధ్యవద్భిన్నత్వవిశిష్టసాధ్యాభావవత్వస్య వహ్నిభావాభావప్రతి

యోగితావచ్ఛేదకతాం యాతి వ్యాప్తిర్నతు వహ్నిత్వసమ్యక్ తావచ్ఛేదకతా తథాచ సాధ్యవత్తావచ్ఛేదకతాలాభవత్వస్య ననుయోగితావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నహేతు

ర సమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణతాభావవదవిశేషేణాదవ్యాప్తిపారణాసంభవాదలం తదితరోభయాభావ

విశిష్టత్వనివేశనేన తద్భిన్నపర్యాప్త్యధికరణపర్యాప్తిత్వముపాదేయమిత్యాశయం గ్రంథకృతినా ఖవనుపపత్తిః గదాధరేణ తు పర్యాప్తిర్వ్యాప్యవృత్తిత్వాది

పదాభిప్రాయమిత్యేవ తత్త్వాభిధానాదితి ||౭|| ననులాఘవేన హేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయో

గితావచ్ఛేదకం యత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకం తద్రూపవిశిష్టావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమేవ నివేశనీయ

త్వాత్ అలం సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయాభావవచ్ఛిన్నే తద్భిన్నేనేతి భిన్నపూర్వోక్తరీత్యా హేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక-

తాతావచ్ఛిన్నప్రత్యాసత్తిసంయోగిత్వావచ్ఛేదకరూపస్యాప్రసిద్ధత్వాదసంభవప్రసంగాత్ ఉక్తరీత్యాప్యసంభవాన్నివేశేతు కారవం వ్యభిచార లక్షణస్యాతి
ప్రామోక్తరీత్యా కనుమిత్యాదిక్షిప్తేతి సుధీభిర్వ్యావర్ణితమితి ధ్యేయం ||౫|| అథ ప్రతియోగ్యసమానాధికరణహేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛిన్నా
భావప్రతియోగితాసామానాధికరణ్యమిత్యత్ర వేవసవ వ్యాప్తిపంచకేపి అనవచ్ఛేదకత్వాను సరణాత్ విభిన్నరూపయోరవచ్ఛిన్నత్వేత్యాదివి
శేషణానుసరణం తథాపి వహ్న్యాభావధూమాభావాదితాదాత్మ్యవ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వమేవ తేనాపి (యవ ద్ధూమాభావాదిభిన్నస్యైవ వహ్న్యభావ
స్యాప్యాసక్తత్వాల్లక్షణాసమన్వయాపత్తిరితి చేన్న ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ తాదాత్మ్యాభావభిన్నస్య వహ్న్యభావస్య ప్రతియోగిత్వం ధూమాదావితి
ఆతివ్యాప్తిప్రసంగాదితి నచ తాదాత్మ్యాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకమిత్యత్రైవ వేవహేతివ్యాప్తిర్వారణాసంభవాత్ ద్రవ్యాభా
వప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ధూమత్వాదావక్షత్వాదితి వాచ్యం తాదాత్మ్యాభావభిన్నస్య ద్రవ్యత్వాదిమాన్ ద్రవ్యత్వాభావభిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదక
త్వస్య నిరుక్తసాధ్యత్వేన ధూమత్వాదావభిన్నత్వాదవ్యాప్తితాదవస్థ్యాత్ తేన తాదాత్మ్యాభావభిన్నాభావప్రతియోగితా నిరూపితానిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదక

బహదేవప్రద॥ మితభేదవ్యాప్తత్వాత్ తథా చ నాస్తి నాస్తిత్వాకారకాభావీయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యనిష్ఠత్వవిశేషణేన తదాదాయాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం ॥ విశేషః ।

౦ హేతుసమానాధికరణాత్యంతాభావ సంయోగాదిసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకధూమవదభావవన్నిష్ఠత్వస్య కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకధూమవదభా

వే సత్త్వేనాతివ్యాప్తిస్తదవస్థైవేతి యది చ తాదృశాభావభిన్నాభావీయ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశః తదా తత్రాతివ్యాప్తివారణేఽపి

౧౦ వాచ్యం కైయత్వాదిత్యాదౌ పూర్వోక్తాభావస్య ప్రసిద్ధ్యా తాదృశాభావభిన్నాభావీయ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛే

దకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకేఽభావాత్ వాచ్యత్వాదావివేశేఽవ్యాప్తిప్రసంగాత్ అథ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగివ్యధికర

ణ్యస్య వాచ్యత్వాత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నాపి ఇతి కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకధూమాభావస్యాపి లక్షణఘట

కత్వేన తద్భిన్నత్వస్య తాదృశాభావవిశేషణే ఏవం సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవాచ్యత్వాభావే తాదృశాభావాభిన్నత్వస్య సత్త్వే

నాతివ్యాప్తి వారణే సాధ్యతావచ్ఛేదకసంయోగసంబంధేన వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసత్త్వాభావే

హే త్వాదికరణావృత్తిత్వవిశిష్టే నాతాదృశాభావభిన్నత్వేషు విషయతాంశేనా త్వత్తాభావసమ్బన్ధప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేషు విశిష్టాభావతావచ్ఛేదకసత్త్వాదతివ్యా
ప్తిరితి వాచ్యం తద్వత్త్వస్య విషయతాసమ్బన్ధావృత్తితయా తాదృశాభావతావచ్ఛేదకత్వే అవ్యాప్యవృత్తితావచ్ఛేదకత్వవిశేషణాదేవ తద్దోషవారణాత్సంభవాత్ తాదృశత్వాభావ
భిన్నాభావేంతమసత్వేనాపి సంబంధేన హేత్వధికరణావృత్తిత్వస్య విశిష్టే తత్తాదృశాపి హేత్వధికరణేభ్యోతాత్త్వేన సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాత్వత్తాభావస్య సత్త్వాత్ సతి దాదాయాతివ్యాప్తిః సంభావనాపి లతిరపి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావప్యభావస్య హేతావాదిసంబంధేన పర్వతా
దౌ సత్త్వాత్ ఏవం తద్విషయాభావే వృత్తితాంశతు సుతరామేవ విషయతాది వృత్తిత్వస్య విశిష్టాభావాదౌ సత్త్వాల్లక్షణాస్య మన్వయః యదాస్తాం ధతా
వచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగిసమధికరణాహేత్వధికరణనిరూపిత సంబంధితావచ్ఛేదకాభావభిన్నత్వాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితి వ్యాప
వనవశిష్టతాప్రత్యేకత్ర వహ్నౌ సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాత్వత్తాభావే అత్త్వనిరూపితస్వాభావవత్త్వాదిసంబంధావచ్ఛిన్నసంబంధిత్వే
స్వస్వత్వేన తద్విశిష్టేనాపి కేవలాన్వయితద్విశిష్టత్వస్య తాదృశాభావే విశిష్టేనాతివ్యాప్తిః న చ మహానసీయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యో

జగదీ। పఞ్చం॥ దౌ ప్రతియోగ్యభావప్రతియోగివైయధికరణ్యవిరహేణ తాదృశాభావభిన్నత్వస్య ప్రతియోగినామహానసీయవహ్నిభిన్నాభావే వహ్న్యభావమత్వాత్ ॥౮॥ వివక్షణ॥
త్తేదయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య యదుక్తావచ్ఛేదకత్వాత్ అతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం మహానసీయవహ్నిభిన్నాభావీయప్రతియోగితాయాం
పూర్వోక్తనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావిరహేణాతివ్యాప్తివిరహాత్ సంయోగేన విశిష్టయా తాదృశవహ్నిమతా తాదృశవహ్నివిశిష్టయ తాదృశవిశిష్టయవ
౧౧
హ్నివిశిష్టయ తాదృశవిశిష్టయ వహ్నివిశిష్టయ చ భిన్నానామప్రతీతత్వాదితి తాదృశప్రతియోగికేన తాదృశాభావే వహ్న్యభావే చ ప్రతియోగివ్యధికరణ్య
విరహేణ తాదృశాభావభిన్నత్వస్య విశిష్టత్వాత్ తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకే [illegible] వహ్నిత్వే తాదృశత్వస్య తద్వదతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం తాదృశాభావప్రతియో
గితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకం యత్తాదృశతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకం
తద్రూపవిశిష్టావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ వహ్న్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావ
చ్ఛేదకత్వం వహ్నిత్వగతత్వైకత్వే ఏవ న తు తాదృశవహ్నిత్వగతద్విత్వే ఇతి న తత్రాతివ్యాప్తిరితి న చ తాదృశధర్మత్వావిశేషేణ గురుధర్మస్య ప్రతియోగితా

నవచ్ఛేదకత్వే ప్రమేయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ తాదృశాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యాభావాత్ తావచ్ఛేదకే విరహాదవ్యాప్త్యాపత్తే
రితి వాచ్యం విషయితాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకప్రమేయవత్త్వాభావస్యాపి తాదృశాభావభిన్నాభావత్వాత్ తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యాపి సాధ్య
తావచ్ఛేదకప్రమేయత్వవిశిష్టవహ్నిత్వే నిరాబాధమేవేతి న దోషావకాశ ఇతి నను విషయతాయా వృత్త్యనియామకతయా తత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకాభావాప్రసిద్ధేరితి చేన్న తాదృశాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్రూపవిశిష్టసంబంధనిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛే
దకం తద్రూపావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తాదృశాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వం ప్రమేయత్వవిశిష్టసంబం
ధనిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం భవతీతి యద్రూపపదేన ప్రమేయవహ్నిత్వస్య గ్రహణసంభవేనాతివ్యాప్త్యభావాత్ న చ తు
ల్యప్రమేయత్వేన ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ వహ్నిత్వే ధూమవత్త్వవిశిష్టసంబంధనిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్యాసత్త్వేన యద్రూపపదేన ధూమ
త్వస్య ధర్తుమశక్యత్వాదతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం యద్రూపమాదాయానాధికరణత్వం తాదృశాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశేషణం దేయమితి

చ.వ.శిద్ధాం॥

ధూమవహ్నిత్వే ధూమవత్త్వసామానాధికరణ్యావిరహేణ ధూమవత్త్వస్య యత్కించిదవచ్ఛిన్నత్వసమనియతత్వాభావాదతివ్యాప్తిః॥ అతఏవ తాదృశాభావభిన్నాభావప్ర- ॥ వివెచన॥
తియోగితావచ్ఛేదకధూమత్వద్రవ్యత్వే ధూమవత్త్వసామానాధికరణ్యస్య ధూమవత్త్వవహ్నిమత్త్వాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య చ సత్త్వాత్ యద్ధర్మావచ్ఛిన్న
ధూమవత్త్వస్య ద్రవ్యత్వసమనియతత్వాదతివ్యాప్తిస్తాదవస్థ్యాదిత్యపాస్తం తదా యత్కించిత్సామానాధికరణ్యముపేక్ష్య యద్ధర్మవ్యాపకత్వస్యైవ నివేశనీయత్వాత్
తథా చ ద్రవ్యత్వే ధూమవత్త్వవ్యాపకత్వవిరహేణ నాతివ్యాప్తిరితి న చ విశిష్టసత్తావాన్ జాతేరిత్యాదౌ ప్రతియోగివ్యధికరణ [illegible] సామానాధికరణ్యాభా-

౧౨

వభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకసత్తాత్వే విశిష్టసత్తాత్వవ్యాపకత్వస్య విశిష్టసత్తాత్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య
చ ద్వయోస్సత్త్వేన యద్ధర్మావచ్ఛిన్నవిశిష్టసత్తాత్వస్య చ తత్సమనియతత్వాదతివ్యాప్తిరిత్యుక్తిః ఏతేన తాదృశాభావభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకవ్యాపకం కిం-
చిత్తావచ్ఛేదకమిత్యుక్తావపి న నిస్తారః సత్తాత్వవ్యాపకత్వస్య విశిష్టసత్తాత్వే సత్త్వాదితి వాచ్యం ప్రతియోగివ్యధికరణ [illegible] సామానాధికరణ్యాభా-
వభిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్ధర్మావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకమిత్యుక్తౌ సత్తాత్వే విశిష్టసత్తాత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వవిరహేణాతివ్యాప్తి

విరహేఽపి న దోషః ఇతి న చ యద్ధర్మవ్యాప్యవత్తావచ్ఛేదకత్వం యద్ధర్మావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వానవచ్ఛేదకత్వం యద్ధర్మావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిహానవత్తావచ్ఛేదకత్వ
రూపం తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్య ఘటాదేర్యయోర్వ్యాప్యత్వస్య తయోః తదవచ్ఛిన్నాభావాప్రసిద్ధ్యా తద్ధర్మావచ్ఛిన్నవ్యాప్యవత్తావచ్ఛేదకత్వాప్రసి
ద్ధ్యా. అత్ర వ్యాపకతావచ్ఛేదకవత్ప్రతియోగికేవం వా ఘటాన్యోన్యాభావాదిత్వాదిద్వయరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్య ఘటత్వాదేరప్రసిద్ధ్యా వాఽవ్యాప్యత్వా
పత్తేః వ్యాప్యవత్తావచ్ఛేదకత్వాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్యత్వేతి వాచ్యం తాదృశాభావవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తద్వత్తావ
చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్యైవ వివక్షితత్వాన్నోక్తదోషః ఇతి ఘటాదిపక్షేఽపి అత ఏవ తాదృశవ్యాపకత్వం యత్ప్రతియోగి వ్యధికరణాభావప్రతియోగి
నాధికరణాభావావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాశ్రయవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం తదావశ్యకం
న ఘటాదితాదృశాభావవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వవత్తావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిలాభావదవచ్ఛిన్నత్వేన తన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితా
నవచ్ఛేదకత్వస్య వహ్నిత్వే విరహేణ వ్యాప్యత్వప్రాప్తేః యది తాదృశాభావవత్త్వం బాధాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవన్నిష్ఠాభావప్రతియో

జనద॥ వ్యాఖ్యాత॥ ఇతాన అవచ్ఛేదకత్వం తద్భిన్నవిశేష్యప్రతియోగివ్యధికరణాధికరణతా తదభావానాధికరణతా భావవిశిష్టాభావత్వసంబంధానాధికరణతో భయావృత్తిత్వ ॥ వివరణ॥
మననిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నాభావనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రతియోగితానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితావచ్ఛేదకత్వస్య
నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితధర్మనిష్ఠత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపిత అవచ్ఛేదకతానిష్ఠనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూ

౧౨

పకతానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాధికరణతానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాశ్రయనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితవృత్తిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాభా
వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రతియోగితానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాశ్చ ఏతే అవచ్ఛేదకతాశ్చ నిష్ఠావచ్ఛేదకతాక తద్వ్యక్తినిరూపితప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణతావన్నిరూపితవృత్తితావదభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి। తాదృశాకారకప్రతీతిసిద్ధా.
భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం తత్ర చ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ యత్కించిదభావవదవృత్తి వహ్నిత్వా
వచ్ఛిన్నాయాం లక్షణఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం ఇత్యనుగతేత ద్వారా మేయ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ ప్రమేయధూమవత్త్వాభావప్రతియోగితా

వచ్ఛేదకత్వస్యాపి వహ్నేర్యత్కించిదభావం తదేతద్వహ్న్యభావాదిప్రతియోగితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నస్య మహానసాదికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేద

కతాపాదకతివ్యాప్తిర్నిరస్తా ఏవం సాధ్యాభావాధికరణవృత్త్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం లోకస్మిన్నపి మహానసాదితాదృశావాపాత్తేరితి ధ్యేయం ॥ నను తత్ర పి తా

భావభిన్నం ఘటత్వాదితాదృ[illegible]పాభావభేదాభావస్య ఘటపాభావాత్మకతయా ప్రతియోగివ్యధికరణో హేతుమన్మహానసాధికరణా ఘటపాభావాభిన్నత్వస్య

సాధ్యాభావే విరహాద వ్యాప్తిప్రసంగాత్ సమవాయేనైవాధికరణావృత్తితావచ్ఛేదక సంయోగితానుయోగితాభిన్నాసంయోగితానిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ

స్వరూపసంబంధేనావచ్ఛేదకీభూతతాదృశాభావపదాభావత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితాభిన్నత్వస్య సాధ్యాభావత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితానియామకత్వాభావాదితి

వ్యాప్తి సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవాచ్యత్వాభావభిన్నం వాచ్యత్వాదితాదృశవాచ్యత్వాభావేసాధ్యతాఘటితేన స్వరూపసంబంధేన ప్రతియో

గివ్యధికరణత్వాత్తాదృశానుయోగితాభిన్నత్వస్య సంయోగేన వాచ్యత్వాభావత్వరూపానుయోగితాయాం సత్త్వాత్తత్ర రూపితప్రతియోగి

తావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతాపాదకతివ్యాప్తిర్నిరస్తా వాచ్యత్వాభావత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితాసంబంధాభావాత్మకతాదృశానుయోగి

అవచ॥ శి౦॥ ౮॥ తాభిన్నానుయోగితావిశిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యవివక్షితత్వాత్ వ్రీహిత్వావచ్ఛిన్నరూపితత్వస్యనిష్ఠానుయోగితానిరూపితత్వాద్ ॥ వివేచన॥
యసంబంధేన తథా చ స్వనిష్ఠసాధ్యాభావవ్యాప్యానుయోగితానిరూపితత్వవిశిష్టహేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన హేతుతావచ్ఛేదకత్వరూపాణ్యనుయో
గితావిశిష్టత్వస్యప్రతిబంధకనిష్ఠప్రతియోగితాయాం విరహాదత్వాద్వ్యాప్తిరభావాల్లక్షణస్య వేశస్య అనుయోగితావిశిష్టస్య అనుయోగితావిశిష్టప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణతాభావవద్వృత్తిఅధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకత్వో
భయసంబంధేనస్వానుయోగితాద్వితీయత్వైశిష్ట్యంచ పూర్వోక్తోభయసంబంధేనేతి వాచ్యం అనుయోగితాయా అనుయోగిస్వరూపత్వే పూర్వో
క్తవ్యాప్తేరవిరోధాత్ గురురూపేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం పూర్వోక్తరీత్యా ప్రాప్తస్యాప్యుత్తరత్రాపి ప్రతీతస్య ఉక్తవ్యాప్తిజ్ఞానస్య వ్యభిచారజ్ఞా
నాప్రతిబంధకత్వం యత్రేష్టమిత్యాహ తత్రైవ వ్యభిచారజ్ఞానకాలే అనుమిత్యాపత్తిరితి వదంతి తచ్చింత్యం ॥ ౯॥ నను హేతుమదధికరణవృత్తితా
భిన్నాయావృత్తితా తన్నిరూపితాయానిరూపకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానిష్ఠావచ్ఛేదకతాతన్నిరూపితావచ్ఛేదకతానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూ
పితస్యనిరూపితత్వస్యనిష్ఠానుయోగితానిరూపితత్వ

పితనిష్ఠత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకతాదృశతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస్యాసామానాధికరణ్యమితి తద్వృత్తావేవ ప్రవేశాత్ సంయోగసంబంధేన వహ్నితావచ్ఛేదకతావిశిష్టాభా
యోసవచ్ఛిన్నత్వనివేశేనైతిల తథా చ వహ్నిసామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకతావిశిష్టసంయోగ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాభావే తద్వ్యధికరణవృత్తితాభిన్నత్వస్య వహ్నిసామానాధికరణ్యావచ్ఛే
వచ్ఛిన్నవృత్తితాయాం లక్షణసమన్వయః ఇతి విశిష్టధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ హేతుధికరణీభూతాయోగోళకవృత్తితాభిన్నత్వస్య బాధాదితి
రూపితధూమనిష్ఠాభావతావచ్ఛిన్నవృత్తితాయాం సత్త్వేన తాదృశవృత్తితానిరూపితసంయోగసంయోగావచ్ఛేదకత్వాభావధూమత్వేన తాదృశవ్యాప్తిః
ఏవం జాత్యంతరమేవ నిరవచ్ఛిన్నత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాభావతావచ్ఛిన్నవృత్తితా పదార్థానామేవ విషయతాసంబంధేన తానానవహ్నిసాధ్య
కత్వే తథా చ వ్యాప్తినిరూపకత్వాయశ్చ వ్యాప్తినివేశే విశేషణతయా గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావత్వావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వప్రసంగాదిత్య
తద్వ్యక్తిత్వేతి దిక్ ॥ ౧౦ ॥ నను ప్రతియోగివ్యధికరణాభావసామానాధికరణ్యాభావీయప్రతియోగితాభిన్నప్రతియోగితాశ్రయసాధ్యసామా
నాధికరణ్యమితి తద్వృత్తావేవ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం తాదృశప్రతియోగితాభిన్నత్వస్య బాధేన లక్షణస్య

॥ఖండః॥ అత్రాం॥ న్వయసంభవాదలమనవచ్ఛేదకతానుసరణేనేతి చేన్న ధూమవాన్వహ్నేరిత్యాదౌ తాదృశప్రతియోగితాభిన్నప్రత్యభావీయప్రతియోగితాశ్రయత్వసత్వ॥లl॥ వి వే షః॥
ధూమవాన్ దేశకాలత్వైనాతివ్యాప్తిస్తద్వస్త్వైః సచ తాదృశప్రతియోగితాభిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రసాధ్యతావచ్ఛేదకే వినష్టేనాదివాతివ్యాప్తివారణాయ సంభ
వాభావీయదిచ తాదృశప్రతియోగితాభిన్న ~~ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య~~ జాతిమాన్ పృథివ్యాం అభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ధూమవత్త్వాదౌ

౧౭

వలిపత్వేనాతివ్యాప్తిస్తద్వస్త్వైనోత్పత్తి తదా తాదృశప్రతియోగితాభిన్నప్రతియోగితానిరూపితనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావత్త్వస్య ప్రసాధ్యతావచ్ఛే
దకే వినష్టేతత్త్వేనాతివ్యాప్తి వారణాయ సంభవాభావ ఇతి వా చేత్ ప్రతియోగివ్యధికరణహేతుసమానాధికరణసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకాభావీయప్రతియోగితాభిన్నత్వే సతి ఆదిసంబంధావచ్ఛిన్నధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం సత్త్వేనాతివ్యాప్తి తాదవస్థ్యం॥
న చ యద్ధూమాభావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాత్వావచ్ఛేదేన ప్రతియోగితాయాం ప్రతియోగివ్యధికరణహేతుసమానాధికరణాభావీయప్రతియోగితా
భిన్నత్వే తద్భిన్నాభిన్నసామానాధికరణ్యస్య వ్యాప్తిత్వాత్ తథా చ ధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాత్వవ్యాపకత్వం న తాదృశప్రతియోగితాభిన్న

ఇతి అతివ్యాప్తేరనవకాశస్తథాపి పక్షసమవేతత్ అవ్యాప్యకత్వసంబన్ధవిశేషాభావాభావః ప్రమేయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిః ప్రమేయ
వహ్నిత్వస్యానుగతయా తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాప్రసిద్ధేః ఏతేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగివ్యధికరణత్వే ప్రతియోగివ్యధికరణహేతు
సమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యసంబంధేన ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదావతివ్యాప్తివారణాయ సంబంధాంశోపాదానం యద్ధ
ర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వవత్త్వేన తద్ధర్మప్రయోజకవిశేషణానివేశాల్లాఘవం వహ్నిత్వాదితద్ధర్మనిరుక్తం నచ విశేష్యత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రమే
యవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్యాప్రసిద్ధతయా తాదృశప్రతియోగితాయాం హేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛిన్నత్వస్య
త్వాత్ తదాదాయ మైవలక్షణస్య మత్వయస్య ఘ్రాణాదితి వాచ్యం విశేష్యతాయా వృత్త్యనియామకతయా తత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వాప్రసి
ద్ధ్యాఽవ్యాప్తితాదవస్థ్యాత్ అనవచ్ఛిన్నసంబంధాపాదనవయ్యాత్ ||౧౧|| నను హేతుసమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్య వ్యాప్తిత్వే వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాయాస్తత్తద్వ్యక్తిత్వస్వరూపతయా

అగద॥ మూలం॥ తద్భిన్నత్వస్య వహ్నిత్వేన తాదాత్మ్యేన ఖండితోశంకమానస్య భవతి లమనవచ్ఛేదకానుసరణేనేతి చేన్న ప్రతియోగితాయాః ప్రతియోగితదభావాభావయ ॥౮॥ దీధితిః॥

రూపోక్తౌ నయో ధూమవాన్ యో ప్రతియోగితాభిన్నత్వస్య ధూమతాదాత్మ్యేన వభిచారిత్వ ప్రతీతి వ్యాప్త్యభావాపత్తేః ఇతి ధ్యేయం ॥౧౭॥ నను

యద్ధూమవద్వహ్నిస్వాధికరణం ప్రతియోగ్యనధికరణ తాదాత్మ్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నానధికరణం భవతి తద్ధూమవద్వహ్నిస్వాధికరణ

౧౬ ధికరణద్వయమితి తద్వ్యక్తిత్వం వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణే తత్తద్వ్యక్తిత్వధికరణాభేదసంబంధేన మహానసీయ వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణాభేదసంబంధేన లక్షణస్య

యుసంభవాద్వ్యభిచారం తదితరత్వేన ఘటాదౌ వహ్నిత్వవిశేషణమితి చేన్న మహానసీయ వహ్నిత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికర

ణాభేదసంబంధావచ్ఛేదక వహ్నితావచ్ఛిన్నాధికరణవిశేషణావ్యాప్తిప్రసంగాత్ ప్రతియోగితాయాః పర్యాప్తినివేశే ఏకత్వాదేః పర్యాప్త్య

భావాద్ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ అతివ్యాప్తిరేవం మహానసీయ వహ్నిభిన్నవహ్నిమాన్ ధూమవానిత్యాదౌ అతివ్యాప్తివారణాయ సాధ్యతాయాః

పర్యాప్తినివేశే వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్త్యాపత్తేః ఏకత్వాదేః పర్యాప్త్యభావాదేవం సామానాధికరణ్యవహ్నిత్వాధికరణతాయాః ప్ర

సిద్ధ్యే సుతరామవ్యాప్తేర్భక్తేరితి ధ్యేయం॥ ౧౩॥ న చ స్వప్రతియోగికత్వస్వసామానాధికరణ్యోభయసంబంధేన సాధ్యవిశిష్టనిష్ఠాభావప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నభిన్నసాధ్యసామానాధికరణ్యస్యైవ వ్యాప్తిత్వే ఫలం అనవచ్ఛేదకత్వానుసరణే సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణా
ద్వ్యం అసంభవవారణాయ స్వప్రతియోగికత్వదళం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తివారణాయ స్వసామానాధికరణ్యదళం న చ యత్ర వహ్నిప్రతియో
గికత్వం తస్య స్వసామానాధికరణ్యవిరహేణ మహానసీయవహ్న్యభావే సాధ్యవిశిష్టనిష్ఠత్వస్యాసత్త్వాదవ్యాప్తిరితి వాచ్యం స్వాశ్రయప్రతియో
గికత్వస్వాశ్రయసామానాధికరణ్యోభయసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టనిష్ఠత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ మహానసీయవహ్న్యభావే
వహ్నిత్వాశ్రయమహానసీయవహ్నిప్రతియోగికత్వస్య వహ్నిత్వాశ్రయపర్వతీయవహ్నిసామానాధికరణ్యస్య చ సత్త్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదక-
విశిష్టనిష్ఠత్వవిరహో న్నదోషః నహి మాత్రకలాపసంయోగాభావే సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టనిష్ఠత్వస్య విరహేణ తస్య లక్షణాఘటకత్వాత్ ప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యదళం వ్యర్థం సంయోగసత్త్వాదిత్యాశౌ తద్గుణాన్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నస్య సంబంధవపూర్వసమవేతాభావం బాధాయేతాతివ్యాప్తి

పు.గ॥సిద్ధాంతః॥ వారణాసంభవాదితి వాచ్యం ప్రమేయం వా వాచ్యత్వాదిత్యాదౌ నిఖిలాభావే ఉక్తోభయసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకావిశిష్టసత్త్వవిరహాణ్ణాప్తా॥౮॥వివేచన॥

స్తు భి యత్స్వరూపసంబంధేన సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకం తథా చ ప్రతియోగాభావ వా వాచ్యత్వాదిత్యాదౌ స్వరూపసంబంధేన తన్నిష్ఠ

వృత్తిత్వవిరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టసత్త్వవిరహప్రతియోగాభావాభావే ప్రతియోగితయా తదా దా యా వ్యాప్తి వారణాయ ప్రతియోగి

౧౨ సామానాధికరణ్యాస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వప్రతియోగ్యవృత్తి రితి తం చ ప్రతియోగి తాదిత్యాదౌ వతి వ్యాప్తి వారణాయ ధూమవాన్వహ్నే రిత్యాదౌ ధూమాభా

వప్రతియోగితో వృత్తికాలావచ్ఛేదేన ప్రతియోగ్యవృత్తి తయా సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టసత్త్వవిరహేణ ధూమాభావప్రతియోగిత్వాద్

తాదాత్మ్యవ్యాప్తి వారణాయ నిరవచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకం తయా ప్రతియోగితద్వృత్తిత్వాదితా

దావ్యాప్తివారణాయైవ తత్ సమానాధికరణోభయాప్రవృత్తితావచ్ఛిన్నాభావ వృత్తి వ్యాప్తివారణాయ సంయోగం చ ప్రతియోగిత్వావచ్ఛి

న్నప్రతియోగితాకత్వ అంతోభయావృత్తితావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగి వృత్తి కాలావచ్ఛేదేన సాధ్యవ్యాప్యవృత్తితయా తాదృశాభా

[illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible] విరహో [illegible] తావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] యా [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] యోగి [illegible] తాదాత్మ్య [illegible] తదాదాయ [illegible] వ్యాప్తి వారణాయ [illegible]
[illegible] ఇతి [illegible] తాదాత్మ్య [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible]
[illegible] తదాదాయ [illegible] వ్యాప్తి వారణాయ [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible]
[illegible] యోగితా [illegible] వ్యాప్తి వారణాయ [illegible] ప్రతియోగి [illegible]
[illegible] ఇతి [illegible] వ్యాప్తి [illegible]
[illegible] సంబంధేన [illegible] వ్యాప్తి [illegible]
[illegible] వ్యాప్తి వారణాయ [illegible] సంబంధ [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible] తాదాత్మ్య [illegible]

జనక॥ సిద్ధాం॥ల॥ తి వాచ్యం అభావాంశే యత్తాద్రూప్యాదౌ స్వరూపసంబంధేన పక్షే ప్రాభావాద్యవృత్తిత్వవిరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వసంభవత ॥ ఏవంచ॥

త్రసంతాపాత్ తాద్రూప్యాభావస్య పక్షే ఘట ఘటకతయా తదా వాయు ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ఘట ప్రతియోగికత్వవిశిష్టాభావత్వేన

సాధ్యతావచ్ఛేదకీభూతాభావత్వేన తావదవ్యాప్తిప్రసంగాదితి వాచ్యం స్వరూపస్య సమవాయానవచ్ఛిన్నసంబంధేనైవ స్వాశ్రయ సామానాధికరణ్యస్య

౧౮ వివక్షితత్వాత్ తత్ర చ సాధ్యతావచ్ఛేదకీభూతాభావత్వాశ్రయీభూతఘటపటాదిభావప్రతియోగిత్వస్యాభావత్వాశ్రయాధికరణీభూతకపాలా

దినిరూపితస్య సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వస్య ఘటత్వాదిభావాభావేఽపి సత్త్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తాద్రూప్యాభావస

దాయత్తత్రావ్యాప్తిసంభావనాపి ఇతి యదితు గగనాభావభిన్నత్వం భావత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావస్య గగనాభావత్వేన సతయా సాధ్యతావచ్ఛేదకవి

శిష్టానవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ లక్షణాఘటకతయా ఇదానీం తదా తదా అవ్యాప్తిర్ దుర్వారైవం విశిష్టసత్తాభావవాన్ జాతేరిత్యాదౌ తత్ర విశిష్టసత్తా

ద్యభావస్యాప్యనాదానేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వవిరహాత్ తత్ర సాధ్యాభావస్య లక్షణాఘటకత్వే నాభావం తదా

ంతరాతివ్యాప్తే ర్భూత్త్వే త్త్వేతబుద్ధ్యవచ్ఛేదకాప్రాప్త్యయాదికరణానిరూపితతాదృశానవచ్ఛిన్నసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితావచ్ఛేదకీభూతానుయోగితానిరూ
పితవృత్తిప్రాప్త్యయనిష్ఠతాదృశయసంబంధేనసాధ్యవత్తావచ్ఛేదకావిశిష్టావచ్ఛిన్నత్వసంబంధప్రతియోగితాయామవ్యాప్తేశ్చతథాసాధ్యాధిక
రణావృత్తిప్రతియోగికాభావాదినిరూపితవృత్తితావచ్ఛేదకత్వసంబంధగగనాభావవత్వాదాభావలాఘవాత్సుయోగితాయామవ్యాప్త్యాతాదృశాభావయోగితావచ్ఛేదకధర్మ
సమనియతాభావత్వాదగగనాభావత్వాదభావయోగితావచ్ఛేదకతన్నిరూపితత్వసంబంధనిష్ఠప్రతియోగితాయామవ్యాప్త్యైవసాధ్యవత్తా
వచ్ఛేదకావిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వాత్తాదాత్మ్యాభావసంబంధేనాభావత్వాప్రసిద్ధ్యాతివ్యాప్తేరిత్యుపపద్యమానత్వాదిత్యమితి అథసంయోగసంబంధావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకాభావాభావసంబంధేనయోగితాసామానాధికరణ్యసంబంధేనఏవంచకేవలాన్వయిప్రతియోగిత్వాదర్శనేతిదిక్ మితి
తథాహిసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వాద్ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాకాభావాభావత్వావచ్ఛిన్నవృత్తితాయాంనిరూపితమానయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వసంబంధేనసాధ్యవత్త్వసంబంధేనసాధ్య

జగదీ॥ శిష్టం॥ తావచ్ఛేదక-విశిష్టసత్త్వాభావసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక-ఘటాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాం సత్త్వాత్ ప్రత్యేకతన్నిరూప్య ॥౮॥ విశేషణ

భావస్య భిన్నభిన్నాధికరణాం తద్భాసవేన ప్రతియోగివృత్తికరణతయా బలవత్ ఘటత్వాత్ తన్నిరూపిత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస్య

సత్త్వాభావ విరహోదవ్యాప్తిప్రసంగాదితి చేన్న స్వప్రతియోగిమత్త్వాద్యవిరోధితాఘటకసంబంధేన స్వాశ్రయాధికరణవృత్తిత్వస్య విశేషితత్వాత్ త

176 థా చ తాదృశ విరోధితాఘటకసంయోగసంబంధేన ఘటాభావాభావస్య భూతలాదివృత్తితయా తదీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వాత్తావ

చ్ఛేదక-విశిష్టసత్త్వాభావవిరహాత్ న తన్నిరూపితాభావమాదాయ అవ్యాప్తిప్రసంగ ఇతి న చ సంయోగేన ద్రవ్యవత్ త్రసరేణ్వాదివ్యాప్యవృత్తితయా

ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ ప్రతిబంధకతా యా మద్వ్యాప్యవృత్తిత్వాభావస్యాన్యవృత్తిత్వస్య విరోధితాఘటకస్వరూపసంబంధేన వ్యతిరేకాప్రసిద్ధా

లావచ్ఛేదకవృత్తితా ధూమాభావస్య తథా చ తాదృశతావచ్ఛేదక-విశిష్టసత్త్వస్య ధూమనిష్ఠప్రతియోగితాయాం విరహేణాభావా

ంతరమాదాయ అతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం వృత్తితాయాం అవ్యాప్యవృత్తితానియమకావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వాదావ్యాప్య-నిరవచ్ఛిన్నత్వస్యావిశేషి

ఽతిపిన్వ్యాప్తిరితి ఇత్రాంబవతి ప్రమేయవాన్ వాచ్యత్వాదిత్యాదౌ అభావాభావసాధారణాభావత్వేనయే ఽభావాన్వేయత్వాదిత్యాదౌ చనిరుక్తో
భయసంబంధేనసాధ్యవత్తావచ్ఛేదకవిశిష్టవిషయప్రతియోగితాకప్రతియోగితవదధికరణాభావాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యప్రతిత్తేరితిచింత్యం ॥ = ॥ కేచిత్తు విశిష్ట
సత్తావాన్ జాతేరిత్యాదౌ స్వప్రకాశాధికరణస్తుతియం తేనస్వావచ్ఛిన్నాధికరణవృత్తిత్వస్వావచ్ఛేదకత్వోభయసంబంధమాత్రవచ్ఛిన్నాధికరణతాయా
అప్రసిద్ధానాం వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తేర్వక్తుమశక్యత్వాదిత్యాహుః ॥ = ॥ అనేనతుకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసమవాయ
వచ్ఛిన్నభావసమ్యక్త్వగోవసంబంధేనసత్త్వాదావవ్యాప్తేస్తత్రకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్యతత్త్వవృత్తితావచ్ఛిన్నాభావస్యసమవాయవృత్తి
భావస్యచలక్షణఘటకతయా తదాదాయానవచ్ఛేదకత్వానుసరణాత్తదితరాభయానవచ్ఛిన్నత్వస్యాభావవిశేషణేనసాధ్యతావచ్ఛేదకసం
బంధావచ్ఛిన్నత్వస్యప్రతియోగితాయాంవివక్షణాదవ్యాప్తిర్వారణాయ సంబంధాదితిపాచ్యం తత్త్వనియమసంబంధేనసాధ్యతాయాం సాధ్యతా
వచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి [illegible] త్వస్యప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యప్రసక్తేరితిసమాధానేనతిదేయం ॥ ౧౪ ॥ ననుసాధ్యవదధికరణావృత్తిత్వాభావ

॥ఆనంద॥ వ్యాప్తౌ॥ యత్ప్రతియోగితానిరూపితా యా సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతా తదనిరూపితప్రతియోగితాకస్య ప్రతియోగివ్యధికరణస్య హేతుసమానాధికర ॥ల॥ వివేచన॥
ణాభావస్య ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమిత్యర్థః తత్త్వే వచనసామంజస్యాల్లాభం తదభిప్రాయేణావ
చ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వవిశేషణేనేతి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యవదవృత్తిమహానసీయవహ్న్యభావీయప్రతియోగితానిరూపితవహ్నిత్వనిష్ఠా
వచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య మహానసీయవహ్నినిష్ఠప్రతియోగితాయాం విరహేణ తన్నిరూపకాభావమాదాయావ్యాప్తివిరహేణోక్తేన ధూమవాన్
౨౦ వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమాభావస్య సాధ్యవదవృత్తితయా ధూమవతి పర్వతే తాదాత్మ్యే కాలావచ్ఛేదేన తత్సత్త్వాత్ తథా చ సాధ్యవదవృత్తిధూమాభావీ
యత్ప్రతియోగితానిరూపితధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య ధూమవన్నిష్ఠప్రతియోగితాయాం విరహేణ ఘటాభావాదికమాదాయాతివ్యా
ప్తిరితి వాచ్యం నిరవచ్ఛిన్నవృత్తికాభావసంబంధేన సాధ్యవదవృత్తిత్వస్య వివక్షితత్వాన్న దోషః ఇతి న కాభావవాన్ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ ఘటాభావాభావస్య
రూపేణ సాధ్యవదవృత్తిత్వసంభవే తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య ఘటాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాం సత్త్వాత్॥

తథాచ తన్నిరూపకప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విరహేదవ్యాప్తేరుపపత్తేరితి వాచ్యం స్వరూపసమవాయాన్యతరసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్యోక్తత్వాత్ తథాచ సాధ్యవతి కపాలాదావన్యతరసంబంధేన ఘటాభావాభావస్య సత్త్వాన్న తమాదాయావ్యాప్తిరితి నచ తథాపి గగనాభావభిన్నస భావత్వాదితాదృశవిశిష్టస్య తత్త్వాభావవాన్ జాతేరిత్యాదౌ గగనాభావాత్మక-సాధ్యాభావస్య సాధ్యవతి సత్త్వేన సాధ్యాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాదభావ తత్రమాదాయావ్యాప్తిరితి వాచ్యం సాధ్యవన్నిరూపితాన్యతరసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితావచ్ఛేదకీభూతానుగతానిరూపితప్రతియోగితానిరూపితత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం వివక్షితత్వాత్ తథాచ సాధ్యవద్వృత్తితావచ్ఛేదకీభూతా యా సాధ్యవద్వృత్తిత్వోభయాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా తన్నిరూపితప్రతియోగితానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదక-నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య సాధ్యసామాన్యాభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన తన్నిరూపితాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాదతివ్యాప్తివిరహాత్ ద్రవ్యాభావవాన్ గుణత్వాదిత్యాదౌ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక-ఘటాభావాభావస్య స్వరూపసమవాయాన్యతరసంబంధేనావృత్తితయా తస్య లక్షణాఘటకతయా తదాదాయావ్యాప్తిరిత్య

॥ఆనవ॥ సిద్ధా॥ యత్తేతదాద్యప్రతియోగి సమత్తావశిష్టాధికతా ఘటక సంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వ స్వాభావవిశిష్టత్వ తాదాత్మ్యోభయాన్యతర సంబంధేన విశిష్టావృత్తిత్వం వాచ్యమిత్యాశయః ॥ వివేచన॥
అతివ్యాప్తివారణాయ సత్తవచ్ఛిన్నత్వేనాపి వృత్తితాయా విశేషణేయ ఆత్మత్వ సాక్షాద్దోషాభావ వకాశ ఇతి చేన్నప్రమేయ సాధ్యతావచ్ఛేదకస్థలే
ఘటత్వాదిత్వాదికం ప్రమేయత్వేనతయా తాదృశ సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిరూపిత ప్రతియోగిత్వ సత్త్వప్రసిద్ధ్యాద్యాపత్తేః।
యది చ సాధ్యవద్వృత్తితావచ్ఛేదకీభూతా సంయోగితా నిరూపితా యా సాధ్యతావచ్ఛేదకతా వ్యాపకతావచ్ఛేదకతా తదనిరూపితత్వస్య ప్రతియో
గితాయాం నివేశనే నావ్యాప్తివారణాయ సంబంధాభావభేదాభావీయప్రతియోగితా నిరూపితఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతావ్యా
పకత్వస్య విరహేణ తద్విశిష్టే ఘటకత్వాదిత్వస్య వృత్తిత్వాభావ వకాశః పూర్వోక్తం యుక్తం విశిష్టవృత్తిత్వాభావే తద్విద్దో అతివ్యా
ప్తివారణాయ సాధ్యవత్త్వమితి సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న నిరూపకతాధికరణతావత్త్వ సంబంధేన తథా చ సాధ్యవద్వృ
త్తిర్న ధికరణత్వం సంయోగి సాధ్యవన్నివృత్తిత్వం మాదితత్త్వవద్వృత్తిరేవేతి దిక్॥ ౧౫॥ నను సాధ్యవద్వృత్తి సంబంధేన వృత్తి భిన్నత్వోభయాభావ

౨౮

వత్ప్రతియోగివ్యధికరణహేతుసమానాధికరణాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నభిన్నసాధ్యసామానాధికరణ్యస్య వివక్షితత్వాదేవ నవ్యసాధ్యసంభవః
ఆలక్ష్యేనవచ్ఛేదకతావ్యాపకమధురేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదితరోభయానవచ్ఛిన్నస్వవిశేషణే నవతేతి తథా చ మహానసీయవహ్న్యభావే సాధ్యవదవృత్తిత్వస్య
జగద్వృత్తిత్వాభిన్నత్వస్య సత్త్వేన నిరుక్తోభయాభావవత్త్వవిరహేణ తస్య లక్షణాఘటకత్వేమితి లక్షణాఘటకత్వే గగనాభావాదికమితి లక్షణాఘటకస్య
యది న చ సంయోగేన ద్రవ్యమాత్రస్య వృత్తితయా సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకమహానసీయవహ్న్యభావజగద్వృ
త్తిత్వాభిన్నత్వేన నిరుక్తోభయాభావవత్త్వే ఽపి తత్త్వాత్ లక్షణాఘటకతయా తదాదాయావ్యాప్తిరవారణాదితి వాచ్యం సాధ్యవద్వృత్తిత్వఘ
టకవృత్తితాయా నిరవచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తాదృశసంయోగవ్యాప్త్యభావాత్ ఇతి న చ ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమా
భావే జగద్వృత్తిత్వాభిన్నత్వస్య కాలికేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్యాభావాత్ [illegible] యత్త్వోభయాభావవత్త్వవిరహేణ తస్య లక్షణాఘటకతాపత్తిర్వ్యా
ప్తిరితి వాచ్యం స్వరూపసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్యోక్తత్వాన్న దోషః యది ధూమాభావసాధ్యకసంయోగేన వహ్న్యవచ్ఛేదకతాసాధ్యవత్తాన

||చగద||ఖద్యం|| తేవిదత్వమానత్వాదతివ్యాప్తిస్తదవస్థైవ ఏతత్ప్రవతేతదాత్రాపి వృత్తితాయాం నిరవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణం దేయం తథాచ నాతివ్యాప్తిర్విశేషణ ఇతి చేన్న ||వివచన||
ఘటత్వాభావీయ ఘటత్వాభావాన్యతరవాన్ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ స్వరూపసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్య ఘటత్వాభావాభావే విరహేణాప్రతియోగ్యా
భావస్య లక్షణాఘటకతయా తాదృశాయా వ్యాప్తేరవ్యాప్తిః । న చానవచ్ఛేదకత్వానుసరణేనైవ తత్రావ్యాప్తివారణాసంభవాత్ ఘటత్వాభావవి
౨౨ ఘటత్వాభావాన్యతరత్వేనావచ్ఛేదకత్వస్య సత్త్వాదితి వాచ్యం ఘటో ఘటత్వాభావవాన్ మేయత్వాదిత్యాదౌ ఘటాదభావాభావమాదా
యావ్యాప్తేర్వజ్రలేపత్వాత్ న చ తథాపి స్వరూపసమవాయాన్యతరసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్యోక్తావాదౌ ఘటత్వావ్యాప్తిర్దుర్వారణా
సంభవాదితి వాచ్యం ఘటవద్భిన్నత్వే సతి భావవాన్ జాతేరిత్యాదావతివ్యాప్తేః సాధ్యవద్వృత్తిత్వం హి తత్తత్సాధ్యవద్వృత్తిత్వావచ్ఛేదకీ-
భూతానియోగితానిరూపితత్వఘటితోభయాభావత్వస్య ప్రతియోగితాయాం విశేషణీయతయా ఘటో ఘటత్వసంయోగసంబం
ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకఘటాభావవిశిష్టాభావాన్ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ ఘటో ఘటత్వయుక్తత్వవ్యాప్తావపి తాదృశప్రతియోగితాత్వాదవిరోధి

తాదృశఘటకసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వస్యోభయవిశేషణాత్మకాత్మకావ్యాప్తేర్భవిష్యతి వారణేపి హాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసమానాధికరణ్యవత్త్వాభా
వస్య తాదృశవిశిష్టతాదృశఘటకస్వరూపసంబంధేన ప్రసక్తతాదాత్మ్యేన లక్షణఘటకతయా తాదాత్మ్యవ్యాప్తేర్వారణాత్ అవచ్ఛిన్నగగనసాధ్య
యాభావే తాదృశవృత్తిత్వస్యైవ తద్భిన్నత్వవిరహేణ తత్తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకతయా తన్నిరూపితప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్య
తావచ్ఛేదకే విరహేణావ్యాప్తేర్భవిష్యతి కించ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వ్యాప్తివారణాయ సాధ్యవత్త్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణ
తాఘటకత్వస్యావశ్యకతయా సామానాధికరణ్యవచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్యావ్యాప్తిరాశంకాయాం సంభవాత్ తత్సంబంధేనాధేయత్వస్య దుష్పరిహరత్వాదితి
ద్వయం ॥ ౧౬ ॥ ప్రకృతే తు సాధ్యవద్వృత్తిత్వాభావీయత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్పర్యావచ్ఛిన్నతయోభయాభావవత్ప్రతియోగితాకో యః ప్రతియో
గివదధికరణే హేతుమన్నిష్ఠాభావస్తన్నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నభిన్నసాధ్యసామానాధికరణ్యస్య వివక్షణీయా వహ్నిమాన్ధూమా
దిత్యాదౌ తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావాదికమాదాయావ్యాప్తివారణాయ సంబంధాంశోపాదానం తు రుతరాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయావచ్ఛిన్నత్వవిశేషణేనైవ సిద్ధేః

||జగదీ||మూలం|| సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి(త్యాకారక-ప్రతీతిసిద్ధాభావమాదాయ లక్షణం నేయం వహ్నిమాన్ నీతు సాధ్యాభావవదాదాయ ఘటాతివ్యాప్తి వారణాయేతి ||౮|| విశేష
ణతా కాలికాదిసంబంధేన ధూమాభావే వి సాధ్యవదవృత్తిత్వస్య సత్త్వాత్ తత్ర ధూమాభావవతి లక్షణాఘటకత్వాదతివ్యాప్తి ఇవం స్వరూపసంబం-
ధేన సాధ్యవదవృత్తిత్వవివక్షేణపి పర్వతీయో వృత్తి కాలావచ్ఛేదేన ధూమాభావస్య సాధ్యవదవృత్తిత్వాదుక్తాతివ్యాప్తితాదవస్థ్యమతో నిరవచ్ఛిన్నత్వ

౨౨

రూపసంబంధేన తద్వివక్షేత్యుక్తేఽపి ఘటత్వాభావవిశిష్టత్వాభావానవచ్ఛిన్నవహ్నిద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ ప్రతియోగ్యభావవదాదాయాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం నిర
వచ్ఛిన్నత్వరూపస్య సమవాయాన్యతరసంబంధేన తత్సత్త్వోక్తత్వాత్ నచ తదా పి పూర్వోక్తాయుక్తౌ గగనాభావవిశిష్టసమభావత్వాదిత్యాదౌ విశిష్టస్య తత్రాభా
వస్య గగనాత్యాదిత్యాదిత్యాదౌ చాతివ్యాప్తిరితి యా సాధ్యవదవృత్తిత్వాయచ్ఛేదకీభూతానుయోగితానిరూపితత్వే సతి ప్రతియోగితయా భావస్త్వవచ్ఛేదకత
యా స్వసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకఘటాభావస్యాభావానవచ్ఛేద సాధ్యవిశిష్టతా పూర్వోక్తాయుక్తౌ చ వ్యాప్తేరవారణాత్ ప్రతియ
ోగ్యభావస్యవిశేషణాఘటకత్వాదితి వాచ్యం స్వప్రతియోగివృత్తిత్వదివిరోధితాఘటకసంబంధేన సాధ్యవదవృత్తిత్వస్య వివక్షితత్వాత్ అవ్యాప్యవృ

క్తే తు జ్ఞానసంబన్ధేన బాధకతాయా ఉక్తత్వేఽప్యేకత్వనయే ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదావతివ్యాప్తివారణాయ నిరవచ్ఛిన్నత్వమపి వృత్తితాయాం దేయం తథా
చ నకారద్వయసాఫల్యమితి తాత్పర్యం తదపి వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టతదుభయాభావీయప్రతియోగితాయాః సాధ్యతావచ్ఛేద
కతాతాత్పర్యవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ నిరుక్తోభయాభావప్రసిద్ధ్యా ఇతి తథా చ తన్నిరూపితాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నభిన్నత్వే సతి సాధ్యతావచ్ఛేదకప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విరహేణావ్యాప్తిప్రసంగాత్ అనస్తసాధ్యతావచ్ఛేదకతాతి
రిక్తధర్మావచ్ఛిన్నత్వఘటితతదుభయాభావత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ సాధ్యతావచ్ఛేదకతద్భావీయత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతాతిరిక్తావచ్ఛి
తావచ్ఛిన్నత్వస్య చ తాదృశప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన నిరుక్తోభయాభావత్వవిరహేణ తన్నిరూపితాభావమాదాయావ్యాప్తిరితి వాచ్యం ప్ర
మేయసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే తేన సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాసంభవాత్ తాదృశస్య విధాయావ్యాప్తిప్రసంగాత్ ఏవం కాలికసంబన్ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కమనాభావీయవచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితామాత్రాద్విమోదితా ఘటకస్య సంయోగేన సాధ్యతావృత్తిత్వవిరహేణ తదీయప్రతియోగితా

॥మూల॥వ్యాఖ్యా॥ యత్కిం నిరుక్తోభయాభావవత్త్వాభిప్రేతే తథాయాతదాదాయాప్యతిప్రసంగాత్ తత్రింభవిశిష్టసత్త్వాభావాతిరిక్తసాధ్యవత్తివృత్తివారణాయ యన్మా ॥వివేచన॥

ధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణనిరూపితవృత్తిత్వాభావవత్తాలాభే సామానాధికరణ్యఘటకసాధ్యవన్నిష్ఠాధికరణత్వస్యాప్యభావాంశనివేశాత్ ।ఇదా

దతిప్రసక్తం ననుసాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్పర్యాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వే సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకరూపవృత్తి

౧౪

త్వోభయాభావవత్త్వైవప్రతియోగితాంశయోర్వివక్షితత్వాత్ప్రమేయసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థలేప్రమేయత్వస్యైవసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాద్వా

కారాత్మనరూపత్రిసక్తౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం నాస్తీతి ప్రతీతిసిద్ధాభావమాదాయ లక్షణాక్షంభవాత్ న తాదృశసంబంధవృత్తి ఇతి చేన్న అవచ్ఛేదకతావ్యా

పకతాద్యతిరిక్తసాధ్యతానిరూపితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తీతి ప్రతీతిసిద్ధాభావస్యైవ లక్షణఘటకతయా తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకం

యదవచ్ఛేదకతాత్వం తదవచ్ఛిన్నభిన్నత్వస్య లక్షణఘటకవిశేషణస్య సత్త్వేన ఇతి చేత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదక

రూపవృత్తిత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకరూపభిన్నవృత్తిత్వోభయాభావవత్త్వస్యప్రతియోగి

తాంయాం విశిష్టత్వాత్ ప్రథమరూపవృత్తిత్వం చ స్వావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నవిశిష్టస్వాశ్రయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన ద్వితీయరూపవృత్తిత్వం స్వాశ్రయాశ్రయత్వసం
బంధేన తథాచ ప్రకృతే అవచ్ఛేదకతాత్వనిష్ఠైకత్వాభావవద్వృత్తియవచ్ఛిన్నరూపాదిత్వావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠైకత్వాభావవద్వృత్తియల్లక్షణానుప్రయస్య
భావాన్నసాధ్యాసిద్ధిరితి వాచ్యం ప్రతియోగితాయాః ప్రత్యేకపర్యాప్తతయావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠైకత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవత్త్వాన్నిష్ఠత్వ
నిష్ఠప్రతియోగితాయాం నిరుక్తోభయాభావవిశిష్టత్వేఽపి తత్తయా తన్నిరూపకాభావస్య లక్షణాఘటకతయా తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకావ
చ్ఛిన్నభిన్నత్వస్యాసాధ్యత్వాత్ పరంపరయా వృత్తిపర్యాప్తత్వాదిత్యాశంకాయా అప్రాప్తిరితి వాచ్యం ద్వితీయరూపవృత్తిత్వస్య నిరూపకాభావీయప్రతియోగితావత్త్వ
సంబంధేన విశేషణీయతయా తథాచ స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకరూపభిన్నవిశిష్టైకత్వనిష్ఠప్రతియోగిత్వస్య నిరుక్తస
ంబంధేన సత్త్వేన నిరుక్తోభయాభావవిశిష్టత్వే నిరుక్తోభయాభావీయప్రతియోగితాయాం విశేషణోభయాభావస్య లక్షణఘటకత్వాదదోష
ః సత్త్వేనం తత్త్వావిశేషణే వహ్నిత్వగతఏకత్వాభావస్య వహ్నిత్వగతైకత్వతాదృశైకత్వోభయత్వస్య ప్రమేయ ఏతదుభయాభావస్య సమనియతతయా వహ్నిత్వస

మనకడ ||ప స్థాం|| త్రైకాలికాభావీయత్వనిష్ఠప్రతియోగితాయాః స్వనిరూపకాభావీయప్రతియోగితాసంబంధేన స్వసమానాధికరణత్వేన । తత్ర నిరుక్తోభయాభావవత్త్వం వా ||వివేచన||

రహితత్వాభావాభావాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యభావప్రసక్తేరితి వాచ్యం స్వనిరూపితానుయోగితానిరూపితప్రతియోగితాసంబంధేనైవ ద్వితీయరూపవృత్తిత్వం వివ

క్షణీయత్వాత్ స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వగత్రైకాలికాభావీయత్వనిష్ఠప్రతియోగితాయాం నిరుక్తోభయాభావవత్త్వస్యావశ్యకతయా తాదృశా

౨౫

భావస్య లక్షణఘటకత్వాసంభవాదితి న ... ఏకతాభావత్వావచ్ఛేదకతాభావతాభావాభావాభావాత్ ... తయావచ్ఛిన్నత్వగత్రైకాలి

కాభావత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితానిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వగత్రైకాలికాభావీయత్వనిష్ఠప్రతియోగితాయాం నిరుక్తోభయాభా

వత్త్వస్య ... సంభవతావచ్ఛేదకత్వమేవేతి వాచ్యం స్వనిరూపితానుయోగితానిరూపితప్రతియోగితాసంబంధేన తాదృశవృత్తిత్వస్య వివక్షి

తత్వాత్ స్వప్రతియోగిత్వం స్వనిరూపితత్వ స్వనిరూపితానుయోగితానిరూపితత్వోభయసంబంధేనేతి న కాపి ... ప్రసక్తిరితి ... సంబంధావ

చ్ఛిన్నాధేయతాసంబంధేన వహ్నిత్వవిశిష్టస్య ... సాధ్యతాయాం వహ్నిత్వ ... తద్వహ్నిత్వగత్రైకాలికాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదక

విరహిణాం తత్సంబంధిశూన్యేషు వృత్తిత్వాద వ్యాప్తే వస్త్రత్వ తత్త్వాదితి ధ్యేయం ॥౧౭॥ నను సవస్త్రే సాధ్యాది నిష్ఠ తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావవదాయా సంభవ

సంభవే కవ్యాప్తికథనమనుచితమితిచేన్న ఏకవ్యక్తిసాధ్యకే తద్రూపావచ్ఛిన్న తత్ప్రసాదితత్వాదౌ సాధ్యనిష్ఠ తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్య

విరహిణాం తత్సంబంధిశూన్యేషు వృత్తిత్వాత్ అవ్యాప్త్యంతరమాదాయ లక్షణాసమన్వయ సంభవాత్ తత్రాపి సాధ్యకస్థలే సాధ్యాభావే ఖండశః ప్రతి

యోగివైయధికరణ్య సర్వసాధ్యాభావేషు సత్త్వేన తత్సంబంధిశూన్యేషు వృత్తికత్వే తాదాత్మ్యావ్యాప్తిరితి భావః తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకేతి

విత రోభయానవచ్ఛిన్నత్వే విరహిణాం తత్సంబంధిశూన్యేషు వృత్తిత్వాల్లక్షణ తత్రావ్యాప్తిరితి ధ్యేయం ॥౧౮॥ యద్యపి పర్వతో మహానసీయ వహ్నేః ప్రతియోగికం పర్యా

ప్తిసంబంధేనాసత్త్వాద్ధి సాధ్యత్వేన యత్ర పర్యాప్తిసంబంధేన వహ్నిమాన్ ధూమాదితి తత్ర సంయోగసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన మహానసీయ

వృత్తిరితి నియమాత్ తథాచ మహానసీయవహ్న్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం యది పర్యాప్తిసంబంధేన వహ్నిత్వనిరూపిత వృత్తితాభావవత్త్వేన

తతదాత్మ్యసంబంధేన మహానసీయత్వవహ్నిత్వోభయనిరూపితవృత్తితాభావవత్త్వాత్ అప్రసిద్ధమతో ఇత్యాకారకాపత్తిః తదనంతరం అసాధ్యాభావవా

ఇగదా॥ సిద్ధాంతః॥ ముఖ్యనాऽవచ్ఛిన్నాభావస్య వ్యాప్తిః తదధిష్ఠానయుతయోర్మధ్యే సప్రతియోగికాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం యదవచ్ఛిన్నయత్ప్రతియోగితాభావే యత్ర నిరూ ॥ వివేచన॥

పిత వృత్తిత్వాభావవదవృత్తిత్వనిరూపిత వృత్తిత్వాభావాభావ ఇతి వ్యాప్తిస్వరూపనిరూపిత వృత్తిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వస్య తత్త్వాప

ఫలబలాదవచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వమాయాతీతి సంక్షేపః॥ ౮౮॥ ననుకథం సర్వత్ర వ్యాప్యవృత్తిత్వాయాః సంయోగసంబంధే

౨౬ వహ్నిసంయోగావచ్ఛిన్నాభావః సామానాధికరణ్యాదితి చేదవ్యాప్తిరితి నన్వసంగతం తత్ర వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకవ్యాప్తిమా

జాత్యవచ్ఛిన్నసంబంధేన సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకసంబంధేనైవ యత్రాభావవ్యక్తిత్వేన కేవలాన్వయిత్వేన ప్రతియోగిత్వం వ్యధిక

రణ్యాపత్తిత్వేనోభయత్రాపి వహ్నిస్వాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాల్లక్షణఘటకతాబలాత్ వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యైవ తదీయప్రతియోగి

తావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛేదకత్వాత్ తథా చ తత్రావ్యాప్తివారణాయ వ్యాప్తిదానస్య యుక్తత్వాదితి చేత్ న వృత్తిత్వేన యుక్తకాలత్వావ

చ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసంబంధేన ఘటసంబంధేన కాలత్వాదితో విశేషకాలాభావమాత్రస్యైవ ఖండశః ప్రతియోగివ్యధికరణస్య

ఘటాదివ్యధికరణత్వాత్

త్వం తద్ధూమత్వదేయ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య విశేషణతయా వచ్ఛేదకైస్య త్వేనా వ్యాప్తి విరహాదసంభవో నోక్తదోష ఇతి ధ్యేయం ||౧౫|| నను మహానసీ
య వహ్న్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్య విశేషణతావిశేషత్వేన ~~[illegible]~~ ప్రతి
యోగిత్వేయ విధికరణ్య విరహేణ తద్విశిష్టే గోష్ఠవత్ తాపత్తిత్వం తత్ర మహానసీయ వ్యాప్తి దసత్వాత్ వ్యాప్తిదశనే తాదృశ్య మహానసీయవహ్నిమాన్
ధూమాదిత్యాదౌ అతిరిక్తత్వాత్ ప్రతియోగి వైయధికరణ్య విరహేణ సాధ్యాభావవద్విశేష్యక గోష్ఠవృత్తిత్వదభావాంతరమాదాయాతి వ్యాప్తి వారణా
య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణత్వమితి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాశ్రయావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక ప్రత్యాసత్తిభవనయోగితావచ్ఛేదక
రూపవృత్తి నిరూపకతాకాధికరణతాభావవత్త్వస్యావశ్యకతయా మహానసీయ వహ్న్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాశ్రయావచ్ఛిన్న ప్ర
త్యాసత్తి భవనయోగితావచ్ఛేదకం యన్మహానసీయత్వావచ్ఛిన్నత్వ తద్వృత్తిత్వం తద్వృత్తి నిరూపకతాకాధికరణతాభావస్య విశేషణతావిశేషత్వేన త
ద్విశిష్ట గోష్ఠవృత్తితయా వ్యాప్తి దానం నాసంగతమితి సత్యం తాదృశతాత్పర్యకతయా యత్ప్రతియోగ్యధికరణాహి తత్సమానాధికరణాభావప్రతియోగి

అనదే||ఉద్దాం|| తావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యధికరణ యోర్ని తావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యధికరణయోర్నితావచ్ఛేదకరూపం తద్వ్యతిరిక్త వచ్ఛిన్నాభావానాధి || వివేచనం ||

కరణ్యా నవేశఽధ్యనిబోధ్యషే తయా తత్త్వధనైవ నవిశేషణం వచ్ఛిన్నం సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వ విశేషితేనైవ తా[illegible]వా

చ్ఛిన్నాధికరణ నైకత్వాదేః పర్యాప్త్యధికరణం వహ్నిత్వావచ్ఛిన్న ధూమాదిత్వాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యధికరణయోర్నితావచ్ఛేదకరూ

౧౭ పేణాప్రసిద్ధ్యాఽవ్యాప్తేర్వ్యాప్తేరితి వాచ్యం ప్రకృతేపి ధూమత్వగతైకత్వాదేః పర్యాప్తి విరహేణ ధూమాభావస్య లక్షణాఘటకతాయా ఉభయాభా

దికపదాయా అవ్యాప్తేర్నత్రితాపత్తేః ఇతి తత్త్వసార పక్షవచకత్వే ప్రాగుక్తలక్షణస్య నిబోధ్యషే తాపత్తేః అభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నత్వ

ప్రతిబంధకతయా హేతుమన్నిష్ఠాధికరణ ప్రతియోగిమన్నిష్ఠాధికరణాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకమితి వచ్ఛిన్నా

వచ్ఛిన్నతయాయం ప్రతియోగిమన్నిష్ఠాధికరణ హేతుమన్నిష్ఠాధికరణాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యధికరణ యోర్నితా

వచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న పర్యాప్త్యధికరణయోర్నితావచ్ఛేదకమిత్యాహ హేతౌ వ్యాప్తి జ్ఞానస్య సంభవేన తదుత్తరానుమితి ప్రసంగాదత

ర్తేన విశేషయితుం శక్యత ఇతి భావః నయం॥ నైవం అత్రైవ విశేషణీయ స్వరూపయాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతధర్మావచ్ఛిన్నయావదధికరణీభూత
యద్వ్యక్తిత్వాధికరణానధికరణతానవచ్ఛేదకత్వస్య తాదృశవ్యక్తిత్వాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వాద్యయోవచ్ఛిన్నవిశేష్యతాకవ్యక్తిభేదకూటవత్వాద్యవచ్ఛి
న్నత్వాధికరణానిప్రతియోగితావచ్ఛేదకధర్మాధికరణత్వావచ్ఛిన్నవిషయతా తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతమహానసీయత్వ స్వావృత్తియాదృశాధికరణీభూ
తమహానసవ్యక్తినిష్ఠాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వాదిత్వేన తద్వ్యక్తిపదేన మహానసీయతాదృశవహ్నిత్వాదిసంసర్గేతి తద్వ్యక్తిభేదకూటవత్వస్య
స్వరూపతాదాత్మ్యత్వాదిత్వామహానసీయవహ్నిభావస్వలక్షణాభేదకతయా తదాదాయోభయానవచ్ఛిన్నత్వసాధనసత్వసంభవాదిత్యర్థః వ్యక్తిత్వ
నవచ్ఛిన్నలక్షణే తాదాత్మ్యాదిత్వం తన్నసంసర్గతావచ్ఛిన్నసత్తావాన్ద్రవ్యత్వాదౌ విశిష్టసత్తాద్యాత్మప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య తత్తత్సాధ్యయాధికరణద్రవ్య
గుణాదినిష్ఠాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వస్య తాదాత్మ్యయాభావస్వత్వేన తద్వ్యక్తిపదేన ద్రవ్యగుణాదిభేదతుసంసర్గత్వేన తాదృశభేదకూటవత్వ
స్వరూపత్వాధికరణే విశిష్టసత్తాద్యభావస్వలక్షణాఘటకత్వేన తిప్యాప్తిరియాపి వ్యాప్తినివేశనీయసత్వేన తాదృశభేదకూటవత్వస్వరూపత్వ

...గదే|| సిద్ధాం|| దికాలాదేర్వర్తమానాత్యన్తాభావస్య లక్షణాఘటకత్వేనాతివ్యాప్తిభియాధికరణ్యాప్తినివేశస్య వైయర్థ్యత్వేన ప్రామాణ్యోపన్యస్త-నివేశస్య [illegible] పసబతాదితి ఖం ||ల|| వివేచన||

తథం||౧౦|| నను వివక్షితేయమనవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వస్య [illegible] వశేషనప్రి(యవచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాయా వివక్షితత్వే తస్య లక్షణాఘటక-

తాపక్షధం తమాదాయావ్యాప్తిరితి చేన్న వహ్నిత్వసాధ్యేనవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వేన భాసమానప్రతియోగితాయాశ్చ తత్ర తస్య లక్షణాఘటకత్వాసమ్భ-

వేత్తైరితి నను నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వ[illegible]పిన్నావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాని రూపితాధికరణత్వమవశ్యకం అనవచ్ఛిన్నానుయోగిన్యీ(యప్ర-

కిన్నవృత్తిత్వవిశిష్టజాతిమద్వృత్తినాస్తి(తద్భావస్య లక్షణాఘటకతయా తదాదాయావ్యాప్తేర్వజ్రలేపత్వాదితత్త్వన్నివేశనీయవ్యర్థత్వాత్ అత ఆ-

చమతోనని(యవచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాయాం అనుయోగిన్యీ(యత్వనివేశేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య పర్యాప్తౌ నిరూపిత-

త్వవిరహేతత్తాదృశాభావస్య లక్షణాఘటకతయా తత్ర తమవ్యాప్తిరితి వాచ్యం కాలికేన సత్తావాన్ కాలత్వాదిత్యత్ర [illegible] తాదృశాభావస్య ప్రతి-

తయప్రతియోగికత్వేన తేన వృత్తిమత్కాలవృత్తిత్వవిశిష్టపటత్వాదభావమాత్రస్యైవ లక్షణాఘటకత్వం తత్ర సాధ్యాభావస్య తదాదాయ వృత్తిమత్కాలవృత్తి

౧౮

త్వం శబ్దే ఘటత్వాదినిష్ఠప్రతియోగితాయాం వివక్షితనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వస్య విరహేణ తన్నిరూపకాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాదవ్యాప్తిప్రసంగాత్
అతో నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వే తత్సంబంధావచ్ఛేదకనిష్ఠసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వాద్యేకత్వస్య వాచ్యత్వే తథా చ వహ్నిత్వని
ష్ఠసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వ[illegible] నిరూపితత్వస్య విశేషణే సమవాయేన వహ్నిమాన్ ధూమాత్ తదభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన సంయోగ సమవాయవహ్న్యభావస్య లక్షణ
ఘటకత్వాత్తత్రాప్యుక్తదాయావ్యాప్తిదానసంభవాన్నిరవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణం ప్రత్తి ఇతి కేచిత్తన్న తాదృశవహ్న్యభావీయప్రతియోగితాయాం తాదృశత్వవిశిష్టనిరవచ్ఛిన్నా
వచ్ఛేదకత్వస్య విరహాత్ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వస్య విరహేణ తన్నిరూపకాభావస్య లక్షణాఘటకతయా తదాదాయావ్యాప్తివారణాసంభవాత్ సంబంధావచ్ఛే
దకతాదితమోపాయనవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణస్య సమవాయేన వహ్నిమాన్ నత్వాంతత్వం వహ్నిత్వవిశిష్టతథా చ విశేషణస్య తథా చ సంబంధావచ్ఛిన్నవిశేషణస్య తాదృశా
భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతాదృశత్వ ఏవ విశేషణేనావ్యాప్తిప్రసంగ ఇతి చేత్ విషయితాసంబంధేన వహ్నిజ్ఞానవిశిష్టతావిషయితాసంబంధావచ్ఛి
న్నప్రతియోగితాకతాదృశవహ్న్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య విశేషతాదృశత్వాభావాదితి విషయతావచ్ఛిన్నతాదృశాసాత్తి ప్రత్యయప్రసంగాత్

ఖగ॥ వి॥ పక్షం॥ తాదాత్మ్యమాత్రనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకతాదాత్మ్యావచ్ఛిన్నాభావస్య తత్తాదాత్మ్యతాదాత్మ్య అతత్తాదాత్మ్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతాదాత్మ్యావచ్ఛిన్నత్వస్యాప్యనుపపత్తేః ॥ వివేచన॥
నీయాతద్ధర్మతాదాత్మ్యప్రతియోగితానిరూపకాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయ తత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వసంబంధాదితాదాత్మ్యప్రతిబంధకం అన్యతమోక్తౌ నే
మంతాసామాత్మ్యానికాను వర్తమానయామనుయోగినతాతాదాత్మ్యాదిప్రతియోగితాయామనుయోగినసంబంధమాదాయాసంబంధసంబంధేనాప్యవ్యాప్తిరూపతయాభావాంశే
కారాకారా అసేనమనాత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకసమానాధికరణతత్తాదాత్మ్యాదితాదాత్మ్యాదిరీత్యా అసేనమనాత్వాదిశక్తిసంబంధమాదాయసామానాధికరణ్యవిశి
ష్టసంబంధమాదాయాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయతత్సంబంధసాధ్యతా అత్రసతాదాత్మ్యావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకాభావత్వాంత్రపటీరవలయపి
రమాణానతపూర్వసంబంధితత్వతయాజలేయపరమాణౌరూపం నాస్తీతిప్రతీయసంబంధసాధ్యతాకత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకతాదాత్మ్యావచ్ఛిన్నాభావప్రతి
యోగితాదిత్యాదితివిభావనీయం॥ ౧౧॥ అభావాంశేతాదాత్మ్యావచ్ఛేదకతాదిత్రయాణాం సంబంధత్వేన తావత్సంబంధావచ్ఛేదకతాదిత్రయాణాంనిష్ఠావచ్ఛే
దకత్వానిరూపితత్వం తదా సతిమతావనవచ్ఛిన్నవర్తమానయాప్రతియోగితానిరూపితావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాభావమాదాయాప్యవ్యాప్తి

నిత్య [illegible] పక్షైకదేశతా [illegible] పక్షైకదేశతా [illegible] పక్షైకదేశ [illegible]

[illegible] ప్రతియోగితా [illegible] పక్షైకదేశతా [illegible] పక్షైకదేశ [illegible]

[illegible] ప్రతియోగితా [illegible] పక్షైకదేశ [illegible] పక్షైకదేశ [illegible]

[illegible] ఇతి [illegible]

[illegible] పక్షైకదేశ [illegible] పక్షైకదేశతా [illegible]

[illegible] ప్రతియోగితా [illegible]

[illegible] పక్షైకదేశ [illegible]

[illegible] పక్షైకదేశ [illegible]

ఖగడి॥ సిద్ధాం॥ త్వత్త్వేతరత్ప్రమాణసాధ్యత్వభ్రంశయాపంచాంత్రైసద్రవగలివేసిద్ధివళ్ళత్వమేవతదిత్యుక్తేవక్తేతదాంశే ఖసిద్ధేయవక్షవ్యభిచారియప్రతిబంధాని ॥౮॥ వివేచన॥

తాయాం ప్రతీపసద్రమనవిశేష్త్వసిపక్షత్వేనసాధ్యాభావవళ్ళలక్షణాఘటకతావదభావాం తరమాదాయాతివ్యాప్తిప్రసంగాలోనచమలేసనసియా

భావన్తైవలక్షణఘటకతాయాం తదేయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేసిసాధ్యతావచ్ఛేదకైవిరహేదితివాచ్యపిందు లేసనసియవక్షిశిష్ట్వవక్షీమాస

ధూమాదితాదౌ ప్రతీపసాభావస్యప్రతియోగిత్వేంయబాధికరణ్యావిరహేణలక్షణఘటకతాసాధ్యాభావియప్రతియోగితాయాం ధమణవిశిష్టస్వ

౧౦

త్వస్యపరహేత్వభావఘటితాభావాదిసమాదాయాతివ్యాప్తేర్వాప్రతిపత్తాదితిదిక్ యం॥౧౨॥ సపక్షమెయాం శ్రయవాసధూమాదావ్యాభావవ్యాప్తిర

త్వాధికరణ్యంప్రకృతేసాధ్యతావచ్ఛేదకతాతద్రూపవిశిష్టసవక్షీప్రకారతావచ్ఛేదకత్వస్యతదితరపదేనవివక్షితత్వాదితిభావదేశ॥ అత్రయం

సాంశంశేనసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్టావచ్ఛేదకతాన్యమానాధికరణభేదప్రతియోగిత్వస్యతదితరపదేనవివక్షితత్వాత్ తథాచతావృతత్వస్యఘటిత్వ

దాపాలభ్యదలంతాదృశగుణతరప్రయాసేనేతివేన్నపునరేసనసియవక్షిమసధూమాదితాదితాదౌసాధ్యతావచ్ఛేదకతాయావక్షిత్వేమశేసనసియత్వేన

సత్త్వేన తత్త్వమానాం [illegible] ప్రతియోగి [illegible]

[illegible] మవేక్షితమితి ||౧౪|| సన్నిహిత [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకం [illegible] తద్విశిష్ట [illegible]

[illegible] ప్రకారతా [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదక [illegible] అవచ్ఛేదకతానిరూపిత [illegible] ప్రకారతావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] ప్రకారతావచ్ఛేదక [illegible] నిరూపిత [illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible]

[illegible] ఇతి [illegible] నిరూపిత [illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible] ప్రకారతా [illegible]

[illegible] ఇతి [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible] నిరూపిత [illegible] అవచ్ఛేదకతా [illegible]

[illegible] తత్ర [illegible] అవచ్ఛేదకతా నిరూపిత [illegible]

[illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible] అవచ్ఛేదకతానిరూపితత్వమితి [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదకతావ [illegible]

ఖనన॥ ప్రాంత॥ తత్రేయం తద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య విశేషితత్వాత్తథా చ ఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నత్వస్య విరహేణ ॥ వివరణ॥
ఘటపటౌ నాస్తీతి ప్రతీత్యా ప్రతియోగితాయాం తాదృశతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్య సత్త్వాత్తన్నిరూపితాభావమాదాయ లక్షణాభావస్యైవ సంభవా
త్ సంప్రతావృత్తిత్వాదివశేషణైవ స్థితత్వాత్ ఘటమాదిత్వాదిమహానసీయవహ్నిర్నాస్తీతి ప్రతీతిసిద్ధాభావీయప్రతియోగితాయాం వహ్నిత్వా
వహ్నిత్వావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వవిరహేణానిరుక్తతాదృశోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్య తత్ర తన్నిరూపితాభావమాదాయాప్రసిద్ధ్యాపత్తేః యదిచ సాధ్య
తావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతారూపత్వేన యత్కించిత్ తదవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య తాదృశప్రతియోగితాయాం సత్త్వే న సిద్ధ్యాం తదవిశేషణం
సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతారూపావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య విరహేణ తన్నిరూపితాభావస్య లక్షణఘటకత్వసంభవాత్ తదానీం వక్ష్య
మాణ ఆయాపత్తేః తత్త్వాదితి వాచ్యం ప్రతియోగివ్యధికరణాభావీయప్రతియోగితానిరూపితాయాం వహ్నిత్వావచ్ఛేదకతాయాం దృ
శ్యావచ్ఛేదకతాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశేషే యత్తాదాత్మ్యేన యవహ్ని అభావీయప్రతియోగితానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదక-

౬౧

తానవచ్ఛిన్నత్వేనం తు మహానసీయత్వాదౌ వ్యతిరేకితాదృశాభావచ్ఛేదకత్వాభావస్య విశేషణతావచ్ఛేదకత్వేన తదవచ్ఛిన్నాప్రసిద్ధిరితి అద్ధ్యాతాదృశధర్మావచ్ఛిన్నస్య

రూపత్వస్యాపి సత్త్వాత్ తాదృశరూపాదిత్వాదౌ వ్యభిచారః ఇతి రూపత్వస్యాపి సత్త్వాత్ తాదృశానాం సకలత్వేన తదవచ్ఛిన్నానాం నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వస్య తత్త్వ

నావ్యాప్తిస్తథాపి సకలవిశేషణవిశిష్టాభావస్య ఘటితత్వేన నిరూపితత్వాప్రసిద్ధ్యా వ్యాపకతాభావీయప్రతియోగితానియతసావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వస్యాప్రసిద్ధ్యా తాదృశాభా

వస్యలక్షణఘటకత్వాత్ ఏవం ప్రమేయత్వవాన్ ధూమాదిత్యాదౌ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకాభావీయప్రతియోగితానిరూపి

తసావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వస్యాప్రసిద్ధ్యా తాదృశాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాల్లక్షణఘటకతాఘటకత్వాన్నాప్తిస్త్వాకారకాభావస్యైవ

తదీయప్రతియోగితాయాం వివక్షణీయసాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకేతరావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య విశేషితలక్షణఘటకా

భావాప్రసిద్ధ్యా విశిష్టసాధ్యతావచ్ఛేదకేష్విత్యసంభవప్రసంగాదితి చేత్ తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య

తద్వత్ [illegible]వచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రకారతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వప్రయోజ్యాభావ ఇతి పరమార్థః

||మూలమ్|| ఏవం ద్రవ్యత్వాత్ తత్రావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వపదేన యది ఘటత్వరూపప్రమేయస్య విషయతాయాం ప్రత్యాయితే తదా ఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య విశేష్యత్వ ||వివరణ||

నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య ఘటత్వోభయత్వవిరహేణ తత్రాపి ఘటత్వావచ్ఛేదకత్వేన ఘటత్వాదిరూపప్రమేయస్య విషయతాయాం యుక్తమితి

ఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వతదితరఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయాభావవత్త్వస్య విశేష్యతాభావీయప్రతియోగితాయా

౨౧ ఽనతిరిక్తతాదాయలక్షణసమన్వయసంభవాన్న కాపి క్షతిరితి నవ్యమతే ఘటత్వాదిత్వాదో ఘటత్వావచ్ఛేదకఘటత్వనిష్ఠ

వచ్ఛేదకతానిరూపితత్వతాదృశవిశిష్టవత్త్వస్య ఘటవ్యాప్యకారకజ్ఞానీయప్రకారతాతదవచ్ఛేదకఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపి

తత్వోభయయోర్భావాత్ ఘటాభావీయప్రతియోగితాయాం తత్త్వేనోభయాభావవత్త్వవిరహేణాభావాంతరమాదాయాతివ్యాప్తిరితియది

ఘటాభావీయప్రతియోగితానిరూపితజాతిత్వావచ్ఛిన్నఘటత్వపటత్వనిష్ఠైకైకావచ్ఛేదకతాతదుభయఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా

నిరూపితత్వోభయస్య ఘటవిరహేణ తదితరనిష్ఠావచ్ఛేదకతాపదేన నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాదళస్య తన్నిరూపితత్వవిరహేణోభయాభా

వ॰ తత్తత్సాధ్యసామాన్యాభావీయప్రతియోగితాయాం వ్యాప్తౌతిపాద్యత్వ శంక్యైవనో దేతేతు భబ్యతేతదావచ్ఛేదకఘటదేనావచ్ఛేదకతాయాం విశిష్టవ్యాప్య
ఽగతిరేవేతివాచ్యం ఏతద్దూషణోక్త్యరసేభక్త్యం తే త్వాదినాస్రె వహ్నిమాన్ ధూమాత్ అత్రకల్ప్యే యథా దూషణం తథా అత్రత్వాదినాఽప్రవత్తేమతి ||౧౫||
నను సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకరూపానవచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకమితిచేన్న తదితరవిశేషణవిశేష్యం తన్నైవ కేవలసాధ్యం ఇత్యేకలం తత్ప్రాప
విశిష్టే తచ్ఛేదేతిచేన్న మహానసీయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వ్యాప్తిరూపాతత్త్వస్థాపనీయసాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకం యన్మహానసీయ
యత్వం తదనవచ్ఛిన్నత్వస్య మహానసీయవహ్నితావచ్ఛిన్నప్రకారతాయాం సత్త్వే తదితరవిశేషణసాధ్యతావచ్ఛేదకస్యైవ ఘటసంయోగస్య తాదృశతావ్యా
ప్తిఘటకత్వే రతత్త్వనివేశః ||౧౬|| నను సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకవిశిష్టానవచ్ఛిన్నప్రకారతాశ్రయవత్త్వే తదితరవిశేషణవిశేష్యబోధాభావాద్వ్య
ఘటం అవచ్ఛేదకానుధావనమితిచేన్న మహానసీయవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావీయప్రతియోగితాయాం తాదృశవిశిష్టానవచ్ఛిన్న
ప్రకారతాశ్రయత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేపి సాధ్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వే తదితరఘటకమహానసీయతావిశిష్ట

ఖగద॥ సిద్ధాంత॥ వచ్ఛేదకతానిరూపితతత్ప్రతియోగితాకత్వేన నిరుక్తాభావాభావవత్త్వవిరహాత్ అభావాంతరవృత్తాయాం తివ్యాప్తిరితి న తత్సిద్ధేశ్చ సాధ్యతావచ్ఛేద ॥౮॥ అవిచ్ఛిన్న

కసమనియతయత్కించిదవచ్ఛేదకతానిరూపితతత్ప్రతియోగితావిశిష్టవచ్ఛిన్నాయా వచ్ఛిన్నానిరూపకత్వాభావస్య ప్రకారతా తదవచ్ఛేదక-వచ్ఛిన్న

నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితతత్ప్రతియోగితాభావీయ ప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన నిరుక్తాభావాభావవత్త్వవిరహే దత్తివ్యాప్తిస్తదవస్థైవ

౭౭

ఇతి వాచ్యం అవచ్ఛేదకపర్యాప్తినివేశసంభవాత్ తదవచ్ఛిన్నత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదక-

రూపవృత్తిత్వవచ్ఛేదకతానిరూపితత్వం తదితరనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయాభావవత్తా రూపవృత్తిత్వాభావవచ్ఛేదకతాయాం స్వని

రూపితప్రతియోగితానిరూపితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేనైవ అవచ్ఛేదకత్వం తథా చ సాధ్యతావచ్ఛేద

కతావచ్ఛేదకసమనియతయత్కించిదవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితాయా వచ్ఛిన్నత్వమాత్రావచ్ఛిన్నప్రకారతా తదవచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిమద్

యోగితావచ్ఛేదక-వచ్ఛిన్నత్వసమనైకత్వవృత్తిత్వవచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితానిరూపితత్వేన తు సమనియతవచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగి

తానిరూపితావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠనిరుక్తసంబంధవిశేషాదిత్రితాద్దృశరూపవ్యాప్యతావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం విశేషణతానిరుక్తో
భయాభావవత్త్వస్వరూపేతతత్వాపన్నసోపి మోక్షిః ఇత్థం పక్షాతిమతాన్న భావతాదితత్వవిత్తాద్దృశవిశిష్టనవచ్ఛిన్నాయామపి ఉవానితత్వాకారక ఘాన్నోనేయప్రకార
తాతదవచ్ఛేదకతాతాపన్నన్నపర్యాప్తిభసుయోగితావచ్ఛేదకం యద్రూపావచ్ఛిన్నత్వం తద్రూపతభవచ్ఛేదకతాపేక్షయాంనా సాభావత్వప్రతియోగితానిరూ
పితాపేక్షత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాతన్నిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నత్వభావీయప్రతియోగితాయాం విశేషణతాభయాభావవత్త్వసభత ప్రవృత్తాపన్న
సోపి మోక్షిః పదమాదయాతి ప్రాకృతాద్దృశకలత్వావిపక్షేణె బవచ్ఛిన్నత్వలత్వాపన్నసామాదితాదృశోపమతోనపి(యవచ్ఛిన్నత్వాన్యోన్యతాభావత్వప్రతానా న
వచ్ఛిన్నత్వానన్వయితభావత్వపాలక్షణాపేక్షకతాయాం తమాదాయావ్యాప్తిప్రసంగాత్ తాదృశాభావంసయోలక్షణేఽఘటకతాత్రదవచ్ఛేదకతాదియప్రతి
యోగితాయాం స్వాద్యవచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధేనతాద్దృశవిశిష్టనవచ్ఛిన్నాయామపి నపి(యవానితత్వాకారకఘాన్నోనేయప్రకా
రతాతదవచ్ఛేదకతాపన్నపర్యాప్తిభసుయోగితావచ్ఛేదకం యద్రూప నపి యత్కిత్వమపి నపియత్వాగత ఖత్వం తద్వ్యాప్తిత్వం మపి నపియం

జగద॥ సిద్ధాంత॥ నాస్తి(లోహ్యాకారతాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయామేవేతి తాదృశావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యాపి తత్ర విశేషణప్రయోజనాభావస్యోక్తత్వాత్ ॥ వివరణ॥
త్ ఇతి చేదత్రోచ్యతే సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతానిరూపిత తత్ప్రకారతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావచ్ఛే
దకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయాభావవత్త్వసంబంధేన విశిష్టహేత్వభావవత్త్వైశిష్ట్యం బోధ్యం యత్ర సాధ్యసామానాధికరణ్యస్య సాంఘాతత్వవిత తదుభయస్య

౨౪ సంబంధేన సాంకేతికం సమ్పృక్త నిరవచ్ఛిన్నత్వే సావచ్ఛిన్నత్వస్య తత్ర యాదృశా తథా చ ప్రమేయవత్త్వాద్ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టసా
వచ్ఛిన్నఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాదినిరూపితత్వస్యాపి ఘటవానిత్యాకారకబుద్ధేర్నియమనిరవచ్ఛిన్నఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా-ప్రకారతాయాం సత్త్వాత్
న్న సాధ్యసాధ్యాభావేతి ప్రత్యక్షముదీశవైశిష్ట్యఘటత్వస్య సాంబంధికత్వానివేశే ప్రమేయవత్త్వాద్ధూమాదిత్యాదౌ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతానిరూ
పితప్రమేయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాత్వావిశిష్టప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్య సంబంధేన సత్త్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రకారతాయాః
ప్రతియోగికావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వస్య సామానాధికరణ్యనిష్ఠనివేశే వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ ఛాత్రసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్ట

త్వేన ఘటాకాశత్వేన నిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం చ త్వేన తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాయాం విశిష్టసాధ్యతావచ్ఛేదకతాదితాదాత్మ్యాయా నవచ్ఛిన్నత్వస్య
చ తావత్తదా దాయా వ్యాప్తిప్రసంగాచ్చ తన్నివేశే ఽపి సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నివేశే వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం
నిరవచ్ఛిన్నత్వస్య విరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్తిప్రసంగాత్ నిరవచ్ఛిన్నత్వస్య నివేశే వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ
సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం స్వావచ్ఛిన్నత్వస్య విరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యభావాపత్తేః తథా చ తదుభయతరనివేశే ఽపి వ్యాప్తేయం
ప్తేరితి ప్రతిపత్తివశాత్ సాకల్యేన నిరుక్తవిశేషణద్వయప్రవేశే ఽపి అయం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రకారతాంశే
తద్వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రకారకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రకారతాయాం చ తదుభయసత్త్వేన తన్నిరూపితావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య సంభవేన
నిరుక్తలక్షణస్య నిరవచ్ఛిన్నవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వాత్ తదాదాయ పర్వతవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్ట
త్వనియతత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయాభావసాధ్యకాభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేనోభయాభావవత్త్వనిరుక్తతాదృశాభావాప్రసిద్ధేః

జగదీ॥ సిద్ధాంత॥ ఘటత్వేనేతి వ్యాప్తిశరీరఘటకవిశేషణస్య సాధ్యతాఘటకత్వనివేశాద్యత్ సాధ్యవచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాత్వేశిష్ట్యసాధ్యతాఘటకసంబంధేన మహానసీయ ॥ వివరణ॥

త్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం ఘటత్వేన తాదృశమహానసీయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితతత్సాధ్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రతియో

గ్యంశేఽపి ఘటత్వేన నిరుక్తప్రతియోగ్యభావవత్త్వవిరహాదతివ్యాప్తితాదవస్థ్యమతస్తద్వారణాయ సాధ్యతాఘటకసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకనిరవచ్ఛిన్నత్వస్య సాధ్యనిష్ఠత్వ

యోః ప్రయోజనం స్పష్టం యద్యప్యేతద్వయం ప్రాచీనగ్రంథానుసారేణ తత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితతత్సాధ్యతావచ్ఛేదకతావి

ర్ఘ 21 శేషితనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రతియోగ్యభావవత్త్వమేవ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాభిత్తిమేభ్యంతరానప్రవిష్టత్వేనైవ సంభవతా ఘటత్వేనైవ భేదాబాధాత్ స్వరూప

నాధికరణ్యస్వరూపసంబంధేన సంబంధేన సాధ్యతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం సంభవతి వ్యాప్తిశరీరే సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వం అత్ర మహానసీయ

సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాకత్వే భావేన తాదృశవ్యాప్తివారకసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వవిశేషణాంశవైయర్థ్యం యత్ సంబంధావచ్ఛిన్న

ప్రతియోగ్యంశే ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టనిష్ఠ మహానసీయనిష్ఠావచ్ఛేద

కల్పాని రూపితత్వయోస్తత్వేన తదితరోభయో సవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణాన్యవిశేషణాన్తాత్వాభ్యాం ప్రవిష్టేనాపాదకత్వాదితి చేన్న యూమపాదకవిశిష్టాదిత్వాద్
దౌష్యం ఉభయోనిష్ఠమూలకాభావీయ ప్రతియోగితాయాం పూర్వత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యభావసంబంధతావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యభావసంబంధతా
వచ్ఛేదకతావిశిష్టానవచ్ఛిన్నయోర్నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యభావ తదితరోభయోరవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ ప్రసాధ్యవ్యాపకవిశేషణాపాదకత్వా
త్ తత్ తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకావిశిష్టావచ్ఛేదకతాయాం ఉభయత్వం సంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశప్రయోజనకత్వాన్యస్య తథాత్వేతి న దోషః ఇతి వాచ్యం
యత్ సమవాయసంబంధేన గోత్వ ఘటాభావసంబంధతావచ్ఛేదకతావిశిష్టానవచ్ఛిన్నప్రవృత్తివిశిష్టాత్ తథా ఉభయోనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సంబంధతావచ్ఛేద
కతావిశిష్టానవచ్ఛిన్నవిశేషణస్వాతిరిక్తవిశేషణగ్రన్థాసంగతిస్తదవచ్ఛేదకతా సంబంధ ఏవం ప్రతియోగితాయాం నిష్ఠావచ్ఛేదకతాయామపి ప్రసంగే
రయోస్సంబంధతానిరూపితత్వస్య విశిష్టేన సంబంధతానిరూపితధర్మసంసర్గసంబంధతాయాం వచ్ఛేదకతావిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వస్య సమవాయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం
విశేషత్వసమవాయేన వచ్ఛిన్నాభావవిశేషణోపాదకతయాతదాదాయం వ్యాప్తిపాతనాయత్తాప్యసంభవాత్ సంబంధానిరూపితత్వస్యభావశ్చ

బాధితప్రసిద్ధం॥ తేజస్త్వసంసర్గతయా సమవాయనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకాయాం సాధ్యతాయాం సాధ్యతానిరూపితత్వస్య విరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛిన్నత్వస్య ॥ప హేచన॥

తావదుత్పత్తిసంగత్యాత్ర దవహ్నిత్వేతి తాదృశ సంయోగినశ్శరీరకాత్ సాధ్యతాయాం స్వత్వతాదిహేతౌ సంయోగినశ్శరీరం యోగినాం ఆత్మపదార్థాయాం వ్యాప్యవారణా

య సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య సాధ్యత్వమితి సమవాయి వహ్నేః సంయోగేన సాధ్యతాయాం ధూమాదిహేతౌ తేజస్సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతి

౨౬

యోగితాక వ- స్వాభావవత్ యా వ్యాప్తి వారణాయ తాదృశప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావిశిష్టానవచ్ఛేదకతా నిరూపితత్వస్య విరహేణ తదితరోభ

యానవచ్ఛిన్నత్వస్య అసిద్ధత్వాన్న తాదృశ వ్యాప్తిరితి న తథా ఉపమహానసీయవహ్నిత్వాదినా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యనిరూపితత్వస్య పరంపరయా

మహానసీయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వేన తత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టానవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తథా చ మహానసీయవహ్నిత్వాభావీయప్రతియోగితా

యాం నిరుక్తతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్య సత్త్వేన తన్నిరూపకాభావమాదాయ వ్యాప్తేరవ్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యతానిరూపితత్వస్య సాక్షాన్నివేశాత్

తథా చ సాధ్యతానిరూపితావచ్ఛేదకతానిష్ఠావచ్ఛేదకతాత్వ సత్త్వేన ఉపమహానసీయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వేన తాదృశావిశిష్టానవచ్ఛేదకతానిరూపి

తత్సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వంతయోః మహానసీయవహ్నిర్భావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వాదుభయాభావవత్త్వేన రహేన్న
తదాదాయాం వ్యాప్తిరితి నన్వేవం విశేషణే మహానసీయ[illegible]ష్ఠిప్రవృత్తిత్వానిష్ఠాభావీయమత్వావచ్ఛిన్నమాదిత్వాద్దౌర్బాతీయమత్వానభావత్వాదిత్వాద్దోషాద్ధాభావీయప్రతి
యోగితాయాం సాధ్యతానరూపితసాధ్యవచ్ఛేదకతావిశిష్టానన్వయాభావాదిత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యాపి సంబంధేన సత్త్వాదతివ్యాప్తి వారణాయ న
హాపి పునః ప్రవృత్తిరితి ధ్యేయం ॥౧౨॥ అథ మహానసీయవహ్నిమాన్ [illegible] త్వాదిత్వాద్దోషతైర్మహానసీయాభావస్య వహ్నిభావస్య లక్షణాఘటకతయా తద
యప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకేన త్వేనావ్యాప్తిర్వ్యాప్తిరేవం ప్రతియోగితాసంబంధేన మహానసీయవహ్నిమాన్ తదభావత్వాదిత్వాద్దోషస్య వ్యా
ప్తిరితి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్పర్యాన్న స్వాశ్రయప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యః [illegible] లక్ష్యం బుద్ధ్యధికరణానిరూపితవృత్తితావచ్ఛేదకతాప్రతియో
గిత్వస్వాశ్రయత్వాభావత్వలక్షణాఘటకస్య ప్రత్యేకః సంయోగితావచ్ఛేదకం రూపం తదవృత్తిత్వస్య నిరుక్తత్వాదితరోభయానవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం విశే
షణీయం రూపవృత్తిత్వం స్వావచ్ఛేదకతాత్పర్యాదిష్టస్వాశ్రయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన స్వప్రతియోగితాతదాపత్తానవచ్ఛేదకత్వస్య స్వత్వ

జగదీ॥ సిద్ధాంత॥ ద్వికారణానిరూపితత్వవిశేషణస్య యదవచ్ఛిన్నత్వాద్యవచ్ఛిన్నవృత్తితానిరూపితతత్తదవచ్ఛేదకతాప్రతియోగిత్వపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రత్యేకం ॥లక్షణవిశేషణ॥
పర్యాప్త్యనతిరిక్తవృత్తిత్వైతదుభయసత్త్వే యత్త్వసత్త్వాత్త్వేన తదవృత్తిత్వస్య ప్రత్యేకం పర్యాప్త్యభావాభావాది ప్రతియోగితాయాం విరహేణ న నిరూపితవృత్తిత్వమా
దాయ వ్యాప్తిరితి అత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న పర్యాప్తిమద్యోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ప్రత్యేకం విశేష్యతయా పర్యాప్త్యవచ్ఛిన్న విషయకజ్ఞానసమ
హాసత్వే యత్పర్యాప్తి విషయకజ్ఞానాభావత్వాదిత్యాదౌ పర్యాప్తాధికరణనిరూపితాధికరణానిరూపితవృత్తితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదకత్వస్య పర్యాప్త

22

త్వైకత్వేన తదవృత్తిత్వస్య పర్యాప్త్యభావీయ ప్రతియోగితాసాం విరహేణ సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వాదిఘటితవ్యాప్త్యాదికమాదాయ వ్యాప్తేరతివ్యాప్తి విశేషః
దై, పృథక్కరణే యత్త్వం బహుత్వానుపాదానే తావన్మాత్రేణ క్షమేయం సాధ్యకాబహుత్వాదిహేతౌ పృథక్కరణే తాదాత్మ్యసంబంధేన నిఖిలపదార్థస్య పక్షత్వేన తా
దృశవృత్తితావచ్ఛేదకతాప్రతియోగికపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదకనిరూపితవృత్తిప్రతియోగితాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్తేః పర్యాప్తేరవ్యాప్తివిశేషః తద్ధాబతద్వ్యక్తినిరూపితవృత్తితా
ప్రతియోగికపర్యాప్తిమద్యోగితావచ్ఛేదకతాశ్రయనిరూపితవృత్తిత్వం నాస్తి తాదృశకాయత్వం బహుత్వావచ్ఛేదకపర్యాప్త్యభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన తదాదాయ

లక్షణాఖ్యం భావాదితి న కారణసుపపత్తిరితి న చోభయప్రతియోగికతాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవృత్తితావచ్ఛేదకతాప్రతియోగికపర్యాప్తిసంబంధేన తా

వచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వపటత్వసత్త్వానిర్వాచ్యోభయాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదాదాయైవ లక్షణసమన్వయసంభవాదలం యత్త్రంబత్వనివేశనేనేతివా

చ్యం ప్రమేయవత్త్వసాధ్యకతాదృశప్రతియోగితాయాం నిరుక్తతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్యబాధకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేద

కతానిరూపితత్వస్య వివక్షణాత్ తన్నిరూపితాభావస్య లక్షణఘటకత్వమితి తత్ర వ్యాప్తిఘటకతదావచ్ఛేదకతాపదితి పాంచ ఉభయాదిప్రతియోగికతాదా

నవి ।। సిద్ధాంతః ।। సంయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య పక్షత్వైకత్వాదిపర్యాప్తత్వాదుక్తప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావ ఏకధర్మావచ్ఛిన్ననిరూపకత్వస్య ఏకధర్మావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వా ।। ఇతి చేన్న ।।

దీనామైక్యం శబ్దశక్తిప్రకాశికాయాం జగదీశేన సమర్థితత్వాత్ తథా చ తన్నిరూపితవృత్తితావచ్ఛేదకత్వం నష్టమితి ప్రాదుర్భూతస్య ప్రమేయస్య బహుబ్రీహి తుమర్థితాపాదకత్వ

త్వేన ప్రమేయత్వాదేరపి తత్ర పర్యాప్త్యభావస్య లక్షణాఘటకత్వాదదోషః । యద్వా ఘటత్వాదికరణాయత్తం బహువ్రీహి నిరూపితవృత్తితావిశిష్టం యత్ సాధ్య

౨౮

తావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిమనుయోగితానవచ్ఛేదకం రూపం తద్రూపావృత్తిత్వస్య ప్రతియోగితాయాం విశేషితత్వాత్ వృత్తితావైశిష్ట్యంచ

వైశిష్ట్యనిరూపితావచ్ఛేదకతా విశిష్టప్రతియోగితా నిరూపకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన స్వావృత్తితాప్రతియోగితాయామవచ్ఛేదకతా

వైశిష్ట్యం బహుత్వాదావ్యనిరూపితత్వానవచ్ఛేదకసంబంధేన స్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన స్వావచ్ఛేదకతా తథా చ ప్రమేయత్వాది

న ప్రమేయతావచ్ఛిన్నపర్యాప్తనిష్ఠావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వావృత్తయా ఉక్తాన్యతరసంబంధేన తద్విశిష్టావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన తద్విశిష్ట

త్వాత్ ప్రమేయత్వఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వాత్ తన్నిరూపకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రమేయత్వఘటత్వోభయత్రైవ సత్త్వాత్

రూపావృత్తిత్వేసతి ఘటాభావీయప్రతియోగితాయాం స్వాశ్రయసమవేతత్వసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న [illegible] ప్రతియో
గితావచ్ఛేదక [illegible] వ్యాప్యవృత్తిత్వేతి [illegible] రూపావృత్తిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక [illegible] సామాన్యాభావవత్త్వప్రతియోగితా
యాం నివేశనీయం తాదృశ [illegible] సంబంధస్యనిరూపితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న [illegible] ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదక [illegible]
పితావచ్ఛేదకతాభావ [illegible] సంబంధేనవృత్తి [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్న [illegible] తథా చ ప్రకృతే [illegible] తద్ఘటత్వావచ్ఛిన్న [illegible] సంబా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసామాన్యాభావస్య [illegible] తయా [illegible] ఘటాభావీయప్రతియోగితాయాం [illegible] దోషః [illegible] తయావ
చ్ఛిన్న [illegible] తద్ఘటత్వాదిత్యాదౌ [illegible] సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసామాన్యాభావ [illegible] ఇతి [illegible]
రసత్వ [illegible] విశేషణతయా [illegible] ప్రతియోగితాయాం [illegible] తద్ఘటత్వాదిత్యాదౌ [illegible]
[illegible] సంబంధేన [illegible] ఇతి [illegible]

ఆకర॥ లక్షణం॥ వృత్తిమత్సాధ్యతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేనైవ యత్కించిద్వృత్తిత్వాదికరణవృత్తితావచ్ఛేదకతావదేశ్యాప్తిభనుయోగితా ॥౧॥ విశేష

వచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నతాద్వస్తుత్వసంబంధవృత్తిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నతాభావీయప్రతియోగితా యత్కించిత్త్వేన తన్నిరూపకాభావసంబంధేన ఘటకత్వే తన్నిష్ఠయత్కించి

ద్వృత్త్యధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకతాప్రతియోగికదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకం యద్రూపం తద్రూపప్రతియోగికదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకం యత్సాధ్య

౭౮ తావచ్ఛేదకతాదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకరూపం తదవృత్తిత్వసంబంధప్రతియోగితా యద్విశేషణీయతాయాం తత్సాధ్యాభావవృత్తిధర్మప్రతియోగి

కదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధవిశిష్టయత్సాధ్యాభావవృత్తిధర్మసత్త్వాదితి ప్రతియోగిత్వాధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాప్రతియో

గికదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకం యన్నిష్ఠసత్వం యత్తన్నిష్ఠత్వసత్త్వం తత్ప్రతియోగికదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛేదకత్వసంబంధ

నిష్ఠత్వసంబంధేన యత్సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేన తదవృత్తిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నతాభావీయప్రతియోగితాయాం నిరవచ్ఛిన్నరూపతాభావసంబంధేన ఘటకత్వాపన్న

త్వాపత్తిరిత్యత్ర సాధ్యాధికరణవృత్తిసాధ్యాభావనిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నదేశ్యాప్తిభనుయోగితావచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వే తత్రైతయ

సంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టాన్యావచ్ఛేదకతానిరూపితతత్సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయాభావవత్త్వమేవ సా

ధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వేన బోధ్యమితి తథా చ విశేష్యతాభావీయప్రతియోగితాయాం [illegible] సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వే సతి తద్వచ్ఛే

దకతానిరూపితత్వసంబంధేన నిరుక్తోభయానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వసంయోగితావచ్ఛేదకరూపవ్యాప్తిత్వస్య వివక్షితత్వా

భావీయప్రతియోగితానిరూపితమహానసీయ యత్కించిత్సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయా విశేషేణ నావిశిష్టత్వనిష్ఠత్వసంబంధావచ్ఛిన్నత్వాత్ తన్నిరూపితత్వసంబంధేన నిరు

క్తోభయాభావవత్త్వరూపేతి విదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వేన విశేష్యతాసంబంధేనాత్ తన్నిరూపకాభావసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశేషణత్రితయసంబం

ధఘటకతయా సిద్ధిత్రిత్వంబోధ్యం నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వసంయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన వృత్తిమద్విశిష్టత్వేనాభిమ

తావచ్ఛేదకతాపరం ఏతేన సంబంధాంశే సాధ్యతావిశిష్టత్వాపత్తేః ఏతదుభయవారణాయ సంబంధాంశే తద్ఘటితే ఉభయసత్త్వాదిత్యాదౌ విశేషతాభావమాదాయావ్యా

ప్తిరితి పరాస్తం తద్వ్యతిరిక్తం ప్రతియోగితాయాం నిరుక్త[illegible]తదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వే సతి తన్నిరూపకాభావసంబంధేన ఘటత్వాదితి చేన్న

బాధ॥ సిద్ధాంత॥ యం కేచిత్తత్ర సాధ్యవత్పక్షీయకనిశ్చిత పక్షీయకతానిరూపితాశ్రితతద్విశేషితసాధ్యవత్పక్షీయకతానిరూపితాయాః ప్రతియోగితా తదభావత్వేనైవ తదితరయో ॥ ౮ ॥ వివరణ॥

యోః పక్షనిష్ఠత్వేన ప్రతిబంధకత్వం చ్ఛాత్రమానాదికారణ్యాదపక్షీయకతాశంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవత్పక్షనిష్ఠతో

యకయోర్ద్వైనతథాచపక్షిమానేధూమాదిత్యాదౌ ప్రమేయత్వాన్ధూమాదిత్యాదౌ చ ప్రమాభావముత్పాద్య లక్షణస్య మహాయసంభవాత్ క్షరో

మోషః ప్రతిష్టబంధకస్య సాధ్యమానాదికారణ్యవమాత్రోక్తౌ ప్రమేయత్వాన్ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యమానాదికారణ్యసంబంధేన సాధ్యవత్తాయాః నిఖిలాపక్ష

దకతాయాం సత్యేన తద్విశేషితపక్షస్య ప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్తిప్రసంగాదతస్తన్నివేశః తథా చ సాధ్యవత్పక్షీయకతాదినిశ్చయవత్పక్షీయకతాయాం తాదృశవి

శేషితపక్షత్వస్య ప్రసిద్ధత్వాద్దోషః ఇతి కేచిత్తన్న వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ యవహ్నిభావమాదాయ వ్యాప్తివారణాయ

స్వప్రసాధనాదికారణ్యాసంబంధేన సమవాయేన యవహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ నసంభవః ప్రతియోగితాకత్వాభావ

పరితాభావవిరోధాద్వ్యాప్తిరితి సాధ్యవత్పక్షీయకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానవచ్ఛేదకతాపక్షనిష్ఠ అక్షయసాధ్యవత్పక్షీయకతావి

వశేషావచ్ఛేదకతానిరూపితాప్రతియోగితా తదనవచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టతత్పాన్తఙ్కాతిరిక్తాభావీయప్రతియోగితాయాం తాదృశరూపవ్యాప్తిత్వ
వచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావిశేషావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య వర్తమానత్వేన తదనవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తమాదాయావ్యాప్తిరితి తాదృశరూపత్వస్య వ్యాప్తిత్వాతి
వ్యాపకరూపావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాయాం తదనవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తమాదాయావ్యాప్తివారణాసంగతిరేవం ప్రమేయవత్త్వాద్ధూమాదితాదృశ
నస్య స్వప్రతియోగిసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య నిరవచ్ఛిన్నత్వేన ప్రకృతే విశేషావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వేన తన్నిరూపితత్వస్య తాదృశ
భావప్రతియోగిత్వస్య పక్షతావచ్ఛేదకాభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన తదనవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తత్సపక్షే నాపేక్షితాయామిత్యాది వ్యాప్త్యాభావీయప్రతి
తియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వస్య నిరవచ్ఛిన్నత్వస్య విరహేణ తన్నిరూపకాభావస్య పక్షే నాపి కేవలాన్వయిసాధ్యక
వ్యాప్తివృత్తితాయామ్ అవచ్ఛేదకతాసంబంధేన స్వాభావవద్వృత్తేరనవచ్ఛిన్నత్వస్య సంబంధేన స్వవృత్తిత్వస్య సాధారణాధికరణ్యసంబంధేన విశిష్టత్వ
స్యవిశిష్టతత్పాన్తఙ్కాతిరిక్తస్వవృత్తిత్వవిరహేణ సాధ్యతావిశిష్టత్వస్య నిరవచ్ఛిన్నత్వాదివిశేషావచ్ఛేదకతాయాం విరహేణ నీలాదభావస్య పక్షేణ

ఖణ్డ॥ సిద్ధాంత॥ ఘటత్వావచ్ఛిన్నసంసర్గతానిరూపితనచతథాపి వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నత్వాత్ తద్ధ్వంసత్వాదిత్వాద్వా నిరవచ్ఛిన్నవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాః తాదృశవిశిష్టే త్వభావాదితి ॥ వివేచన॥ =
నా తన్నిరూపితాభావనిబలక్షణఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావాత్ వ్యాప్తిరితి వాచ్యం స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతాశ్రయ నవచ్ఛిన్ననిరూపిత సాధ్యవ్యాపక
తయోర్భయసంబంధేన సాధ్యవతివిశేష్యావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య స్వాతంత్ర్యేణ తదితరయోర్భయం నవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూయ సంబంధ

౪౧

ఘటత్వైకత్వానుయోగిత్వసాధారణ్యే సత్తాబాధోభయసంబంధేన తథా చ వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకాభావత్వావిశిష్టత్వస్య నిరు
పితోభయసంబంధేన నిరవచ్ఛిన్నవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకరూపత్వేన తదనిరూపితత్వస్య వహ్నిత్వ తదుభయ ప్రతియోగితాయాం విరహ
దితి తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకత్వేనావ్యాప్తిరితి వాచ్యం ఉభయావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకరూపవిశిష్టం
యద్ద్రవ్యం తద్ద్రవ్యవన్నిష్ఠాయుతయోర్భావ నిష్ఠావచ్ఛేదకత్వనిరూపితత్వస్య తదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వే తథా చ వివక్షణీయం తత్త్వోపలం
భస్వసాధారణ్యే వృత్తితోభయసంబంధేన వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకత్వ వ్యాప్యాదయస్తు వహ్నిత్వ

సతద్విత్వేన తాదృశరూపవిశిష్టరూపావచ్ఛిన్నానుయోగితాకప్రత్యాసత్తిమావచ్ఛేదకతాపి రూపితత్వస్య సమసనియత యపక్షాభావీయప్రతియోగితాయాం
నిరపేక్షత్వేనాయా వ్యాప్తిరిత్యాశయః తన్న ప్రమేయం యనిష్ఠావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకప్రత్యాసత్తిమనుయోగితావచ్ఛేదకత్వేన బలాత్ తద్వాది
రూపేణ యుక్తా ప్రమేయత్వాద్యాత్మకత్వేన స్వరూపప్రమేయత్వాదిరూపేణ తద్వ్యాపకత్వే ప్రమేయత్వాభావస్యాప్రసిద్ధ్యా నిరుక్తోభయసంబంధేన తాదృశరూ
పవిశిష్టత్వాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యప్రసిద్ధ్యాపత్తేరితి తత్ర యపక్షావగాహిత్వాదితాదాత్మ్యసంబంధేన భావవిశిష్టాభావమాదాయ వ్యాప్తిరేవేతి మహోదధి
యత్వస్తు విశిష్టజాతిమాన్ ఇత్యాదౌ ప్రమేయత్వం గతిత్వేన వ్యాప్తిః అవచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతాదితరరూపతయా నవచ్ఛిన్నత్వస్య
విశిష్టత్వం విశిష్టత్వం వస్తుని రూపితత్వస్య యావత్ప్రతియోగితానుమితివిధేయతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నప్రత్యాసత్తిమనుయోగితానవచ్ఛేదకరూ
పావచ్ఛిన్నానుయోగితాకప్రత్యాసత్తినిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాత్వాదృశావచ్ఛేదకతానిరూపితోభయసంబంధేన స్వావచ్ఛేద
కతాతద్భావయోః యత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య నిరుక్తావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య మహోదధి యపక్షాభావీయప్రతియోగితాయాం

జగదీ॥ సిద్ధాం॥ సత్త్వేన వినాశిత్వ సాధ్యత్వ తత్ర వినాశిత్వ న తన్నిరూపకాభావమాదాయావ్యాప్తిరితి విషయితాది సంబంధేన సాధ్యతాయాం పూర్వోక్తావ్యాప్తి వారణాయోక్తమప్య ॥ వివేచన॥
వనస్పత్యంతర్నియమితి ధియయమిత్యనవధానమూలానాం నవీనః పంథాః ॥ ౧౮ ॥ యత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకాభిన్నత్వంచ సాధనేష్యత్ర ద్రవ్యత్వ ఇత్యాద్యాత్మకప్రమే
యవాన్ వాచ్యత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిరిత్యతోఽత్రాపి నదోషః ॥ ౨ ॥ ననుప్రత్యక్షమనుమానే వీంఽపి రీత్యా విశిష్టమాత్రానుమానే తదనుమానం నయుక్తమితి చేన్న ప్రథమ

మోక్షే విశిష్టవ్యాప్తిం కృత్వైవ మోక్షాంతరోపన్యాసాదిత్యుపపత్తిస్సలాఘవమూలకేతి న కించిదనుపపత్తిరితి నచ తాదృశప్రతియోగితాశూన్యత్వస్య
పరభవని తత్వైప్రమేయసాధ్యకస్థలేఽవ్యాప్తిశ్శంకనీయేతి తదభావో సాధ్యతావచ్ఛేదకే నిరుక్తసాధ్యవృత్తిధర్మాననవచ్ఛిన్నాయా విషయిత్వ సంబంధా
వచ్ఛిన్నప్రమేయత్వనిష్ఠప్రతి సాధ్యతావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాశిన్నిరూపకాభావస్యప్రమేయత్వేవవచ్ఛిన్నాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదీయప్రతియోగి
తాశూన్యత్వస్య వాచ్యత్వ గగనాభావాదిరూపసాధ్యాత్మకప్రమేయత్వేన తత్సామానాధికరణ్యస్య హేతౌ త్వాదితి వాచ్యం న చ సాధ్యతావచ్ఛేదకతా
ఘటకస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య విషయిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వే విశేషేణ తాదృశాభావస్య లక్షణాఘటకతాత్వాదితి వాచ్యం యా

పవాన్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితాశూన్యత్వస్య హేతావసత్త్వేనావ్యాప్తివిరహేఽపి తదవచ్ఛేదకత్వాభావీయం సాధ్యతావ
చ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నివేశాదుక్తాభావస్య లక్షణఘటకతయా అవ్యాప్తివిరహేఽపి అత్ర ప్రతియోగినా తత్రావచ్ఛేదకసంయోగేన సమవా
యసంబంధావచ్ఛిన్నద్రవ్యత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదీయప్రతియోగితాశూన్యత్వస్య వహ్నౌ విరహేణ అవ్యాప్తి
ర్యద్యపి సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య విశేషణం నివేశనీయం తథాపి ఏవం విషయితాసమవాయాన్యతరసంబంధేన ద్రవ్యత్వవిశిష్ట
సాధ్యకవహ్నిమాన్ సాధ్యతాయాం తాదాత్మ్యసంబంధేన ద్రవ్యత్వాదిహేతుకస్థలే సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నద్రవ్యత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకప్రతియో
గితాకాభావస్య వహ్నివిషయితాసంబంధావచ్ఛిన్నద్రవ్యత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణఘటకతయా తన్నిరూపితప్రతియో
గితాశూన్యత్వస్య ద్రవ్యత్వే విరహేణ అవ్యాప్తిప్రసంగాత్ తత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నివేశః తథా ప్రమేయవాన్ వా
చ్యత్వాదిత్యాదౌ విషయిత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రమేయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణఘటకతయా తత్రావ్యాప్తిదానం

భగవో॥ సిద్ధాం॥ నాజ్ఞాతమితి చేద్భయం॥ ౼॥ కేచిత్తు తాదాత్మ్యేన ఘటాదిమత్త్వస్య గుణత్వాదితత్త్వే ధర్మత్వాదిసాపేక్షత్వస్య దశాతిరిక్తత్వస్య ప్రతిబంధకాః॥ వివేచనం॥

ఘటాదివస్తునిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా తద్వ్యక్తిత్వేనానుగతత్వస్య ప్రతిబంధకత్వాద్విరహేణ వ్యాప్తిరుపాదేయా నవచ్ఛేదకతావాన్

జలత్వాదివస్తునిష్ఠత్వప్రకారతాప్రయుక్తదోషాత్ సాధ్యాంతరవాదదోషాభావం తదానుమానస్య తేనానవచ్ఛేదకత్వాదుపసంహారే తాత్పర్యాత్ తథానవచ్ఛేదకతాయా

నాస్తి। సాధ్యభావవత్త్వావచ్ఛేదకత్వేన ఘటాదితయా తద్వ్యక్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య తాదాత్మ్యేన పరిచ్ఛిన్నస్యానవచ్ఛేదకత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన

తదాప్తిర్యద్వచ్ఛిన్నేతి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకే తథాచ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతాదాత్మ్యేన వ్యాప్తిప్రయోగితావచ్ఛేదకతాతిరిక్తం యత్తత్

ప్రతియోగివ్యాప్తిరూపం తదవ్యాప్తిత్వస్య ప్రతియోగితాయామవిశేషాత్ అవ్యాప్తిత్వేన ఘటాదివ్యాప్తిత్వేన చ స్వావచ్ఛేదకతాతాదాత్మ్యేన వ్యాప్తిప్ర

యోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన తద్భావతాదాత్మ్యరూపాతిరిక్తం యత్తత్తద్విశిష్టత్వం తదవ్యాప్తిత్వస్య తద్ఘటాభావీయప్రతియో

గితాయాం విరహేణ తథా లక్షణాపేక్షితత్వాదితి తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయా లక్షణాసంభవాత్

ఠతుసంఖ్యావాన్నచ తత్రఘటత్వావచ్ఛిన్నాభావప్రతియోగితాయాం తాదృశరూపాతిరిక్తం యద్ఘటత్వన్నైకత్వాదికం తదవృత్తిత్వవిశిష్టత్వేన
తాదృశరూపావృత్తిత్వవిశిష్టత్వ ఘటత్వాత్ తాదృశరూపావృత్తిప్రతియోగితాకాభావప్రసిద్ధ్యా పర్యాప్తివృత్తి ఇత్యాహ ఘటనత్వాదిభావస్య
విలక్షణ ఘటకత్వయాం తాదృశాభావప్రతియోగితానచవాచ్యత్వే వచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకైకత్వ ఘటత్వాభావ సంఖ్యావాన్నవాచ్యం ఏవమపి ఇతిచేన్న
ఘో॥ ౧౯॥ నను కింధర్మావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సాధ్యవృత్తి ధర్మజ్ఞాత ఘటత్వసాధ్యవృత్తిత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం ఘటత్వసంబంధేన విశేష్య
ం తదా ఘటత్వద్రవ్యత్వాదౌ సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వవిరహేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్త సాధ్యవృత్తిధర్మాభావేన తత్త్రద్రవ్య
త్వాదినా సంఖ్యావాన్ త్వదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావస్య విలక్షణ ఘటకత్వయాం తదీయప్రతియోగితానాం సంఖ్యాత్వాదినావ
సత్వాద్వ్యాప్తిమాసంఖ్యావాన్ విలక్షణావచ్ఛిన్నా వాచ్యానవచ్ఛేదకత్వాదిష్ట పరిణామ సాధ్యత్వాదేవం ప్రమేయవాన్ వాచ్యత్వాదిత్వాదౌ సా
ధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం ఘటత్వసంబంధేన ఘటత్వాదేరవృత్తిత్వయాం ఘటత్వాదివచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్త సాధ్య

అను॥ సిద్ధాం॥ వృత్తిధమానవహ్ని స్తత్స్యైవవృత్తిత్వేన తన్నిరూపితాభావస్య వలక్షిణ్యాఘటకత్వాద్వక్తదాదాయవ్యాప్తివారణాసంభవేయత్ర కల్పస్యనిరూపితయాత్తద్వృత్తి- ॥వివేచన॥
త్వాగమ్యబితత్వాతిమన్నేషు వృత్యనిష్ఠ్రావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వేతభేదనవిశేషితత్వాత్ తథా ఘటత్వనిష్ఠ్రావచ్ఛేదక
తాయాం ప్రతియోగిత్వనిష్ఠ్రత్వస్య విరహోఽముత్రైవాథయా భావవత్త్వనిష్ఠ్రేతతయా తన్నిరూపితప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణాఘటకత్వా
౪౪ న్నావ్యాప్తిరితవాచ్యం వహ్నిత్వప్రతియోగికస్వరూపాయసంబంధేనవహ్నిత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థితేసాధ్యతావచ్ఛేదకతా ద్వసేస్సమవాయసంబంధేన సాం
ధ్యతాతిరిక్తసాధ్యనిరూపితవృత్తితావచ్ఛేదకత్వప్రతియోగ్యవృత్తిత్వవైశేషం కాలికస్వరూపసంబంధేనప్రమేయత్వస్యసాధ్యతావ
చ్ఛేదకతాప్యతేసాధ్యతావచ్ఛేదకతాశ్రయత్వస్యసంబంధేనవహ్నిత్వభాగెపసాధ్యవృత్తితయాసాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తసాధ్యవృత్తిధమానవచ్ఛేదక
ప్రతియోగిత్వసామ్యప్రతియోగ్యవృత్తిమతాంశతావ్యతిధిపయం॥౨౦॥ నను సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తసాధ్యవృత్తిధమానవచ్ఛిన్నత్వగగనతాదే
ద్వేదకతాయాం యదాభావతత్వసామ్యానవచ్ఛిన్నత్వేతభేదనవిశేషితత్వాత్తథా ఘటగసాధ్యాభావాదాధ్యైవప్రమేయసాధ్యతాయాం తలక్షణాన్నమన్వయః

సంభవాత్తద్ధర్మితత్త్వం పరితత్పక్తమితి నచ వహ్నిగగనోభయాభావీయప్రతియోగితాయాం గగనత్వావచ్ఛిన్నత్వస్య విరహేణ ఉక్తాభావీయాభా
వవత్త్వస్యైవ క్షేత్రాంశే తన్నిరూపితాభావస్య లక్షణఘటకతయా తథా చ తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య వహ్నిత్వే విరహాదవ్యాప్తిరితి వాచ్యం గ
గనత్వానవచ్ఛిన్నత్వే సతి గగనత్వేతరధర్మానవచ్ఛిన్నత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చోక్తాభావీయప్రతియోగితాయాం గగనత్వాతిరిక్తవహ్నిత్వావచ్ఛి
న్నత్వస్య సత్త్వేన నిరుక్తాభావీయాభావవత్త్వవిరహేణ తద్వారాదాయావ్యాప్తిరితి నచ తాదాత్మ్యేన స్వప్రమేయవాన్ గగనత్వాదిత్యాదౌ నిరుక్తాభావీయాభా
వవతి గగనత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితైవ తన్నిరూపకాభావే ప్రతియోగిత్వే ఐక్యాధికరణ్యావిరహే లక్షణ్యాబాధ్యాపాత్త్రసిద్ధ్యవ్యాప్తిప్రసంగ ఇతి వాచ్యం గగన
త్వాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వే సతి స్వసత్తామాత్రవృత్తిధర్మాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నత్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ వృత్తిమాత్రవృత్తిధర్మాంతర్గ
తం యున్నర్ఘకాలవృత్తిత్వం తదతిరిక్తధర్మానవచ్ఛిన్నస్య విరహేణ నిరుక్తాభావీయాభావవత్త్వస్య విరహాత్ ఆభావప్రతియోగితాయాం స్వ
తాదాత్మ్యనిరూపితాభావప్రతియోగితైవ యద్యధికరణ్యాభావే సంబంధేన తద్భావలక్షణఘటకతాత్పర్యాత్ తదాదాయ లక్షణసమన్వయసంభవాన్నదోషః నచ గ

పటప॥ సిద్ధాం॥ నైవం ఘటకాలానవచ్ఛిన్నతాదాత్మ్యసాధ్యతాయాం గగనఘటకాలానవచ్ఛిన్నత్వహేతౌ తత్రైవ గగనాభావస్య ఘటకాలాభావత్వేన ॥లక్ష॥ వివేచన॥

లక్షణాఘటకతయా తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకసాధ్యవిరహాదవ్యాప్తిరితి వాచ్యం అనవచ్ఛేదకతావాదినపక్షే ఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రాప్తివార

ణాయ గగనాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య గగనఘటకాలానవచ్ఛిన్నత్వరూపసాధ్యతావచ్ఛేదకే సత్త్వాత్ నవ్యమతే యథాశ్రుతే వాక్యాచ్చ

౪౫

తాదాత్మ్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్తాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్తిప్రసంగాదితి వాచ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం పర్యాప్తిసంబంధేనావచ్ఛేదక-వి

చ్ఛిన్నం యత్సాధ్యప్రవృత్తిరూపం తద్వృత్తిత్వ అవృత్తిమాత్రవృత్తిధర్మాతిరిక్త-ధర్మానవచ్ఛేదకత్వే యాభావవత్త్వే వనిరుక్తోభ

యాభావవత్త్వే విశేషణవిశేష్యతాకాగగనాభావదార్శ్యేన లక్షణసంగతిరితి నోక్తదోషః । నామవకాశః । న చ ఘటకాలితాదాత్మ్యావన

గగనాభావస్యాదితాదాత్మ్యాదౌ గగనఘటకాలోభయాభావీయప్రతియోగితాయాం అవృత్తిమాత్రవృత్తిధర్మాతిరిక్తధర్మానవచ్ఛేదక

త్వేపి విశేషణోభయాభావస్యాప్రసిద్ధ్యాసాధ్యాభావస్య లక్షణాఘటకతయా తదీయప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య గగనత్వే విరహా

దవ్యాప్యత్వప్రత్యక్షత్వే వంగగనవానితి జ్ఞానత్వాది [illegible] త్వాదౌ శబ్దవత్త్వసంబంధావచ్ఛిన్నలక్షణాఘటకే తదీయప్రతియోగితా తదవచ్ఛేదక
త్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విరహాదవ్యాప్యత్వప్రత్యక్షత్వేరితి వాచ్యం గగనత్వస్య గగనైకవృత్తిత్వేన తదతిరిక్తమహాకాలవృత్తిత్వే తదతిరిక్తం యత్సాధ్యతావచ్ఛేదక
తావచ్ఛేదకత్వప్రసక్తేః యోగితావచ్ఛేదకరూపా[illegible]వచ్ఛిన్నం సాధ్యవృత్తి వృత్తిరూపం తద్వృత్తిప్రతియోగితాకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య వివక్షితత్వాత్
తాదృశాభావీయతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకయోః గగనత్వమహాకాలత్వోభయయోః ఏతద్వృత్తిత్వవృత్తిత్వస్య సత్త్వేన తాదృశరూపావృత్తిత్వవిరహే
ణ తాదృశప్రతియోగితాకాభావసాధ్యవ్యాప్త్యా ఇతి । అథ గగనవిషయకసంశయస్య మహాకాలవిషయకత్వే ప్రమేయవిషయకం యద్గగనవా
న్మహాకాలవాన్ ప్రమేయవానితి జ్ఞానత్వాదికమాదాయ తాదృశజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రమేయవిషయకత్వసంబంధేన గగనాభావే మహాకాలాభావే చ ప్ర
తియోగివ్యధికరణత్వవిరహేణ ఘటాదావభావే తాదృశరూపావృత్తిప్రతియోగితాకత్వస్య విరహేణ తాదృశరూపావృత్తిప్రతియోగితాక
ప్రతియోగివ్యధికరణాభావాప్రసిద్ధ్యా వ్యాప్త్యసంభవాత్ యదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా పర్యాప్తి సంబంధావచ్ఛిన్నా తాదృశరూపావచ్ఛిన్నయద్ధ

ఋగర్థ॥ ప్రభ॥ నన త్వగత్రైకతాలి [illegible] హి త్వధికరణ వృత్తి వృత్తి రూపం తద వృత్తి [illegible] ॥ వివేచన॥

[illegible] త్వధికరణ వృత్తి [illegible] త్వధికరణ వృత్తి [illegible]

४८

[illegible] త్వధికరణ వృత్తి [illegible]

[illegible]

[illegible] త్వధికరణ [illegible]

[illegible]

యత్కించిత్తాదృశరూపావృత్తిత్వస్య విశిష్యైవ తన్నిరూపితాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక-త్వస్య వచ్ఛిన్నత్వేఽపి తద్వ్యాప్తిః ఏవంసతి తద్విశిష్టవృత్తిత్వస్యాప్యసా-
ధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనావచ్ఛిన్నత్వానవచ్ఛిన్నప్రతియోగికస్య తయోరేవ సాధ్యవత్త్వే సాధ్యతావచ్ఛేదక-తాపర్యాప్త్యధికరణయోగితావచ్ఛేదకరూపాభిన్నతాదృశ-
రూపవైశిష్ట్యాప్రసిద్ధ్యా కవచ్ఛిన్నప్రసంగాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వేతి వచనేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్య-
నిష్ఠతాదృశాభావవత్త్వస్యైవ వివక్షితత్వేనాత్ర ప్రవేశనాసంభవ(యవిష్ణ్వభావాదికమాదాయావ్యాప్తిర్న వారకతాస్తీతి అత్త్వను ఘటమనసత్త్వాభావప్రతి-
యోగితావచ్ఛేదకత్వేనాంబులక్షితాదిమానప్రవృత్త్యా తద్ధూమవ్యక్తిప్రకారకప్రమావిశేష్యవాన్వహ్నిరిత్యాదౌ ఉక్తధూమావృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య
విరహేణ ఘటపటాభావస్య ధూమాభావస్య చ లక్షణఘటకత్వసంభవాత్ పటాభావాదికమాదాయాతివ్యాప్తేరపి ఇత్యాహుః ప్రతిబంధకమితి దిక్ ఇతి ధ్యేయం ॥౩౧॥
తద్ధూమవ్యక్తిత్వం లింగక-తద్ధూమవ్యక్తిత్వవిశిష్టవిధేయతాశాలిప్రమితి జనకతావచ్ఛేదకతాకభిన్న తద్ధూమవ్యక్తిభిన్నవహ్న్యధికరణాభావప్రతి-
యోగితానవచ్ఛేదకత్వే తద్ధూమవ్యక్తిభిన్నసమానాధికరణస్వరూపావ్యాప్తిమత్త్వాదితి తత్ర భేదాను పూర్వాన్వయరూపాపత్త్యాదివారణాయ తద్ధూమాంశ్యయలింగ

ఖండనే॥ప్రకాశః॥ కృష్ణాయుపి శేషిత ధూమావహ్నిత్వ లింగక స్మృతిని వేశః తదభావో ధూమత్వాశ్రయనిష్ఠ ప్రకారతావహ్నిత్వ లింగతాం తాం ప్రతిలింగతా వహ్నిత్వా॥ వివేచన॥
వహ్నిర్నిర్విధేయతాకానుమితౌ విధేయవిధేయాంశ జనకతావచ్ఛేదకస్మృతి ప్రకారతావహ్నిత్వ ధూమాదేశ్య మానాధికరణ్యాభావ ప్రతియో-
గితావచ్ఛేదకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యరూపసంబంధ ప్రకారతావచ్ఛిన్న నిష్ఠ వ్యాప్తిత్వప్రకారత్వేన విశేష్యతావచ్ఛేదకసంబంధ తాదాత్మ్య

౪౭

సంబంధేన ధూమత్వావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యరూప వ్యాప్తిస్మృత్యంశత్వేన పక్షే హేతో-
ర్భావసత్త్వే ప్రసంగాదతిప్రసంగాద్ధూమావచ్ఛిన్న స్మృతిని వేశః తద్ధూమావహ్నిత్వ విధేయతాం యావనివేశో ధూమత్వావచ్ఛిన్న లింగ-
వహ్నిత్వాశ్రయనిష్ఠ తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్న విధేయతాకానుమితి జనకతావచ్ఛేదకస్మృతి ధూమత్వావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యాభావ ప్రతియోగితావ-
చ్ఛేదక తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యరూపవ్యాప్తి ప్రకారతాక నిరుక్తవహ్నిత్వావచ్ఛిన్న నిరూపిత ధూమత్వావచ్ఛిన్న-
నిష్ఠతాదృశవ్యాప్తి సంబంధేనావచ్ఛిన్న తాదృశపక్షే హేతోర్భావసత్త్వేన స్మృతి ప్రసంగాదతో విధేయ

తాయాం తద్ధూమవహ్నిన్నత్వాపత్తి నివేశ్యత్వాత్ప్రాయేణ ద్రవత్వాదియాపి నేతి ద్రవత్వాదినే తత్ర ప్రతీయమానవహ్నిమత్వం తన్నధూమేన్వయః
ధూమ ఏవమోక్తరసక్త మన్యహేతుతానిరూపకత్వాభావాత్ వహ్నేరనుమితావన్వయః వహ్నివ్యాప్యత్వాదితరస్య వహ్నేరనుమితిజనకతావచ్ఛేదకావచ్ఛేద
కః వారణాయ ఇతరపక్షలక్షణతావారణాయేత్యర్థః తథా చ ద్రవత్వావచ్ఛిన్న ధూమవనిష్ఠలింగతాక వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితి
జనకసపక్షలక్షణతావారణాయ తిసమదా యాత్యర్థః ధూమవనిమానాల ఇత్యాదిదిశ్రవము దా యసధూమవత్త్వావచ్ఛిన్నహేతుక తత్తద్వృత్తితావచ్ఛిన్న విధేయ
తాకానుమితిజనకతావచ్ఛేదకపక్షలక్షణతావారణాయేత్యర్థః విశేషపక్షలక్షణ ఇతరపక్షహేతుతావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకం చ నివేశ్యానుమితి
జనకతావచ్ఛేదకరూపవిశేషమిత్యర్థః నిరవధికత్వేతరపక్షపదమపీత్యర్థః యదవాంతరధర్మప్రకారకజ్ఞానీయానాం తదవాంతరధర్మావచ్ఛిన్న
పక్షనిరూపితానాం తద్ధూమవహ్న్యాదిలక్షణః అవాంతరధర్మావచ్ఛిన్నత్వం లక్షణం తథా చ తద్ధూమవహ్నిత్వలింగక తద్ధూమవహ్నిత్వవిధేయతాకాను
మితిజనకతావచ్ఛేదికా ఇతి జిజ్ఞాసయా తద్ధూమవహ్నిన్నసమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదక తద్ధూమవహ్నిన్నసామానాధికరణ్యరూప

నద॥ సిద్ధాం॥ వ్యాప్తి నిరూపణం తథా హి యథా హేత్వాభాసపదార్థతావచ్ఛిన్నో లక్షితః హేత్వాభాసపదార్థం తేనానుమితి కారణీభూతాభావప్రతియోగ్యథార్థ ॥ ౮ ॥ దీధితిః॥

విషయకతావచ్ఛిన్నం లక్షణం తథా ప్రకృతేపి బోధ్యమితి చేన్నిత్యధూమత్వావచ్ఛిన్నసమానాధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకవహ్నిత్వావ

౪౮

చ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యరూపం జ్ఞానం వినాపి వహ్నివ్యాప్యవాన్ పర్వత ఇతి జ్ఞానాత్ ద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్నహేతుకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకాను

మితిజనకతావచ్ఛేదకవ్యాప్యవత్పక్షసమానాధికరణధూమవాన్పర్వత ఇతి జ్ఞానాద్ధూమత్వావచ్ఛిన్నతత్తద్వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితిశ్చోత్పత్తి

సంభవాన్నిరుక్తవ్యాప్తేర్ధూమత్వాశ్రయనిష్ఠహేతుతాకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితిజనకతావచ్ఛేదకత్వే ధూమత్వాశ్రయహేతుకవహ్నిత్వాశ్ర

యనిష్ఠవిధేయతాకానుమితిజనకతావచ్ఛేదకత్వం న సంభవతి సంభవతి చ ధూమత్వావచ్ఛిన్నహేతుకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితిత్వావచ్ఛేద

కత్వమతేత్యాశయేనాహ ద్రవ్యత్వాదిరూపేణేతి అత్రాయం విశేషః వహ్నివ్యాప్యవత్త్వ ఇత్యాదిత్రివహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాశాలిన్యనుమితిజనకత్వస్య

ఇతరధర్మకారణతావచ్ఛేదకత్వ అభావత్వేన సంపాదనాయ తద్ధర్మః ధూమ ఇతరస్యాప్యవ్యాప్తి రంగధమిత్యనిరుక్తవ్యాప్తిరూపేణాపి తథాపి వహ్నిత్వావచ్ఛిన్న

నిరూపితధూమవ్యాప్తేః పర్వతావచ్ఛిన్నలింగతాకపక్షతావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితిజనకతావచ్ఛేదకత్వాభావేనాబాధనాయ ఇతి ప్రపంచితం ఏవ
వమున్రైళి విశేషణదేయమిత్యాదేస్తు హేతుతావచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకయోరనివేశేనమితిజనకతావచ్ఛేదకతాపర్యంతే తత్తద్ధర్మత్వం తథాహి ధూమత్వావ్యాప్య
నిష్ఠలింగతాకవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవిధేయతాకానుమితిజనకతావచ్ఛేదికాధూమత్వావచ్ఛిన్నసమానాధికరణప్రతియోగివ్యధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేద
కవహ్నిత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వనిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితి పక్షత్వాదిజ్ఞానదశే।। అత్రేయమాశంకా నను సాధ్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వతదితరద్రవ్య
త్వైతదుభయనిష్ఠాలితత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వసంభవమహానసీయవహ్నివృత్తిత్వవిశిష్టభూతలవిజాతీయస్యాప్తి ఇతి ప్రతీతిసిద్ధాభావీయప్రతియోగితా
యాంశత్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టత్వం తన్నియామకాభావమాదాయ వ్యాప్తిరితి చేన్న వహ్నిత్వప్రతియోగికస్వ
రూపాయసంబంధావచ్ఛిన్నాయా మహానసీయవహ్నినిరూపితవృత్తితావత్ప్రవిశిష్టభూతలవిజాతీయస్యాప్తి ఇతి ప్రతీతిసిద్ధాభావీయప్రతీతిసిద్ధాభావీయప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకత్వసంభవహ్నిత్వమాత్రేస త్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వసంభవతదీయప్రతియోగితాయాం స త్వాత్తదాదాయ్య

అసదే॥ సిద్ధాం॥ వ్యాప్తిదానే [illegible]యాం [illegible] తాదృశాభావీయప్రతియోగితానిరూపిత [illegible] వచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నత్వప్రతియోగిత్వేతి పరిష్కృత సాధ్యతావచ్ఛేదక ॥ విశేషస॥

నిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితతదుభయోః స్వత్వప్రతియోగితాయాం విరహేణ తాదృశాభా

వసబలక్షణాఘటకత్వాదుభయాన్యతమత్వమేవ సమ్యగితి నచ తథాపి సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతావి

౪౮ శిష్టనిష్ఠాత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసబద్ధయోః స్వత్వప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన నియమేనోభయాభావత్వవిరహేణ తాదృశతాదృ

శాభావసబలక్షణాఘటకతేతి వాచ్యం పూర్వోక్తరీత్యా సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతావ

కతాపి తద్ద్వయవిశిష్టోభయాభావే [illegible] తాదృశాభావసబలక్షణాఘటకత్వం [illegible] మితి నచ [illegible] యత్వేన వ్యాప్తితర

విశిష్టత్వసబద్ధరూపితోభయాభావ [illegible] నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వసబసాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టనిష్ఠాతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వసబ

ద్ధనిరుక్తోభయాభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన నియుక్తతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తద్ఘటితలక్షణాఘటకతేతి వాచ్యం ప్రకృతే

లేన ఘటవన్నిత్యభిన్నత్వాదితాదాత్మ్యేన నిత్యభిన్నానాం త్వవిశిష్టఘటాభావస్యాప్యవ్యాప్తిలక్షణఘటకత్వం సువచం తదేవం యత్ప్రతియోగితాయాఞ్చ సాధ్యతా
వచ్ఛేదకసంబంధత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వతద్విశిష్టఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వోభయసంబంధేన తన్నిరూపకసంబంధనిరుక్తాభావస్య
లక్షణాఘటకత్వేనావ్యాప్తిరియాంస్తు సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధసాక్షాన్నివేశస్య నవకత్వాత్ స్వఘటితం విదసుపపత్తేరనవకాశః ॥
యది చ సాధ్యతానిరూపితసాక్షాదవచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్ననిరూపితత్వసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వేన వివక్షణీయం [illegible] తదా
సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధనిష్ఠసాక్షాదవచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధతద్విశిష్టఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధనిరుక్తప్రతియోగితాయాం
సత్త్వేనావ్యాప్తితాదవస్థ్యాత్ తథాచ ప్రకృతే సంబంధాయావచ్ఛిన్ననిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసంబంధసాధ్యతావచ్ఛేదకతానిష్ఠసంబంధితత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛే
దకతానిరూపితత్వసంబంధేనోపనయవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వవిశిష్టాభావీయమాన్యత్వ తదభావప్రతియోగితాయాం సత్త్వే నిరుక్తోభయాభావవిరహాత్
వ్యాప్యాభావస్య లక్షణాఘటకత్వం దుర్వారమితి చేద్ అత్ర తదావచ్ఛేదనయవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వవిశిష్టాభావీయమాన్య

బాధ॥ సిద్ధాంత॥ స్త్రి। తద్భావవతా[illegible]యా వ్యాప్తేర్వక్తుమశక్యతయా తద్వారణాయ తత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వం ఘటితం॥౧౨॥ అథ సాధ్యవద్భిన్నవృత్తిత్వాభావో వా వ్యాప్తిః ॥విశేష॥

తద్భావావచ్ఛేదకతానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితావచ్ఛిన్నాధికరణత్వవ్యాపకతాదాత్మ్యేన తాదృశాభావప్రతియోగిత్వం యదధికరణ్యావిరహో యత్ర తదసం

దాయా వ్యాప్తిరితి న చ విశిష్టసత్తావారణాయ తదవచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టాభావవిశిష్టత్వాదౌ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ పూర్వోక్తరీత్యా తాదృశాభావస్య

౫౦

లక్షణాఘటకత్వాదభావాంతరమాదాయాతివ్యాప్తివారణాయ యాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదక

తావచ్ఛిన్నానుయోగితాకవ్యాప్తికావచ్ఛేదకతానిరూపితావచ్ఛేదకతాభావవద్వృత్తిత్వాధికరణతాదృశప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వాదిప్రవేశేనా

వశ్యకత్వాత్ తదీయ తాదృశాభావప్రతియోగిత్వయద్ధికరణ్యాసంబంధేన ప్రత్యక్షతాదృశాభావమాదాయ వ్యాప్తిదానసంభవాదితి వాచ్యం ఏ

కతాపదేన శుద్ధసంబంధతావచ్ఛేదకతాభిప్రాయేణాయం గ్రంథో వక్తవ్యః తథా చ ఘటాభావవల్లక్షణాఘటకతాఘటితయా భావాదిక

మాదాయ వ్యాప్తేరనవధా తత్ప్రకారాభిప్రాయకత్వాత్ తాదృశప్రతియోగి తదధికరణతావచ్ఛేదకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావ

ఛిన్నప్రకార్యక్త్వసంయోగిత్వానవచ్ఛేదకత్వం ధర్మతావచ్ఛేదకతా[illegible] తావచ్ఛిన్నప్రకార్యక్త్వసంయోగితావచ్ఛేదకరూపవిశిష్టావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యమిత్యుక్తౌ
తేవ ప్రమేయం జ్ఞానత్వలం త్వాదీతరోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక-తావచ్ఛేదకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణస్యైరితవైన్న జగదీశమతే ప్రమాణ
ప్రకారక-జ్ఞానస్య ప్రతిబంధకతయా ప్రతియోగివ్యధికరణోపి తత్సామానాధికరణ్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకమిత్యాకారకవ్యభి
చారజ్ఞానస్య తైరపి తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నప్రకార్యక్త్వసంయోగితానవచ్ఛేదకం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాప్రకార్యక్త్వసంయోగితావచ్ఛేదకమిత్యా
కారజ్ఞానసంభవాన్నిరుక్తవ్యభిచారజ్ఞానదశాయాం నిరుక్తవ్యాప్తిజ్ఞానాదనుమిత్యాపత్తిస్సాధ్యతత్వాదృశప్రకారకము వైశిష్ట్యతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వా
దివిశేషణానాం జగదీశేన దత్తం అత ఏవ తాదృశప్రతిబంధకతాం స్వీకృత్య గదాధరేణాసమానాధికరణం తదేవోక్తమితి చతురస్రం కేచిత్తు ప్రతియోగితావిశిష్ట
సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్ననిరూపితతాదాధికరణతాభావవత్త్వమేవ ప్రతియోగివ్యధికరణత్వాదిర్మ్యస్సంపన్నః స్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం స్వావచ్ఛే
దకానవచ్ఛిన్నస్వవ్యాపకత్వస్వవృత్తిత్వోభయసంబంధేన స్వం ప్రతియోగితావృత్తిత్వం స్వావచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన స్వమత్ర నిరూపకతా తథా

అనద॥ పక్షం॥ పరంపరేనవహ్నేయవృత్తిత్వవిశిష్టతాతాదాత్మ్యసత్త్వే తత్ఛభావీయప్రతియోగితావిశిష్టనిరూపకతాతాదృశభావత్వవహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావలంబ్యేన ॥ వివేచన॥

వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకత్వప్రతియోగితాదృశనిరూపకతావ్యాపకాధికరణతాభావసత్త్వాత్ సాధికరణవృత్తిత్వాత్తాదృశాభావసత్వలక్షణాఘటకతాఘటకత్వావచ్ఛేదక

తాదృశపక్షాన్తర్భావావ్యాప్తి సత్త్వవిరహాఽఽదిత్యప్రత్యుక్తం తత్ర సమవాయేనవహ్నిరూపితాభావవృత్తిత్వవిశిష్టతద్విషయతాసంబంధేన సాధ్యతాయాం సమవాయేన

౫౧ నహ్నిరూపితాభావవృత్తిత్వవిశిష్టవిషయక-ధూమత్వావచ్ఛిన్నజాతివిశిష్టస్య నధూమత్వవిశిష్టవిషయకజ్ఞానాన్తరత్వాదిత్యాదౌ ధూమాభావీయప్రతి

యోగితావిశిష్టత్వాభావతాదృశధూమత్వావచ్ఛిన్నవహ్నిదశతానిరూపితావేవం ధూమసత్త్వనిరవచ్ఛిన్నవహ్నిదశతానిరూపితనిరూపకతాసమానాధికరణ

-తాపత్తిదృశనిరూపకతాతాధికరణతావ్యాభావసత్వహేతుత్వాధికరణవిరహేణసాధ్యాభావసత్వలక్షణాఘటకత్వాదతివ్యాప్తిరపేక్షైరితి॥౨౪॥ పరేతు

ప్రతియోగితావైశిష్ట్యభావనిరూపకతాయాం వ్యాపకతాసంబంధేన స్వంప్రతియోగితావ్యాపకతాస్వనిరూపితావహ్నిదశ

తావత్వసంబంధేనస్వం నిరూపకతాఽవహ్నిదశతావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్యవహ్నిదశసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యవహ్నిదశానవచ్ఛిన్నత్వప్రవృత్తిత్వవిశిష్టస్య

యత్సంబంధేనస్వనిరూపకతావచ్ఛేదకతా తథాచమహానసీయవహ్నివృత్తిత్వవిశిష్టేత్యాతిమాన్నాస్తి। తదభావీయప్రతియోగితావిశిష్టేతియోగా
వృత్తిజాతభవచ్ఛిన్ననిరూపితాతన్నిరూపితాధికరణతాత్వాభావవత్త్వంధికరణేతరాంశేవచ్ఛిన్నా ఇతి ఏతదుపపత్తిరితి అత్ర వ్యాప్తిమానాధికరణ్యస్యవచ్ఛే
ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ ధూమాభావీయప్రతియోగితావిశిష్టత్వస్య నిరవచ్ఛిన్నప్రవత్త్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా-నిరూపకతాయాం సత్త్వేన తా
దృశనిరూపకతాకాధికరణత్వస్య వహ్నౌ వృత్తికరణేవిరహాత్ తాదృశాభావస్యవహ్నౌ సత్త్వాదతివ్యాప్తేరిత్యాహ తత్సంబంధావచ్ఛిన్నవిశేషః
సంసర్గావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యవిశేషణిపసంబంధావచ్ఛిన్నధూమనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం ప్రతియోగితావిశిష్టత్వస్య సత్త్వేన తద్వ్యావృత్తాయావచ్ఛేదకత
త్త్వనివేశః సంసర్గావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వస్యనివేశే విషయతాసంబంధేన ధూమవత్త్వం ధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావవిశిష్టే విషయకజ్ఞా
నధూమవిషయకజ్ఞానాభావేతరత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావీయప్రతియోగితానిరూపితాభావేతివ్యావచ్ఛిన్నధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం విర
వచ్ఛిన్నధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతావత్త్వస్యనిరుక్తప్రతియోగిసంబంధేన సత్త్వేన తాదృశప్రతియోగితావిశిష్టనిరూపకతాకాధికరణత్వాభావస్య

సిద్ధాం॥ అనధి॥ కిం త్వధికరణత్వే విరహితాసామాన్యాభావప్రతిలక్షణానాం ఘటకతావచ్ఛేదకావ్యాప్తి రతత్ర నివేశః స్వవృత్తిత్వసంబంధేన ప్రాగుక్తవైయర్థ్యే తద్వదభావబోధకం అత్రాపి ॥వివేచన॥

షయితాసంబంధేన వహ్నిమాన్ వహ్ని విషయకజ్ఞాన వహ్నిమత్ప్రత్యయవహ్ని విషయకజ్ఞానావచ్ఛేదకతాదితావదభావాభావీయప్రతియోగితావ

చ్ఛేదకత్వసంబంధేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాంఘటకత్వేన తాదృశనిరూపకతాధికరణతాభావాభావీయవృత్తిత్వాధికరణే విరహితాసామాన్యాభావ

లక్షణానాం ఘటకతాదతివ్యాప్తిరితి విశిష్టప్రతియోగితావైశిష్ట్యం స్వవృత్తిత్వస్వనిరూపితావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వోభయసంబంధేన స్వవృత్తిత్వం చ

స్వనిరూపితావ్యాపకతాసంబంధేన స్వవృత్తిరూపకతావ్యాపకతా చ స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతావత్వసంబంధేన స్వప్రతియోగితా అవచ్ఛేదకతావత్త్వ

చ పూర్వనిరుక్తసంబంధేన తద్వత్ వహ్నిమత్ప్రత్యయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతా [illegible] వచ్ఛేదకతాధికరణత్వే వహ్నిమత్ప్రత్యయత్వనిష్ఠావచ్ఛేద

కతాయాం వహ్న్యభావీయప్రతియోగితానిరూపిత వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతావత్త్వసత్త్వే సిద్ధిరితి ఉభయసంబంధేన స్వవృత్తిత్వాభావే

తన వహ్న్యభావప్రతియోగితావిశిష్టత్వం వహ్నిమత్ప్రత్యయవహ్నిత్వనిరూపకతాయామితి ఉభయోః స్వవృత్తిత్వ స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతావత్త్వ

౫౨

నియామకతావచ్ఛేదకసంబంధఘటకస్వరూపసంబంధేనాధికరణత్వనిష్ఠనిరూపితవిషయితయావచ్ఛిన్నా తాదృశావచ్ఛిన్నవిషయతాశాలిజ్ఞానవత్త్వవిషయతాశాలిజ్ఞానాన్య
తరత్వాదిత్యాదౌ పక్షభావీయప్రతియోగితానిరూపితవహ్నినిష్ఠావచ్ఛేదకతావత్త్వస్య నిరుక్తప్రతియోగితాసంబంధేన తాదృశవహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూ
పకతానిరూపితతాదృశత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం బాధకత్వేన నిరుక్తోభయసంబంధేన వహ్న్యభావీయప్రతియోగి
తావిశిష్టత్వస్య తాదృశవహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం స్వత్వత్వాద్యనిరూపకతావదధికరణతాభావత్వ వహ్న్యభావనిరూపితాధికరణత్వేవి
రహేణాసంబంధాభావత్వలక్షణాఘటకతాదవ్యాప్తిరతస్తన్నివేశః తథా చ వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాః స్వరూపనాధికరణత్వతాదృశత్వనిష్ఠ
వచ్ఛేదకతాయాం విరహేణ స్వవృత్తిత్వవిరహేణ తాదృశప్రతియోగితావిశిష్టత్వం తాదృశనిరూపకతాయామితి తద్వ్యాప్తివారణాసంభవాన్న
దోషః స్వావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్వాశ్రయనివేశేన మహానసీయధూమవత్త్వవిశిష్టత్వవిషయతాసంబంధేన సాధ్యతాయాం మహానసీయధూ
మత్వవిశిష్టస్య కాలికేన ధూమవత్త్వవిషయకజ్ఞానస్య మహానసీయధూమవత్త్వవిశిష్టవిషయకజ్ఞానావచ్ఛేదకత్వాది తాదృశధూమాభావీయప్రతియో

చనడ॥ సిద్ధాం॥ సతాం నిరూపిత సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్న ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతావత్త్వప్రకారితా సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం స్వమ్ ॥౮॥ వివేచన॥

వాయసంబంధావచ్ఛిన్న ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం చ స్వైనసాధ్యాభావీయ ప్రతియోగితావిశిష్టత్వసంబంధ సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా

ద్వయనిరూపిత నిరూపకతాయాం స్వతోభయతాద్వయనిరూపకతాధికరణతాభావసప్రకారనిరూపితాధికరణత్వవిరహేణాసిద్ధ్యభావ,

౯౨ సమాసేనాపేక్షకత్వాదతివ్యాప్తిరత్ర న్నివేశః తథా చ తాద్వయనిరూపకతా నిరూపిత సంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం స్వావచ్ఛేదక

సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ నిరూపకతావచ్ఛేదకతాత్వవ్యాపకత్వసప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం విరహాత్ ఇతి వ్యావృత్తిత్వవి

రహేణానిరుక్తోభయసంబంధేన ప్రతియోగితావిశిష్టత్వసంబంధ తాద్వయనిరూపకతాయాం విరహేణాదోషాత్ సాధ్యవచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నత్వ

స్వనిరూపితవిశేష్యతయా ధూమవాన్ ధూమవిశేష్యక భిన్నత్వరూపితయా ధూమత్వవిశిష్టం చేత్ స్వరూపితాయాం ధూమత్వవిశిష్టవిశేష్యక

భిన్నానవచ్ఛేదకత్వాదిత్యాదౌ సంయోగావచ్ఛిన్న ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా [struck-out] నిరూపితా ఏవం నిరవచ్ఛిన్న ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిరూపకతాత

న్నరూపితాయాం సాధ్యాభావీయప్రతియోగితా [illegible] నిరూపితనిరవచ్ఛిన్నధూమనిష్ఠావచ్ఛేదకతావత్త్వస్య త్వేన సాధ్యాభావీయప్రతియోగితావి
శిష్టత్వస్య తాదృశనిరూపకతాయాం సత్త్వాత్ తాదృశనిరూపకతాకాధికరణతాయాభావస్య భవ భూ రస నిరూపకాధికరణత్వే విరహేణ సాధ్యాభావప్ర
లక్షణాఘటకతయాదివ్యాప్తిరతస్తన్నివేశః తథాచ తాదృశనిరూపకతానిరూపితసావచ్ఛిన్నధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
త్వవిరహేణ సాధ్యాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావత్త్వస్య విరహాదితి స్వవృత్తిత్వవిరహేణ సాధ్యాభావీయప్రతియోగితావిశిష్టత్వస్య తా
దృశనిరూపకతాయాం విరహేణాదోషాత్ స్వవృత్తిత్వస్య ఫలం తత్రైవ వ్యభిచరితే చ బోధ్యం ఏతత్సర్వముదితవిశేషణాన్వ వ్యాప్త్యాదిష్టు పరం పరానిరూపితత్వాన
రూపితత్వస్య చ్ఛిన్నత్వైర్వ్యాఘాతేన నియంతృత్వే తు స్వప్రతియోగ్యనధికరణత్వావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయసంబంధేన వైశిష్ట్యం బోధ్యం
అతఏవ తాదృశవహ్నిమతాం నవహ్నివిషయకవ్యాప్తితాం నవిషయకజ్ఞానానభిసరతయాదిత్యదో సాధ్యాభావీయప్రతియోగితావిశిష్టత్వస్య సాధ్యతావ
చ్ఛేదకతావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం విశేషతద్ధూమావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం చ సత్త్వేన తాదృశనిరూపకతావదధికరణతాయాభావస్య త్వధికరణత్వే విరహాత్

చతశ || సిద్ధాంతః || సాధ్యాభావవల్లక్షణాఘటకత్వేన సాధ్యాభావవాదాయా వ్యాప్తిరితి చేన్న వ్యాపకతావృత్తిధర్మస్య పరస్య వ్యాప్త్యసిద్ధతయా వ్యాపకతావృత్తిసాధ్య ౻|| విశేషః ||

౫౪

తావచ్ఛేదకతాఘటితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వసంయోగితావచ్ఛేదకసామాన్యవచ్ఛిన్నానుయోగితాకప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకనిరూపక

తాదాత్మ్యాధికరణతాభావవత్త్వేన ప్రతియోగినైయత్యనిరూపకప్రతియోగిత్వాభావకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితిత్వాదిః ఏతాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావృత్తిసా

ధ్యతావచ్ఛేదకత్వేతియల్లక్షణస్య ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదావతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం తాదృశప్రతియోగినిరూపకాధికరణత్వే తు సమానాధికరణాభావ

ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం యత్ సాధ్యతానిరూపితావచ్ఛేదకతాయాస్సాధ్యతావచ్ఛేదకం తదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం వ్యాప్తిః తత్ర సాధ్యతా

వచ్ఛేదకతాయాం వ్యాపకతావృత్తిత్వవిశేషణాతివ్యాప్తివారణాయ ఏవమ్ వ్యాపకతావృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేతియల్లక్షణే సాధ్యతానిరూపితా

వచ్ఛేదకతావత్సాధ్యతావచ్ఛేదకం తదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యం వ్యాప్తిః వ్యాపకతావచ్ఛేదకవత్త్వసాధ్యతావచ్ఛేదకే విశేషణీయం నాత్ర వ్యా

ప్తలక్షణాఘటకవ్యాపకతావృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేతి వ్యాప్తిత్వం అవచ్ఛిన్నలక్షణాకరణే వ్యాపకతావృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేతియల్లక్షణే

ప్రతియోగివైయధికరణ్యం యథాశ్రుతమేవాస్య మప్రతీతా వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ సమవాయేన వహ్నివృత్తిత్వాభావాత్ తథాశ్రుతే తాదృశాభావాయ

ప్రతియోగితావచ్ఛేదక-వహ్నితావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణత్వస్య హేతౌ వ్యధికరణత్వేన తాదృశాభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్యస్య విర

హాత్ తథాచ తస్య లక్షణాఘటకతాయామతిప్రసంగాభావాత్ వ్యాప్యవృత్తిత్వాదిక్షయాదాయ లక్షణస్య న్యాయత్వం ప్రసాధకం తావచ్ఛిన్నత్వవిశేషణం నచ ప్రతియోగి

వైయధికరణ్యస్య యథాశ్రుతాతిరిక్తత్వే వహ్నిమాన్సమవాయేన వహ్నివిషయకజ్ఞానానుపపత్తిత్వాదౌ వహ్నేరభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకవహ్ని

త్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకసమవాయేన వహ్నితావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణత్వస్య హేతౌ వ్యధికరణత్వే భూతసమవాయేన వహ్నివిషయకజ్ఞానేఽత్రైవ

ప్రతియోగివైయధికరణ్యవిరహాద్వ్యాప్త్యభావస్య లక్షణాఘటకతాయాం తథాచ వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాభిన్నాయా సమవాయేన వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా

తదనిరూపితత్వస్య తాదృశనిరూపకతాయాం విరహేణ వహ్నిత్వమాత్రావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం అపేక్షిత్వేన తాదృశనిరూపకతాకాధికరణత్వా

భావస్య పర్వతాదౌ సత్త్వేన సాధ్యాధికరణస్యైవ తాదృశవ్యాప్త్యభావస్య లక్షణాఘటకత్వేనాతివ్యాప్తివిరహాత్ సమవాయేన వహ్నిత్వావచ్ఛేదకతాప్రాణమేవ వహ్నేః

ఖ.వ.ది॥ వ్యాప్తిం॥ యద్వహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతానిరూపితా ఏతన్నిష్ఠావచ్ఛేదకతా వహ్నిత్వమహానసీయత్వోభాభ్యాం ఇతి వహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాభిన్నత్వవిశిష్టమహానసీయ ॥౮॥ వివేచ॥

త్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం వ్యధికరణమహానసీయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాః స్వవిశిష్టత్వేక్షావతాదృశనిరూపకతాధికరణత్వాభావత్వవిశిష్ట

దికరణస్యైవ విరహేణ వహ్నిప్రభావవత్ప్రతియోగిత్వలక్షణాఘటకత్వాదతివ్యాప్తిస్తదవస్థైవేతి వాచ్యం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకధర్మభిన్నధర్మానవచ్ఛిన్ననిరూపకతాధి

౫౫ కరణత్వాభావవన్నిష్ఠప్రతియోగితాకత్వాత్ వహ్నిత్వేతరధర్మానవచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టమహానసీయత్వనిరోబాధితయా వహ్నిత్వేతరధర్మానవచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టమహానసీయ

వహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం విరహాద్ వృష్ట్వ ప్రభావవత్ప్రతియోగిత్వలక్షణాఘటకత్వం ఘటేమితి న కాపి క్షతిరితి [illegible] వృత్తి [illegible] వచ్ఛే

దకత్వే [illegible] వ్యాప్తి నివేశే [illegible] తయా [illegible] వహ్ని [illegible] ధూమాదిత్వాదౌ మహానసీయవహ్నివృత్తిత్వవిశిష్ట [illegible] మాస్తీతి [illegible] ప్రభావవత్ప్రతియోగిత్వలక్షణా

ఘటకతయా [illegible] వ్యాప్తి [illegible] నిరవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణే [illegible] సంయోగాదిలాభలంపట్ట [illegible] ॥౨౫॥ అత్ర నిరవచ్ఛిన్నత్వవిశేషణ

దానేపి మహానసీయవహ్నివృత్తి [illegible] ధూమనిష్ఠాతీతి ప్రతీతిసిద్ధాభావీయ ప్రతియోగితాయాః వహ్నిత్వనిష్ఠనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వాభావత్వేన

తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదాదాయ వ్యాప్తిలక్షణసమన్వయాదితి సమవాయసంబంధావచ్ఛేదకవహ్నిత్వనిష్ఠనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపిత తత్సంబంధావచ్ఛి

న్నసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాక త్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన నియుక్త తదితరాభావయోః సవచ్ఛిన్నత్వసంబంధాభావ తాదృ

శాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాద వ్యాప్తిః సంకేతవమాదిత్యాహ సత్సాధనసత్త్వేన తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛిన్నత్వనిరవచ్ఛిన్నత్వావగాహనాత్ సతపదం

వ్యాప్తిరితి అత్ర సావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావిశేషణసంబంధేన నిరవచ్ఛిన్నత్వమత్ర వివక్షితం వృత్తిత్వం సంబంధనిరూపితప్రతియోగితానిరూపిత తత్సంబంధా

మానాధికరణ్యాభావసంబంధేన తదావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం సావచ్ఛిన్నతాతదావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వసంబంధేన ఘటిత

త్వేన విశిష్టసంబంధేన నిరవచ్ఛిన్నత్వవిరహేణ తాదృశాభావమాదాయ వ్యాప్తిరితి నావచ్ఛిన్న తద్వ్యక్తి వృత్తిత్వాదిశ్చితా తమాసాద్య తద్భావ

ప్రతియోగితా తాదృశవిరహవిరహయోః తద్వ్యక్తి నిష్ఠ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా నిరూపిత తత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన లక్షణఘటకతయా తదాదాయ వ్యాప్తి

ర్నాస్తిత్యాదితి సన్న నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా నిరూపిత తత్సంబంధసాక్షాన్నివేశాదేవ తద్వ్యక్తివారణసంభవాత్ తాదృశాభావయ ప్రతియోగితాయాం

చనవ॥ సిద్ధాంతః॥ సాక్షాన్నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య వివక్షితత్వే దోషః న ప్రాప్తసాక్షాన్నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వానిరూపితత్వమేవ తత్ర తథాప్యవచ్ఛేదకత్వానుపపత్తిరి ॥ఇవిశేషన॥
తి వాచ్యం సాక్షాన్నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య వివక్షితత్వే నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా కత్వస్య వహ్నిత్వాభావీయప్రతియోగితాయాం విరహే
ణ తాదృశాభావస్య లక్షణాఘటకతయా వహ్నిమతా దాయా వ్యాప్తిదానం సంభవతి విరుద్ధమితి వాచ్యం కాలికేన సత్త్వేన కాలత్వాదిత్యాదౌ తాదృశ
౧౬ కాలోపి యయా దోషతద్వ్యంసస్య ... కాలాదేర్వృత్తిత్వే కాలాదౌ ... వృత్తిత్వస్యాపాదకః తదితరమోభయసావచ్ఛిన్నత్వం వక్తవ్యమితి వాచ్యం త
త్రాపి ... ప్రకారకత్వోక్తత్వాత్ నచ తథాపి వృత్తికాలవృత్తిత్వావచ్ఛిన్న ... తాదృశాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ ... తథాపి వ్యా
ప్తి వారణాయ సాక్షాత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకనిష్ఠ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వమేవ నిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వేతపనే నవివక్షితత్వాత్ తథాప
వృత్తికాలవృత్తిత్వావచ్ఛిన్న ... తాదృశాభావమాదాయ వ్యాప్తి వారణమిత్యాప్తిక్షం ... దనం ... తిరస్కృతం విస్తరేణ॥౧౬॥ నను వహ్నిమా...
లక్షణఘటకతయా నిరవచ్ఛిన్నసాక్షాత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాశ్రయ లక్షణఘటకస్య ... వృత్తిత్వావచ్ఛిన్న ... మాదాయ ...

ఘండివమాన్ ద్రవ్యత్వాదితార్కిదాం వహ్నిద్వ్యాభావవల్లక్షణాఘటితత్వాదితి వ్యాప్తిరితి చేన్న తత్త్వత్తదయులక్షణే సాధ్యతానిరూపితనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావచ్ఛే
దకం తదవచ్ఛిన్నసాధనాధికరణం నిష్ఠన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠ తయాప్రవిష్ట తదలక్షణం తథాచ తాదృశాభావనిపత్రావచ్ఛేదకతాయాం నిరవచ్ఛిన్నత్వాని
వేశ్నదనీఇ తాదృశయం ॥(౭౪)॥ విశిష్టసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వ తలిం తునరూపేణ సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాం తిచానవేశ ॥ అథాత్ర జాతిమద్రాద్ర ఘటత్వాది
త్వాదిరూప మనవచ్ఛిన్న తత్త్వవిశిష్ట జాతిమాన్ ప్రత్తి ప్రతీతసిద్ధాభావవల్లక్షణాఘటితత్వాత్తదయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వరూపత్వా
దితాదాత్మ్యేన అవ్యాప్తి శంక్యైవ నోదేతే వలం తత్ర వ్యాప్తి వారణాద్యుంగు ఘటత్వవిశేషస్యైవ తనవచ్ఛిన్నవచ్ఛేద తత్త్వవిశిష్టస్య వృత్తిమత్వసామా
నాధికరణాద్రవ్యత్వసంబంధేన విశేషితం తథాచ తాదృశానవృత్తిరసంబంధాంశం గతిసాధనాధికరణసంబంధేన ఘటత్వే వరత్వతత్త్వవిశిష్ట
ఘటత్వాదిజాతేః తత్త్వేన తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వేన తత్రవిశేషణా వ్యాప్త్యభిధానం న విరుద్ధమితి వాచ్యమ్ ఘటత్వే తత్త్వ
విశిష్టసాధ్యసాధనాధికరణసంబంధేన వృత్త్యత్వాభావవిశిష్టతథాచ తాదృశవృత్తిత్వవిశిష్టఘటత్వాదేః నిష్ఠ ఘటవృత్తిత్వ విశిష్టత్వే

జనని॥ ౨ ద్యోత॥ న చ ఘటస్య సమవేతత్వావశిష్టే ఘటత్వవదన్యోన్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతద్విత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్న ఘటత్వవదన్యోన్యాధికరణత్వస్య ప్రతియోగిత్వాధికరణత్వే విరహా ॥౧॥ విశేష॥
లో తాదృశాభావకాల ఘటేనాపి ఘటకత్వాద వ్యాప్తి దానాసంగతేర్గ న చ ఘట సమవేతత్వావిశిష్టద్విత్వత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతా ఘటవత్వాన్నిత్యా ఘటవినా
శతాం వైశిష్ట్యం ఘటాభావ దాయ దాత్మనం తద్వైశిష్ట్య ద్రవ్యమాన వచ్ఛిన్నాధికరణతాయా వ్యాప్యలక్షణం యత్ర గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్టసత్తా యత్ర యదా
౫౭ భావం తద్వైవ గుణకర్మాన్యత్వవిశిష్ట సత్తాత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతాయా వ్యాప్యలక్షణం తాదృశాభావ వైశిష్ట్యం ఘటవ్యాపినా సాధిక రణ్యాత్వం బంధనస్య సత్తా వైశి
ష్ట్యమానేతాదృశాభావవిశిష్టం యత్ తేన సత్తాత్వం తదవచ్ఛిన్నాధికరణతాయాం గుణవృత్తి సత్తా త్వావచ్ఛిన్నాధికరణతా తయోర్వ్యాప్యలక్షణా పాతాత్ తథా ప్రకృతేపి
తి తాదృశాభావప్రతియోగిత్వాయద్యధికరణ్యాభావేన ఘటవలక్షణాపి ఘటకతా ఫల కత్వం యత్ర విశేషణమానాధికరణ్యాపి ఘటిత విశేషణానాధిక
రణ్యానిత్యం బంధనస్య గుణాదివైశిష్ట్య ఘటవశ్వసత్తా వ్యాప్యసమానేతాదృశవిశేషణానాధికరణతాయాం వ్యాప్యలక్షణాపి వేతి న చ వ్యాప్యస్య ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకీభూత
ఘటసమవేతత్వావిశిష్ట ఘటత్వద వచ్ఛిన్నాభావ సమానాయాపొక్తిదాన తాత్పర్య మితి వాచ్యం తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ ఘటవద్వృత్తిత్వా

తావత్వఘత్వేన అవ్యాప్తి విరహో ద్వితీయాదిత్రయోపలక్షితవ్యక్తివృత్తి తావచ్ఛేదక- జాతిభిన్నాయా జాతయః తద్వ్యక్తిఘటితత్వాది తద్విదో తాదృశాభావమాదాయ
వ్యాప్తేర్వహ్నిప్రతియోగితాకాత్యంతాభావద్రవ్యవిశేషణామూవవృత్తిమతి న ఘటిత్వసమవేతత్వవిశిష్టే తాదృశజాతిభిన్నాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వే
తాదృశత్వేనావ్యాప్తి విరహో ద్రవ్యమవ్యాప్తిరితి వాచ్యం సమవాయసంబంధేన జాతిమత్తస్సాధ్యతాయాం సాధ్యతాఘటకసంబంధేన ఘటత్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్య
ఘటాభావాభావాదవ్యాప్తిరితి చేన్న ఇత్థం యాదృశఘటితపటసమవేతద్రవ్యత్వం నోత్పన్నం తాదృశఘటితపటసమవేతద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్యత్వేన
తదంతర్భావే తేన తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం ఘటమితి తదాదాయావ్యాప్తి సంభవాదితి ప్రాహుః వస్తుతస్తు తాదాత్మ్యసంబంధే [illegible]
న జాతిస్సాధ్యతాయాం తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య గుణత్వాదావసత్త్వేన తదవచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్య హేతావిరహాత్ తాదృశాభావ-
మాదాయావ్యాప్తిదానం సత్వింబధ్వరు ధ్యేయమితి ధ్యేయం | న చ తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వే తత్తాదాత్మ్యేన తదవచ్ఛిన్నసామానా
ధికరణ్యస్య హేతౌ సత్త్వేన తావతాప్యవ్యాప్తి విరహోదితి వాచ్యం తద్ఘటిత సమవేతత్వవిశిష్ట జాతిభిన్నాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకతయా ప్రతి

నదే॥ సిద్ధాంత॥ యోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విశేషణదానాద్వ్యావృత్తిస్య ఘటత్వాత్యంతాభావాదౌ తద్ధ్యానస్య సవేత తత్త్వవిశిష్టాభావ తదవచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ఘట ॥౧॥ వివేచన॥
కతయా తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే సత్త్వేనావ్యాప్తి సంభవాదితి భావః ఇత్యపి వదంతి ॥౨॥ ననుసాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత
దితరోభయయోరవచ్ఛిన్నత్వస్య వినివేశ్య విచారితమ తత్ర ఘటత్వాదిత్యాదావపి ఘటత్వాభావమతే తత్త్వవిశిష్టాభావాప్రసిద్ధిః ప్రతియోగి సిద్ధ్యభావాద్ధనత్వేనాపి భవచ్ఛిన్న
౧౮ భావవిలక్షణ ఘటకతయా తదీయప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విశేషణదానాద్వ్యాప్తిస్త్వదవస్థైవేతి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదక
తావచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య ప్రతియోగితాయాం వివక్షణీయత్వాత్ ఏవం వత్వాద్యవచ్ఛిన్నవిశేషప్రకారతాకః తథా చ సాధ్య
తావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకేతరతాదృశవ్యావృత్తిభవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్య తాదృశాభావీయప్రతియోగితాయాం సత్త్వేన తత్ర తాదృశానిరూపిత
త్వవిరహాత్ తాదృశాభావస్య విలక్షణఘటకత్వేతి దోషాభావాత్ న చ తాదృశతాత్త్వరూపతయోరభేదం దండసంయోగాదిత్యాదిసంయోగాది
సంసర్గకసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గతా ఇతి నిరవచ్ఛిన్నఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంయోగాదిసంబంధా

వచ్ఛిన్నత్వస్య పక్షీభూతో నిష్ఠోసావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం తత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వరాసవచ్ఛిన్నత్వస్య విశేషణే ణ ఘటితాభావాప్రసిద్ధ్యాऽవ్యాప్తిరిత్యా
చభం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వేతరసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠత్వో
భయాభావవత్త్వస్య విశేషితత్వాల్లో తథా చ ఘటత్వనిష్ఠనిరవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకదండాదినిష్ఠత్వస్య విరహేణ నిరుక్తాభా
వవత్త్వస్యాక్షతతయా తన్నిరూపితప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణఘటకత్వాదవ్యాప్తివిరహోన్నమేపిదోషః అత్ర ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నప్రతియో
గికస్వరూపసంబంధేన ప్రమేయవిశిష్టస్య సాధ్యత్వే ఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకఘటత్వాద్యవృత్తిత్వాభా
వవత్త్వస్య విశేషణలక్షణఘటకాభావాప్రసిద్ధ్యాऽవ్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకసమానాధికరణధర్మ
నిష్ఠత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయాభావవత్త్వస్య విశేషితత్వాత్తథా చ ఘటత్వాదౌ తాదృశసామానాధికర
ణ్యవిరహేణ తన్నిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం నిరుక్తోభయాభావవత్త్వస్యాక్షతత్వాన్న దోషః స్వరూపసమవాయాద్యన్యతమసంబంధేన ప్రమేయవిశిష్టస్య..

జగదీశీసిద్ధాం॥

౫౮

స్వరూపేణ సాధ్యతాయాం పూర్వోక్తరీత్యా ప్రసిద్ధిస్తదవస్థైవేతి వాచ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వ తాదృశాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయాభా ॥ల॥ వివేచన॥
వవత్త్వస్యాపేక్షితత్వాత్తథా చ ఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతానిరూపితప్రమేయత్వాదిస్థిత్యావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వవిరహేణ నిరుక్తోభ
యాభావవత్త్వస్యాపేక్షితతయా వ్యాప్తిరితి తత్ర నచ సమవాయేన ఘటత్వాన్ ఘటత్వాదిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వవిశిష్టసమవాయేన ఘటత్వాదవచ్ఛేదకత్వేన ద్రవ్యాభావప్ర
లక్షణఘటకతయా ఏవం విశేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతావ్యాపకత్వవిరహేణోక్తోభయాభావవత్త్వస్యాపేక్షి
తతయా తన్నిరూపితప్రతియోగితాకాభావస్యాపి లక్షణఘటకతయా తాదృశప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే విరహేణ వ్యాప్తిరితి చేన్న సా
ధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకస్వరూపాత్మకతరసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకస్యోభయోర్ధర్మయోర్నిష్ఠత్వస్యైవ విశేషణీయత్వాత్ తథా చ విశేష్యతాసంబంధా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితానిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం నిరుక్తోభయస్యైవ సత్త్వేన తన్నిరూపితప్రతియోగితాకాభావస్య లక్షణఘటకత్వాదదోష ఇతి యది చ ప్రమేయత్వావ
చ్ఛిన్నప్రతియోగికస్వరూపసంబంధేన ప్రమేయవిశిష్టస్య సాధ్యతాయాం అవచ్ఛేదకభేదేనావచ్ఛేదకతాయా భిన్నతయా విశేష్యతయా ప్రమేయవాన్ జ్ఞేయత్వ

భావీయప్రతియోగితానిరూపితవిశేష్యతాసంబంధావచ్ఛిన్నఘటత్వాదిప్రమేయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం నిరుక్తోభయాభావవత్త్వావిశేషితతయా తన్నిరూపకాభావస్య
లక్షణఘటకతయా తదీయప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వసంభవాత్ అవచ్ఛేదకవిశేషణవైయర్థ్యాపత్తేరిత్యస్య సంగతత్వాత్ త దా[illegible] నిరుక్తోభయావచ్ఛేదకత్వానిరూపితత్వస్య
వప్రతియోగితాయాం విశేషణీయతాపి తథా చ ప్రమేయవాన్ వహ్నేరిత్యత్ర భావీయప్రతియోగితానిరూపితగగనాభావత్వే ప్రమేయనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం ని
రుక్తోభయవత్త్వసత్త్వేన తాదృశోభయవదవచ్ఛేదకత్వానిరూపితత్వస్య తాదృశాభావీయప్రతియోగితాయాం విరహేణ తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకతే
త్యదోషః కిం వక్తవ్యతయా సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాసంయోగితావచ్ఛేదకతాఘటకతాఘటకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయాభావవత్త్వే-
మేవావచ్ఛేదకతాయాం తత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వమపి ఘటకః రూపవత్త్వం వహ్నినిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాసంయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన హ్యం నిరు
క్తోభయాభావవత్త్వేనాప్యవచ్ఛేదకతాపరిచితస్తదోషః పదమాదధాతి ॥ ౭౯ ॥ నను సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వానిరూపిత
త్వసంబంధేనాపి ఘటకత్వేపి ప్రమేయసాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకస్థితాదృశేతరాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతావృత్తియావదవచ్ఛేదకతాతదనిరూపిత
త్వమేవ తత్సంబంధేన విశిష్టతా ఘటకః అవచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతావృత్తిత్వం వహ్నినిరూపితావచ్ఛేదకతావృత్తిభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన

ನವೀನ॥ಪ್ರಾಚ್ಯಂತ॥ ಸ್ವಮವಚ್ಛೇದಕತಾಘಟಿತಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪನ್ನನಿರೂಪಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವತ್ತ್ವಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವನಿಷ್ಠಸ್ವಮತ್ವಘಟಿತಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಅವಚ್ಛೇದಕತಾ॥ ಲಕ್ಷ್ಯ॥ ವಿವೇಚನ॥
ವತ್ತ್ವಸ್ವಪ್ರಸಾಕ್ಷಾತ್ವಪ್ರಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೋಭಯಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ವಂ ಚ ನಿರವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾನವಚ್ಛಿನ್ನರೂಪೇಣ ಅತ್ರ ಸ್ವಮೇತಿ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಸ್ವಾವಚ್ಛಿ-
ನ್ನವೃತ್ತಿತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಯಾಮೇವ ತದನಿರೂಪಿತತ್ವಸ್ವಘಟಿತಾನಾಂ ತ್ರಿತಯಾಭಾವೀಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ಸತ್ವೇನ ತದ್ವಾದಾಯ ಲಕ್ಷಣಗಮನ್ವಯಾ ಅಯುದಿವ

೭೦

ಮಹಾನಸೀಯವಹ್ನಿ ಮಾನಸಘಾಮಾದಿತ್ವಾದೌ ಮಹಾನಸೀಯತ್ವನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ವಹ್ನಿತ್ವನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ಸತ್ವೇನ ತದನಿರೂಪಿತತ್ವಸ್ಯ ತಾದೃಶಾಭಾವೀ-
ಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ವಿರಹೇಣ ಘಟಿತಾಭಾವಾದಿಕಮಾದಾಯಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯಪ್ರಚಲಿತೇ ತದಾ ಸಾಧ್ಯತಾವೃತ್ತಿತ್ವಮೇವಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ನಿವೇಶ್ಯಂ ಘಟಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದ-
ಕತಾವತ್ತ್ವಾಚ್ಛ್ವನಿರೂಪಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಸಂಬಂಧೇನ ಸ್ವಾಪ್ಯ ಅವಚ್ಛೇದಕತಾವತ್ತ್ವಾಚ್ಛ್ವಾನವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಾತ್ ನ ತತ್ರಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿ ಪರಮಾರ್ಥಃ॥ ೪೦॥
ತಚ್ಚ ತತ್ತತ್ತಾದೃಶೋಭಯಾನವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವೇನ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪಾವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಚ
ಸಿತತ್ವಾಲ್ಲತಥಾ ಚ ತಾದೃಶರೂಪಾವೃತ್ತಿಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಕಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವಚ್ಛೇದಕಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛಿನ್ನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸ್ಯ ಪರ್ಯವಸಿತಾರ್ಥಃ ತಯೋಸ್ತ

ప్రమేయసాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకీభూతైకవ్యక్తివారణాసంభవాన్న దోషః ఏవం చ పృథక్ నిరవచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకతాయాం నిరవచ్ఛిన్నసాధ్యతావ
చ్ఛేదకీభూతేన వైశిష్ట్యానుయోగిని వక్తవ్యః ఏకరూపేణ స్వరూపోభయత్ర నివారణసంభవాత్ ప్రతియోగితాయాం రూపావృత్తిత్వం చ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాత్వా
వచ్ఛిన్నవైశిష్ట్యానుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన స్వప్రతియోగితాతాదృశవృత్తితయోగితానిరవచ్ఛిన్నఘటత్వనిష్ఠసాధ్యతావచ్ఛేదకతానిరూపితానుగతవిశిష్టసాధ్య
తావచ్ఛేదకస్థలే ఉక్తలక్షణానివేశసంభవేపి శుద్ధసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థలే సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకస్వప్రసిద్ధ్యాత్మకప్రసిద్ధికలభే [illegible] సమానవశ్యకమి
తి వాచ్యం స్వావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నవైశిష్ట్యానుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య ప్రతియోగితాయాం వివక్షిత
త్వాత్ తథా చ తాదృశసంబంధస్య విధికరణతయా తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకావచ్ఛిన్నసాధ్యతాభావస్య కేవలాన్వయిత్వాత్ స్వప్రసిద్ధ్యభావేన
ఇతి న తాదృశసంబంధస్య వృత్తినియామకతయా తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగికత్వప్రసిద్ధ్యసంభవప్రసంగః ఇతి వాచ్యం తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యతాని
ష్ఠప్రకారతానిరూపితవిశేష్యతాభావవద్వృత్తిత్వస్య ప్రతియోగితాయాం వివక్షణీయత్వాన్నోక్తదోషః విశేష్యతాభావవద్వృత్తిత్వం చ ప్ర

ఉగవ||విద్యాం|| మియం విశేషితా ప్రతియోగిక స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావో గ్రాహ్య ఇతి యది చేత్ తాదృశ సంసర్గతావచ్ఛేదకతా నిరుక్తవహ్ని ||వివేచన||

నుగతరూపేణానుగమః సంభవతి తత్ర తదా సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న విశిష్ట యోగితావచ్ఛేదకత్వ ప్రకారతా నిరూపిత విశేష్య

త్వాఖ్య విషయతా విశేషితా ప్రతియోగిక స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావవత్ వృత్తిత్వాభావ విశిష్టత్వాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదకతా తత్ర

౬౧

ధర్మనిష్ఠ విషయతా నిరూపిత తాదృశ క్రమేణావచ్ఛేదకత్వేన వహ్నిత్వధూమాదితాదృశ రూపాణాం ప్రవిష్టానామపి న క్షతిః ధూమాద్యవచ్ఛిన్నే నిరూపితని

రూపక భావాపన్న ప్రకారత్వ ప్రతిబద్ధతాది త్వాభావ తర ప్రతియోగితా సంబంధ ఘటిత ప్రమాత్వం చ నిత్యత్వ వృత్తి విషయతా నిరూపకత్వం నిత్య

త్వం బద్ధం సా ప్రతియోగిత్వేన తత్ర తద్భావ ప్రతియోగిత్వం ధ్వంసత్వం చ తద్భావత్వం ప్రాగభావత్వం చ ప్రతియోగినాశ్యభావత్వం ఇత్యాది క్రమేణ

బహుతర పదార్థ ప్రవేశేన గౌరవాపత్తేః తతోభిన్న లక్షణం తు ఆశ్రయణీయం ఏవముక్త వ్యాప్తి సాధ్యనిరవచ్ఛిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతా నిరూపితా

మతితావచ్ఛిన్న ప్రతికారతా త్వ తద్భేదవచ్ఛిన్న వహ్నిత్వ నిరూపితావచ్ఛేదకతా నిరవచ్ఛిన్న వహ్నిత్వ నిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిష్ఠ వహ్ని త్వ ప్రవృత్తి మాని తన్మూలకం

నుమితిప్రసంగాదితి ॥ ౪౧ ॥ కేచిత్తు సాధ్యతావచ్ఛేదకతాయా వృత్తిత్వస్వనిష్ఠత్వోభయాసవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వేన ప్రతియోగితాయా
ంనివేశనీయం తథాహి సాధ్యతావచ్ఛేదకతా వృత్తిత్వం యాదృశవ్యక్తిదవృత్తిత్వప్రతియోగితాకప్రతియోగ్యనధికరణాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛే
దకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యస్య ప్రవేశితార్థత్వాత్ సాధ్యతావృత్తిత్వం చ స్వరూపేణావచ్ఛిన్నత్వసంబంధావచ్ఛిన్నస్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకభేదవత్త్వసంబంధే
నస్వపదం రూపేణ ప్రతియోగితాయాం తాదృశవృత్తిత్వం చ స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన స్వసమానప్రతియోగితా ఏవం చ నిరవచ్ఛిన్నసా
ధ్యతావచ్ఛేదకస్థలీయప్రత్యక్షలక్షణాసత్త్వనివేశకత్వాత్ దండత్వయూహ దండిసంయోగాదిత్వాదేః సాధ్యతానిరూపితభేదనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం తద్వృత్తిత్వ
రూపత్వసత్త్వసాధ్యప్రసక్తతయా తదనవచ్ఛిన్నత్వసంబంధే తాదృశవృత్తిత్వాభావీయప్రతియోగితాయాం విరహేణాదోషాత్ సమవాయేన వహ్నిమాన్ వహ్నిత్వవత్త్వా
ద్ధూమాదిత్యాదావపి తేన సంబంధేన వహ్నిభిన్నవహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వా సాధ్యతానిరూపితవహ్నిత్వత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం తు వృత్తియసంబంధేన
సమవాయత్వాదిరూపేణ తద్వృత్తిత్వసత్త్వసాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాయాం విరహేణాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం సాధ్యతావృత్తిత్వస్య రూపవిశేషణీయతాపత్తేః వృత్తిత్వం చ

ಬಹವಿ॥ ಸಿದ್ಧಾಂ॥ ರೂಪೆ ಸಾಧ್ಯತ್ವಾಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಸ್ಯ ಬಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯತಾವೃತ್ತಿತ್ವಂ ನ ಸಪ್ಷ್ಟಪಕ್ಷೇ ನ ಸಿದ್ಧ್ಯತಾಪಾದೇ ಅಪಿತು ಪ್ರಕೃತಾಪಾದಾವೇವೇತಿ ತಾದೃಶರೂಪಾ ॥ ಲಘುಮಿವಿವಸ॥

ವೃತ್ತಿತ್ವಸ್ಯ ಬಕ್ಷಾದ್ಯಾಪ್ಯಾವಿಯಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾಯಾಂ ವಿರಹೇ ಣಾಂತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿರಹೋ ಭಯದಿಬಪ್ರಮೆಯತ್ವಾಶ್ರಯಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕಸ್ಥಿತೆ ಪ್ರಮೆಯತ್ವಾಶ್ರಯನಿಷ್ಠಸಾಧ್ಯತಾ

ಯಾಂ ಪ್ರಮೆಯನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಸ್ಯ ಬಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ಘಟತ್ವಪಟತ್ವರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಾಸಿದ್ಧಿಃ ತಥಾ ಚ ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯತಾವೃತ್ತಿ ರೂಪಾ

೬೨

ದಲಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯಭಿಬತೆ ತದಾ ಸಾಧ್ಯತಾವೃತ್ತಿತ್ವರೂಪೆ ಸ್ವನಿಷ್ಠನಿರವಚ್ಛಿನ್ನಾಯಾ ಅವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪ್ರ

ತಿಯೋಗಿತಾಕಭೇದವತ್ತ್ವಾತ್ಸಂಬಂಧೇನ ತಥಾ ಚ ಸಾಧ್ಯತಾ ನಿರೂಪಿತಪ್ರಮೆಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ಘಟತ್ವಾದಿರೂಪೆ ಪ್ರಮೆಯನಿಷ್ಠನಿರವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕ

ತಾನಿರೂಪಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಮಪಿ ತತ್ಪ್ರಮೆಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಮೆಯನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತತ್ವಮೇವೇತಿ ಘಟತ್ವಾದ್ಯವೃ

ತ್ತಾದೃಶಸಾಧ್ಯತಾಯಾಂ ವೃತ್ತಿತ್ವಾಭಾವಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ ಸವಿಶೇಷಣಾದಿತಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ಅನ್ವಯಿವ್ಯಾಪ್ತಿನಾಶೋನಾಪರಂ ತತ್ಪ್ರತಿ ನಿರುಕ್ತವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಣ್ಣಾನೋ ಪಕ್ಷಪ್ರಮಣ ಕಾರಾಭ್ಯಾ

ಕಾರಕಾನುಮಿತಾವುಪಯುಕ್ತೈ ವಕ್ತವ್ಯತೆ ಕೋಯಮನಾಪಾದಿತಿ ಧ್ಯೇಯಂ॥ ೪೨ ॥ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಭಾವವದವಚ್ಛೇದಕತಾನಿರೂಪಿತಾಯಾಂ ಸಾಧ್ಯ

తావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతాంతదనిరూపితప్రతిబధ్యకరణాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యలక్షణాసిద్ధేర్
యసాధ్యాధికరణాగంభవేకలం నిరవచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఖ్య తేయుల విశేషణాశాభవ్యాప్తిశ్చ సమానాసనసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాభావవ్యాప్తేని రూపితావచ్ఛేదకతా
విశిష్టావచ్ఛేదకతాత్వేనత్వేసంబంధేన స్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకతా అవచ్ఛేదకతావ్యక్తిభేదేన సమానాధికరణ్యఘటితైతస్యాభావస్య సంబంధేన సా
ఉభయాభావవ్యాప్తిరవచ్ఛిన్నత్వేనావచ్ఛిన్నతాధికరణనిరూపితతత్సంబంధేనాధికరణం దాయం సంయోగాది తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాభావవదవచ్ఛేదకత్వ
ం సమతతత్తాన్నిరవచ్ఛేదకత్వసంబంధాభావే తదభావదనిరూపితత్వసంబంధేనాధికరణవృత్తితదభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాంశగాంశవిశిష్ట
ణాధూమాదీతాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాభావవ్యాప్తిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాతన్నిరూపితావచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకత్వనిరూపితత్వసంబంధ
సంబంధేనావచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టతాదృశాభావీయప్రతియోగితాయాం విరహాన్న తాదృశాభావాధికరణాయాం వక్తవ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వాభావ
వదవచ్ఛేదకతానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వేత్యత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకనిష్ఠతాభిధానం తు ఘటవన్నిత్యభిన్నత్వాదిలక్ష్య

భగవదో॥ష్ఠా॥ పానితవిభక్తానానవభాస్యవిశిష్టపిపో భావవిపలక్షణ ఘటకతాలాభాయఘ్రితి మతం తత్త్వజ్ఞం ఉక్తరీత్యాఉత్పత్తిభయా కారకానుమిత్యాపత్తేదనాపాతత్వాత్ ॥౮॥ ఏవెంచ॥

దిత్యాదివా॥౪౩॥ ప్రమేయదండవాన్ద్రిత్యాదిప్రమేయత్వోపలక్షితజ్ఞానతద్దండవాన్ద్రత్త్యాది దావద్త్యాది భావదో॥ నను తద్దండవాన్ద్రత్తిప్రతీతౌ

త్వోపలక్షితదండవైశిష్ట్యావచ్ఛేదకత్వోక్తిప రిశేషణ దండత్వస్యైవ తరాశ్రేణ తస్యాపి మవచ్ఛేదకత్వప్రాప్తం తథాచ తద్దండవాన్ద్రత్తిప్రతీతిసిద్ధాభావేదం

౯౨

డత్వావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకత్వసిద్ధ్యైన తత్తత్త్వయోస్తైతదండప్రతిదేశే దండవాన్ద్రత్తిరప్రసంగాదితి చేన్న తత్రాయూఏవదండత్వ

స్యాపుపలక్షణత్వం ప్రంతు త్ర్యతోభిప్రేతమితి తద్వ్యక్తేరపిస్వరూపతో వచ్ఛేదకత్వకథితమితపసపిద్ధాంతసిద్ధత్వాత్స్వరూపతద్వ్యక్తిత్వేరవచ్ఛేద

కత్వస్యాపి ప్రామాణికత్వాభిప్రాయేణైవ యదిచేత్యాదిమన్త్రేతనగ్రంథః అనవచ్ఛిన్న[illegible]త్వయమూహ్యం ॥౪౪॥ అనవచ్ఛిన్నవిషయితయా రూపత్వాదిమత్వ

త్వాదిబోధదో॥ నభసమవాయసంబంధస్యైవవృత్తిరూపత్వేనాభావాత్ భానతయావిషయితాసంబంధావచ్ఛిన్నస్వరూపత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం నిరవచ్ఛిన్నత్వేవిరహే

ళ్లక్షమపత్యాత్తిరితివే న్నత్వవ్యక్తిప్రకారతాయాంగగనత్వేనమంచాహామిత్యాదవనువ్యవసాయానుసోధేన భాతిశక్తివిహారదశాయాంస్పమవాయానభిఘంబంధ

నాపి ఘాతేష్వయావతాం భావప్రసిద్ధిగతిశేన సిద్ధివృత్తత్వాత్ ॥౪౭॥ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నివ్యాపకత్వాద్విశిష్టత్వవద్వ్యాప్యానాం ధూమాదీనాం వ్యాప్తిగ్రహంథ
వేతదర్థనైన సమ్యగతాసర్వాదితిచేన్న తాదృశబా వహ్నిప్రతియోగినో నిర్ధూమనప్రసంగవతాం హ్రదాదౌ సంయోగేనాధికరణానాం ప్రసిద్ధ్యా ప్రతియోగివ్యధికరణాసం
భవేన తత్సపక్షేణాం ఘటత్వాత్ అత్యంతాభావే తమితి నచ సంయోగప్రతియోగివైయధికరణ్యం తత్రాపి తవేంతితామాబవం ఏవ ధ్రువత్వాద్విప్రయోగతస్య
క్తత్వాచ్చ నాశాసుపపత్తిరితిచింతనం ॥౪౮॥ అథ సాధ్యవతాపక్షైకదేశతాత్పర్యసంసర్గేణ సంబంధావచ్ఛిన్నత్వప్రతియోగితాకసంయోగేన విశేషణకాలికేన సంహితాసహియత్వావి
శిష్టత్వసమవాయేన వహ్నిత్వావిశిష్టసంబంధేన సాధ్యతాయాం ధూమాదికోత్తౌ సమవాయేన సంయోగసహియత్వావిశిష్టస్వరూపాతికేన వహ్నిత్వావి
శిష్టాభావాభావే ధూమత్వేతయాం తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధతావచ్ఛేదకైవిరహాదవ్యాప్తిరితి నచ ప్రతియోగివైయధికరణ్యాదిఘ
టితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకతానిరూపితాధికరణానాంత్వవతాంసమవాయసంబ
ధావచ్ఛిన్నవహ్నిత్వానిష్ఠావచ్ఛేదకతాకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నసమవాయసహియత్వానిష్ఠావచ్ఛేదకతాకసామానాధికరణ్యసంబంధప్రయుక్తత్వం తత్వ

జనద ।। సిద్ధాంత ।। హేత్వధికరణే సత్త్వేన తాదృశాభావప్రతియోగిత్వే యద్వ్యధికరణ్యావిరహో న్నతసంబంధేన లక్షణాఘటకత్వాంశే సంభవతీతి తాత్పర్యాత్ శంకేతి వాచ్యం తులయంయు ।। ౮ ।। వివేచన

- కాలికేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నస్య మహానసీయత్వావచ్ఛిన్నస్య సంధవతాయాం ధూమాదిహేతుకే వహ్నిసాధ్యకే తాదృశాభావస్య లక్షణా

ఘటకత్వాదభావాంతరమాదాయాతివ్యాప్తిరితి చేన్న ఇంధవతావచ్ఛేదకతావిశిష్టావచ్ఛేదకతానిరూపితాయాశ్చ నిరూపితప్రతియోగి

౧౨౪ తావచ్ఛేదకతా తన్నిరూపితనిరూపకతాకాధికరణత్వాభావవద్వృత్త్యధికరణవృత్తిత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య వివక్షితత్వాత్ వృత్తి

త్వస్య స్వావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నాధికరణీభూతయసంబంధేన తథా చ కాలికేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నే మహానసీయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్న

భావీయప్రతియోగితానిరూపితావచ్ఛేదకధర్మనిష్ఠసంబంధావచ్ఛిన్నా మహానసీయత్వనిష్ఠ కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న విశిష్ట

నిష్ఠే త్వభావీయప్రతియోగితానిరూపితావచ్ఛేదకధర్మనిష్ఠసంబంధావచ్ఛిన్నా మహానసీయవిశిష్ట కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న వహ్ని

త్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా తన్నిరూపితనిరూపకతా తాదృశో భవతీతి తన్నిరూపకతాకాధికరణత్వాభావవద్వృత్తిహేత్వధికరణే సత్త్వేన తాదృశాభావస్య లక్షణ

తయా తద్విషయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకేపి సత్త్వాన్నాతివ్యాప్తిరితి భావః ॥ ఏవం నిరుక్తవిశిష్టాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేద
కనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకత్వాద్యర్థనిరూపకతావచ్ఛేదకాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నమపేనపి। యత్కినిష్ఠావచ్ఛేదకతాకసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నవహ్న్యాత్మ
నిష్ఠావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాసంసర్గవత్తిత్వన్నిరూపితాధికరణతాప్యభావస్య హేత్వధికరణతాప్యభావస్య హేత్వధికరణే సత్త్వాత్ బలేనాభ్యుపగమకత్వా
న్నావ్యాప్తిరితి నను తథాపి కాలికేన జాతివిశిష్టస్య సత్త్వే పాంసునధూమత్వావచ్ఛిన్నస్య సంయోగేన సాధ్యతాయాం పక్షగ్రహదితి తత్సాధ్యాభావీ
యప్రతియోగితావచ్ఛేదకజాతినిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నాయాం సాధ్యతానిరూపితసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్న
ధూమత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య ఏవం ధూమత్వనిష్ఠతాద్యర్థావచ్ఛేదకతాయాం సాధ్యతానిరూపితకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నజాతినిష్ఠ
వచ్ఛేదకతావిశిష్టత్వస్య స్వరూపసంబంధేన సత్త్వేన తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకసమవాయావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయా స్వతాదృశతాదాత్మ్యత్వా
భావాదికమాదాయాతివ్యాప్తిరితి చేన్న స్వసామానాధికరణ్య … తత్తత్సంబంధేన తాదృశవైశిష్ట్యస్య … సాధ్యతాయాం చ పర్యాప్తిసంబంధావచ్ఛి

ತ್ರಿತಯಸಂಬಂಧೇನ

ಬಾಧಕ॥ಸಿದ್ಧಾಂ॥ ಸ್ವತ್ವೇನ ರಜತತ್ವಾದ್ಯನ್ಯತರರೂಪೇಣ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿತ್ವಪ್ರಯುಕ್ತ ಫಲೇಚ್ಛಾವಿಷಯತಾಪ್ರವೇಶವಿಂ ತಥಾ ಬಧ್ಯಮಾನತ್ವನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಸಾ ಜಾತಿಘಟಪಟಾನ್ಯತ್ರಾವಚ್ಛಿನ್ನಾ ॥೮॥ ವಿವೇಚನ॥
ನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಯದಾ ವಿರಹೇಣ ನಿರುಕ್ತಸಂಬಂಧೇ ಘಟತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ವಚ್ಛೇದಕತಾ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವೇನ ಲಕ್ಷಣವಿರಹಾತ್ ಇತಿ ನಾದ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಯೋರ್ಘಟತಾವಚ್ಛೇದಕಘ
ತ ಧರ್ಮಸನ್ನಿಕರ್ಷೇ ಘಟತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪ್ರಯೋಜಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ನಿರೂಪಕತಾಂ ಯಾ ಸತ್ತಾದ್ಯನ್ಯತಯಾ ನಿರುಕ್ತರೂಪತಾಧಿಕರಣತ್ವಾಭಾವ
೬೩ ಸಂಬಂಧೇ ತದಧಿಕರಣತ್ವೇನ ತತ್ತದ್ರೂಪೇಣ ಘಟತ್ವಾದಿ ವ್ಯಕ್ತಿವಿರಹಾತ್ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಜಾತಿನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಸಂಬಂಧೇನ ಆ
ಯಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಜಾತಿನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ಸತ್ವೇನ ವಿಶೇಷಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಕಾಯಾಂ ಸ್ವೈ ಸುತರಾಂ ಘಟಸಂಸರ್ಗಬೋಧ ಇತ್ಯ
ದೋಷ ಇತಿ ನ ಚ ಸಮವಾಯೇನ ದ್ರವ್ಯತ್ವತ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ದ್ರವ್ಯತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಕಾಲಿಕೇನ ಜಾತಿತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯತಾಯಾಂ ಘಟತ್ವಾ
ದಿಕಂ ತಾದೃಶ ದ್ರವ್ಯತ್ವನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ಜಾತಿನಿಷ್ಠಾವಚ್ಛೇದಕತಾಯಾಂ ಚ ಸಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವ ಸಂಬಂಧೇನ ತಯೋರ್ವಿಶಿಷ್ಟ [illegible] ಸಾಂಜಾತ್ಯಂ
ಭಾವಾತ್ ತದಾ ಚ ಸ್ವಾನಾಂ ಸಾಧಿಕರಣ್ಯಾ ಸ್ವಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವ ಸಾಂಜಾತ್ಯೋಕ್ತ ತ್ರಿತಯ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಾಧ್ಯತಾ ನಿರೂಪಿತ ಸ

వాయుసంబంధావచ్ఛిన్నధూమత్వేతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా విశిష్టత్వస్య బోధ్యా లిఙ్గసంబంధావచ్ఛిన్నభాతితావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాం పక్షత్వేన నిర్వాహ్యా ప్రవృత్తియోగిత్వా
వచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాయా అతాదృశతాదృశసద్భావస్య లక్షణాఘటకత్వేనాతివ్యాప్త్యాపత్తేరితి వాచ్యం తాదృశసామానాధికరణ్యస్య తత్త్వేన వివక్షణీయత్వాన్ని-
యతత్వస్య నిరవచ్ఛిన్నత్వే పి విరోధి [illegible] తి నను అవచ్ఛేదకభేదేనావచ్ఛేదకతాయా భిన్నత్వే భాతితావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం ధూమత్వేతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేద
కతావిశిష్టత్వస్య బోధ్యోక్తయుక్త్యా బాధత్వేనాతివ్యాప్తిస్తదవస్థైవేతి వాచ్యం అవచ్ఛేదకభేదే పి అవచ్ఛేదకతాయా అభిన్నత్వాభిప్రాయేణోక్తత్వాత్ అథ ధూమ
త్వేతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాయాః స్వసమానాధికరణభావవిరహోన్నిరూపితయద్యత్కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నభాతితావచ్ఛిన్నేషు ఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాపత్తి
సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నధూమత్వేతావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాయాం తాదృశత్వస్య నిరాబాధతయా తన్నిరూపితాధికరణతాప్రయోజకత్వేన
రణే సత్తావత్తద్భావసాధ్యాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాన్నాతివ్యాప్తిరితి కథం సిద్ధ్యేత్ [illegible] తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వసాధ్యతావ
చ్ఛేదకతావిశిష్టానవచ్ఛేదకతానిరూపితత్వతదుభయాభావస్య ప్రతియోగితాయాం విశేష్యతాసంబంధేన ... సామానాధికరణ్యస్యావచ్ఛే

చరమే॥ పక్షం॥ దర్శసంబంధావచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టత్రితయసంబంధేన స్వప్రతియోగ్యవృత్తితావచ్ఛేదకతా పిత ధూబ స్వా మ్యోక్తసక్తే విపరీతసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాయాం॥ల॥ వమేవ న॥

సాధ్యతావచ్ఛేదకవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూపితత్వేన సాధ్యతానిరూపితత్వాదిసంబంధావచ్ఛిన్నమహానసీయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపిత యా

మహానసీయసంబంధావచ్ఛిన్నమహానసీయత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాతన్నిరూపితత్వసామ్యోభయోస్సత్త్వేనోభయాభావవత్త్వవిరహాత్ ఇతి తన్నిరూపకాభావస్య లక్షణాఘట

౬౬ కత్వేనావ్యాప్తివిరహాత్ న చోక్తవిశేషణే వ్యాప్తివారణేఽపి పూర్వోక్తవహ్నిబాహిర్యే సాధ్యాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకనిష్ఠవిపరీతసంబంధావచ్ఛిన్నయా ప్ర

తియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతా తన్నిరూపిత నిరూపకతాకాధికరణత్వస్య హేతుమదధికరణవృత్తిత్వేన సాధ్యాభావస్య లక్షణాఘటక

త్వాదవ్యాప్తితాదవస్థ్యమితి వాచ్యం ప్రతియోగితాయాం నిరవచ్ఛిన్నోభయాభావవత్త్వముపేక్ష్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా

వచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక-నిరూపకతాయా ఏవ తన్నివేశనీయతాపి తథా చ విపరీతసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాయాం నిరుక్తోభ

యసత్త్వేన తాదృశోభయాభావవత్త్వవిరహేణాతివ్యాప్తిరితి నచ మహానసీయవహ్నిత్వావచ్ఛిన్న నిరూపకతాయాం నిరుక్తోభయాభావవత్త్వవిరహేణావ్యా

నహి (యత్ర వహ్న్యభావ ధూమాదాయా) వ్యాప్తివారకతదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వస్య ప్రతియోగితావిశేషణమనర్థకమితి వాచ్యం వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకస్థలీయ
లక్షణఘటకీభూతప్రతియోగితాయామేవ ఉభయాభావాదివారకం తదితరోభయానవచ్ఛిన్నత్వం అవ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకస్థలీయలక్షణఘటకీభూతప్రతియో
గివైయధికరణ్యఘటకత్వాయామేవ తదితి న కాప్యనుపపత్తిః స్వసామానాధికరణ్యస్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టయావచ్ఛే
దకతా తన్నిరూపితత్వవిశిష్టం యత్ స్వసామానాధికరణ్యస్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వ ఏతత్ త్రితయసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్ట
న్యావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వం తస్యాభావస్తత్ర నివేశాన్నోక్తదోషాణామవకాశ ఇతి అత్ర ప్రథమవైశిష్ట్యఘటకస్వసామానాధికరణ్యశరీరే నివేశే వ
హ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ నిరవచ్ఛిన్నఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాప్రతియోగితాయాం నిరూపకతాయాం చ స్వరూపసంబంధేన వహ్నిత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదక
తావిశిష్టం ఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకత్వం తన్నిరూపితత్వవిశిష్టం యత్ నిరూపకత్వత్రితయసంబంధేన తద్విశిష్టం యత్ ఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపిత
త్వం తత్ర సత్త్వేన తాదృశాభావస్యాప్రసిద్ధ్యా పర్యాప్తేర్న తత్ర నివేశః సాధ్యతావచ్ఛేదకనివేశే ప్రమేయసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థలీయ పూర్వోక్తరీత్యా ఽభావాప్రసిద్ధిరతస్తన్నివేశః
తత్ర

బసవ||పక్షాం|| ~~[illegible]~~ ద్వితీయత్వైర్వ్యాప్తే భేదాభావే సాధ్యావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యాపి వైశిష్ట్యాపూర్వకత్వేనాపి ప్రతియోగితాసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితా ||౮|| విశేష-
గతాకాభావమాదాయవ్యాప్తిఘటకదోషతాదవస్థ్యాద్ఘటత్వజాతివైశిష్ట్యావగాహనాదివిశిష్టాభావత్వే ఫలంబోధ్యం కాలికేన ధూమవత్త్వే ~~[illegible]~~న ధూమవత్త్వ-
విశిష్టసమవాయేన ధూమవత్త్వవిశిష్టసంబంధేన తాదృశసంబంధేన సాధ్యతాయాం తద్భిన్నత్వాద్యభావే హేతావవ్యాప్తివదిదోషవారణాయ స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకవైశ-
ఇత్యాహుః ప్రతియోగిసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యాపి వైశిష్ట్యే కాలికేన ధూమవత్త్వవిశిష్టసంబంధేన సాధ్యతాయాం వహ్న్యాదిహేతౌ కాలికేన ధూ-
మవత్త్వవిశిష్టసంబంధేనాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదాదాయ వ్యాప్తిరిత్యతిసమసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గతావచ్ఛేదకాతిరిక్తరూపావ-
చ్ఛిన్నసంసర్గతానిరూపితత్వస్యావచ్ఛేదకతాయాం వివక్షణీయత్వాన్న దోష ఇతి వాచ్యం కాలికేన సమవాయేన(యత్త్వవిశిష్టసమవాయేన వహ్నిత్వవిశిష్ట-
సాధ్యతాయాం ధూమాదిహేతౌ సమవాయేన వహ్నిత్వవిశిష్టసమవాయేన సమవాయేన(యత్త్వవిశిష్టస్యాభావస్య లక్షణఘటకతయా తదాదాయ వ్యాప్తిరిత్యతిప్రసక్తేః
ననుసాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసంసర్గతావచ్ఛేదకత్వాపేక్షత్వం ప్రతియోగితాయాం నివేశనీయం వ్యా-

పకత్వం తు స్వనిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గతావచ్ఛేదకతాశాలివచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వసంబంధేన యోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన స్వత్వం ప్రతియోగితేత్యే

దోష ఇతి చేన్న కాలికేన మహానసీయత్వవిశిష్టస్య కాలికేన మహానసీయవహ్నిత్వవిశిష్టస్య సంయోగేన సామానాధికరణ్యాభావాత్ ధూమాదిహేతౌ తాదృశమహానసీయ

మహానసీయత్వవిశిష్టకాలికేన వహ్నిత్వవిశిష్టఘటాదావభావప్రసిద్ధ్యా ఘటకాలయోరేతదాదాయాద్యవ్యాప్త్యాపత్తేరితి నచ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా

ఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపకతావచ్ఛిన్నమహానసీయసంబంధావచ్ఛిన్నవహ్నిత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నమహానసీ

యత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపకత్వసంబంధేన ప్రకృతే తయా తద్విశిష్టాధికరణత్వేన తాదృశాభావప్రతియోగిత్వప్రయుక్త్యధికరణ్యాదిరతోఽవ్యాప్తిరితి న

తాదృశాభావప్రతియోగితాకాలికేనాఘటకతేతి నో కిత్త వ్యాప్తిరితి వాచ్యం మహానసీయత్వవిశిష్టం [illegible] సమవాయేన వహ్నిత్వవిశిష్టం యత్ర

సత్వసంయోగేన సాధ్యాభావాత్ ధూమాదిహేతౌ వ్యాప్తిబాధితే పంచేత్యుక్తరీత్యా ప్రతియోగిత్వాధికరణత్వసంబంధాభావవిరహాత్

వ్యాప్తత్వమనాదాయావ్యాప్తిరుక్తేస్తత్వాదానాదిప్రతియోగిత్వాధికరణ ఘటకనిరూపకతాయాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా స్వనిరూపకత్వం

త నద॥ ప్రథ॥ బోధకం ప్రకారత్వం చక్షుర్నిరూపితావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నసంబంధేన స్వనిరూపకతా అవచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న ప్రత్యవచ్ఛేదకతాసంబంధావచ్ఛిన్నత్వమితి॥ ౮॥ తదేవ

సాధ్యాభావాధికరణవృత్తిత్వావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నత్వ వృత్తిత్వవత్ప్రకృతసంబంధేన స్వనిరూపకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతా వృత్తిత్వం చ సాధ్య

వచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వసంబంధేన స్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా తద్ధర్మ సంబంధ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా వ్యాపక నిరూపకతా సాధ్యాధికరణతా

భావవద్వృత్తిత్వ అధికరణం భవతి తాదృశప్రతియోగితా అభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదక వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ వచ్ఛిన్నత్వమితి వ్యాఖ్యా

రక్షితే తాదృశ సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వం వ్యాప్తిర్వా లక్షణం తాదృశాభావవదవృత్తిత్వ తత్రాపి వ్యాప్తిత్వం తాదృశ వ్యాప్యతాదృశ వ్యాప్తి వా లక్షణాయ

యాదృశప్రతియోగితావ్యాపక నిరూపకతా సాధ్యాధికరణతాభావవద్వృత్తిత్వాధికరణం తాదృశప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ సాధ్యాభావ నివేశనం యత

యథా తత్రాపి వ్యాప్తివారణాయ స నిరూపకతాయాం ప్రతియోగితా వ్యాపకత్వ నివేశనం వ్యాప్తావ్యాప్తి వారణాయ ప్రతియోగితావ్యాపకత్వ

ద్ధేతుతావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం వృత్తిత్వం తాదృశనిరూపకతా సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వం దిశా ఇతి వ్యాప్తిరితి వ్యాఖ్యాంతి

తింయోగితానవచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదమాత్రావచ్ఛిన్నప్రత్యాసత్తిఘటకయోగితావచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వస్వాశ్రయవృత్తిత్వోభయసంబంధేన యద్ధర్మప్రతియో
గితావిశిష్టనిరూపకతావాదికరణతావ్యాప్యభావవత్త్వాధికరణామిత్యాదిరీత్యావిశేషణీయతావిశేషరూపవృత్తిత్వం చ స్వావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతా
తావచ్ఛిన్నప్రత్యాసత్తిఘటకయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేనస్వసమానాధికరణనిరూపకతాతాదృశత్వనిరూపకతావిశిష్టసత్తాతావచ్ఛిన్నవిరహకాధికరణత్వాప్రా
ప్తివిరహేణ ఆపత్తేః సాధ్యతావచ్ఛేదకతావిశిష్టప్రతియోగితాభిన్నత్వసంబంధప్రతియోగితాయాంవిశేషణీయతావిశేషాత్ పర్యాప్తిసంబంధేనావచ్ఛిన్నాధిక
రణత్వనిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వోభయసంబంధేనస్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకతాభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా చ స్వావచ్ఛేదకతావత్త్వసం
బంధావచ్ఛిన్నసంబంధఘటితావచ్ఛేదకవత్త్వం చ పూర్వోక్తం చ తదుభయసంబంధేన వ్యాప్త్యనన్తరం పూర్వోక్తయావత్త్వయోర్మధ్యే అనయోరుక్తిరసంభవాపత్తే
త్తిరితి అవ్యాప్తిరితి ప్రాంతరేణ యుక్తిసత్త్వాదిబోధకవశ్య॥ అథ తద్దండవాన్ వ్యాప్తిత్వాదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం దండత్వత్రయాదితరోభయసంయోగానవచ్ఛి
న్నత్వవిరహో దండమాత్రవృత్తిమాన్ వ్యాప్తి। తత్పదవాచ్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం దణ్డత్వావచ్ఛిన్నత్వసద్విరహో న తాదృశోభయాన

పచద॥ ౨ ఖాం॥ వహ్నిత్వోపలక్షితధూమతాదృశాభావాదిసమాదాయ పర్వతో వ్యోమక్త్వేనలవ తద్వ్యాప్తిసంభవే తత్పరిత్యాగాయ వ్యాప్యవృత్తిజాతిమత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తికథనం ॥౧౮॥ వివేచన॥
నహి సంబంధ్యసంబద్ధమితి తాదృశభేదీయానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితతాదృశనిష్ఠ ఘటపటసమవేతత్వవిశిష్టజాతిమాన్నాస్తి తాదృశభావమాదాయోక్తి
త్వేస్తావ్యాప్తివారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితత్వస్యావిశేషణతయోక్తే నైవ తదభావమాదాయావ్యాప్తివారణ
౬౯ సంభవాదతత్స్థలాంతరానుధావనం కృతమితి సుధీభిర్విభావనీయం ॥ రూపిత్వసమ్యక్ వృత్తిజాతిమత్వాత్ స్వరూపాదిత్యాదావితి టీకాగదవాక్యం అథాత్రసమ
వాయుసంబంధేన రూపిత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకతాసంభవేస్య సమ్యక్ వృత్తిజాతిత్వాశ్రయపరంపరాసంబంధపరత్వంతానుధావనం నఫలమితి చేత్ సమ
వాయుసంబంధేన రూపిస్వరూపిసాధ్యతావచ్ఛేదకకహేతుతావచ్ఛేదకస్థితి సాధ్యతావచ్ఛేదకతానిర్ణయే హేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసపక్షేష్వేవ సంయు
క్తయుమనస్త్వే సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నసందేహ ఇతి దయాలవస్త్రతీబద్ధయా అసంభవేన న్యాయప్రయోగసమ్పత్తత్రాసంభవేన తాదృశస్థలాసంభ
వాలంతివంపరామతగసహాలరూంపితాపాదనిష్పన్నపక్షైనిత్యయుమనస్త్వరామతనైవపనిశ్చయాత్ తయా తత్రానుయుక్తసంభవాత్ప్రసిద్ధో

ధయిశబ్దేన న్యాయప్రయోగస్యాకారకథంచిత్వం భవతి పరామర్శత్వవ్యాప్తిభానాత్ ఇత్యాశంక్య యథైనం శబ్దో నోపరామర్శత్వసమ్యానవృత్తిత్వతాత్పర్యనిష్ఠ సా
ధ్యతాయాః పశ్చాదయథాకథంచిత్వేన తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వస్య పూర్వత్రైకాల్యకపదవ్యవహారే న స్యాత్ప్రసక్తమవచ్ఛేదకమితి నియమాత్
తత్కల్పనే మహాయం పరితస్యస్వస్వసమ్యానవృత్తిభాతాత్పర్యయత్వస్య సంబంధానుధావనంపి తేనస్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకాధికరణత్వాదిసంబంధేన రూపత్వస్య
సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వసంభవే గురుతరసంబంధానుధావనమైక్యే లాఘవమిత్యపి నిరస్తం తాదృశసంబంధేన రూపత్వసామాన్యస్య సాధ్యతాయా అతి
ప్రసక్తత్వాదితి ధ్యేయం ॥౪౮॥ కేవలాన్వయిసాధ్యకానుమానే వ్యాప్తిత్వం సనుమిత్యప్రామాణ్యకారణాభావరూపదాదిత్యాదిభాగదేశే ॥ అత్రేయమాశం
కా ననుదండేనోనాస్తి ఇత్యాదిప్రతీత్యాపలక్షణాం ఘటత్వాదయస్తదీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే దండత్వావిరహేణ తద్వ్యాపకత్వవత్త్వాభా
వమానాధికరణ్యాసిద్ధేరతావత్త్వాద వ్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంయోగసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య దండత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతా
యాం విరహేణ తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే దండత్వవదాదిభిః తాదృశధర్మాణాం సంబంధేన వస్తుత్వాదివిశిష్టస్యాధ్య

జగదీ॥ సిద్ధాం॥ తద్రూపగంధవత్తావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగితాకాభావాప్రసిద్ధ్యాపత్తిరియాహ తద్గంధవత్తావచ్ఛేదకతాఘటకేత్యాదిసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం ॥౮॥ వివేచన॥
సంబంధావచ్ఛిన్నత్వే తద్భిన్నగంధవత్తావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య గంధవత్తావచ్ఛేదకనిష్ఠత్వాద్యభావవత్త్వస్య చ విశేషణవి
శేషణయోరుభయోస్తాదృశాభావవత్త్వే సత్యపి సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నదండత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వేనోక్తావ్యాప్తిరితి వాచ్యం గంధవత్తావచ్ఛేద
కతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య గంధవత్తావచ్ఛేదకనిష్ఠత్వాద్యభావవత్త్వస్య చ విశేషణవిశేష్యయోరుభయోస్తాదృశాభావవత్త్వే సత్యపి సమవాయసం

౭౦

బంధావచ్ఛిన్నదండత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాయాం సత్త్వేనోక్తావ్యాప్తిరితి వాచ్యం గంధవత్తావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకప్రతియోగి
కస్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగివ్యధికరణాభావత్వస్య సాధ్యవదధికరణాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాభావవత్త్వేన విశేషణీయత్వాత్ త
థా చ ప్రకృతే గంధవత్తావచ్ఛేదకతాఘటకసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాప్రతియోగికస్వరూపసంబంధేన తాదృశదండత్వనిష్ఠావచ్ఛేద
కతాభావసత్త్వేన లాఘవాన్వయిత్వేన దండత్వే పిక తద్విశేషణీయత్వమితి సుధీభిర్భావనీయమితి ధ్యేయం ॥౯॥ సామానాధికరణ్యాంశే

దండాదేః ప్రవేశాప్రవేశ ఇతి భాగదేశేన ను పృథుమకల్పే విశేషః తయా ద్వితీయం తు కల్ప్యైకసంసర్గఘటకత్వయోః సామానాధికరణ్యాంశే దండస్యాప్రవేశ ఏవ దృశ్య
తే న తు ప్రవేశస్తథా చ ప్రవేశాప్రవేశకృతే తత్త్వాదికథనమయుక్తమితి చేన్న సామానాధికరణ్యాంశే ఇత్యనేన సామానాధికరణ్యఘటకీభూతనిరూపకతావచ్ఛేదకతాయా
అనిష్ఠత్వేఽపి సంబంధే న ప్రవేశాప్రవేశకృతే తద్విశిష్టవిశేషతత్వాత్ తథా చ ప్రథమకల్పే తస్య ప్రవేశస్సంభవతి న త్వితరస్మిన్నితి నవీనానుపపత్తిరితి ధ్యేయం ॥౫౦॥
ఇష్టం చ ప్రకృతం తు నైమానసవ్యాప్త్యేకతావిశిష్టాదిలక్షణేఽపి నీతి అత్రేయమాశంకా నను హేతునిష్ఠప్రమేయత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణత్వస్య వ
త్రైకత్వేన తత్తద్భావస్య ప్రతియోగ్యధికరణతయా తదాదాయ వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిస్సంభవేత్ తత్పరిత్యాగే నైకతమి
తి చేన్న నిరూపకభేదేన నిరూపకతాయా నానాత్వే తద్విశేషాసంభవాదతస్తదుపేక్షితమితి ధ్యేయం ॥౫౧॥ యద్యప్యవచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛే
భాగదేశః ॥ ధూమవానితి ప్రతీత్యుపపత్త్యై ఇత్యర్థః ధూమవానితి ప్రతీతౌ ప్రమాత్వోపపత్త్యై ఇత్యర్థః ప్రమాత్వం తు ధూమత్వావచ్ఛిన్నవిష
తాక-నిరూపకతాకాధికరణతావచ్ఛిన్నవిశేష్యతానిరూపితధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాకత్వరూపమత్ర బోధ్యం తథా చ తద్వదధికరణతా

చనద॥ ఖణ్డం॥ వ్యక్తే ధూమత్వనిష్ఠవహ్నిప్రకారతానిరూపకతాకోఽధికరణతాత్వేన ప్రతీతౌ భానము తిపర్యాప్తతాన్యత్వ అత ఏవ పర్వతీయధూమవానితి ప్రతీతావపి తథా ॥౮॥ వివేచన

తీయత్వైకాదేశ్యాపి ద్వితీయాధికరణతాఽవగాహితయైవ ప్రమాత్వోపపత్తౌ పర్వతీయత్వనిష్ఠధూమతావచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్య నావచ్ఛేదకతా ధూ

మవానితి వసులోదిన ధూమతావచ్ఛిన్నాధికత్వావపర్యాప్యమంతవ్యమితి చేన్న పర్వతీయత్వప్రకాశతిష్ఠావచ్ఛిన్నత్వస్య దుష్టత్వాదా ప

౭౧ ర్వతీయధూమవానితి పర్యాప్తత్వేన తత్పర్వతీయధూమవానితి ప్రతీతేః ప్రమాత్వప్రసంగాత్ సన్నైతావతా పర్వతీయధూమవద్వ్యక్తినిష్ఠనిరూపకతాకాధికర

ణత్వావగాహితయైవ తదుపపాదనీయమలం తావద్గ్రోవి ధూమావచ్ఛిన్నాధికరణతాక్రోడీకారేణ ఇతి వాచ్యం ఏకధూమావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాస్సా

కల్యత్త్రోధేయంభేదవిశిష్టద్రవ్యవానితి ప్రకారకజ్ఞానవిషయవిషయీభూతపర్యాప్తిభేదావచ్ఛిన్ననిరూపకత్వస్య నిఖిలద్రవ్యనిష్ఠత్వేన ధూమవిశిష్టతయా

తన్నిరూపితాధికరణత్వస్య ఖిలాదౌ సత్త్వేన తమాదాయ పర్వతీయధూమవచ్ఛైలమిత్యాకారకప్రతీతేః ప్రమాత్వప్రసంగాదితి తత్ప్రకారకప్రతీకతాయా

న చ పర్వతీయత్వనిష్ఠధూమతావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం ధూమతావచ్ఛిన్నత్వస్య సత్త్వేన తల్లక్షణసమయుక్తమితి వాచ్యం ధూమత్వనిష్ఠవహ్నిద

కతాభిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూపకతాకాధికరణతాప్యాప్యకారతాత్పర్యాన్నహ్యోపిదోషః అత్రేదమవధేయం అవశ్యష్టమిత్యాభిః తత్పర్యాప్తిం యత్వావిశిష్ట
ధూమత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛిన్నాదేవపర్యాప్తియమానిత్యప్యపర్యాప్తిమత్వతీయత్వధూమత్వోభయం యథమనమాత్రావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణతాయాం మానాభా
వాత్ ॥ అథ ధూమత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతాయాం మానాభావ[illegible]తి చెన్న సంబానంతరం తాదృశాధికరణతాయా ప్రసిద్ధత్వే తదభావస్య కప్రతియోగికత
యా సుతమప్రసిద్ధిః సిద్ధస్య సమ్బన్ధం తన్నిషేధస్య సుతరామప్రమాణతాపత్తేః సంబతాం దృశస్యాం ధూమత్వాధికరణతావచ్ఛేదకత్వస్య నత్వప్రసిద్ధస్య
తదభావస్య సాధనేతాల్పర్యాత్ నప్రసిద్ధపదార్థాః ఇతి వాచ్యం విశిష్టస్యాతిరిక్తతయా పర్యాప్తియత్వవిశిష్టధూమత్వేతాదృశావచ్ఛేదకత్వస్య సత్వేన సద్ధూ
మత్వేపి తాదృశాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య తత్వాత్ ధూమత్వేపి తత్సత్వయితుమశక్యత్వాత్ నను ధూమత్వస్య కత్వేన అధికరణతానిరూపకతావ
చ్ఛేదకతాతాపవచ్ఛిన్నపర్యాప్తిసంయోగితావచ్ఛేదకతాయా సాధనే ఏవతాత్పర్యాదితి వాచ్యం సామానాధికరణతా[illegible]వచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిసంయో
గితావచ్ఛేదకత్వస్య యావత్త్వేప్యతాదృశప్రతియోగితదభావస్య సాధనే వహ్నిమాన్నాధికరణతావాదినామపి స్వీకారాత్ ప్రసిద్ధసాధనాపత్తేః నను పర్వతాది

నవీ॥ వ్యాప్తిం॥ రూప తద్వ్యక్తినిష్ఠాధికరణతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వాభావస్సాధనీయ ఇతి వాచ్యం ఏవంసతి నానాధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్యాప్రసిద్ధత్వాత్ ॥ల॥ విచారః॥
పూర్వోక్తరీత్యా ప్రసిద్ధసాధనస్య వ్యధికరణత్వాత్ సంబంధప్రసక్త్యా యత్కించిదధికరణతానిరూపితనిరూపకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదక-
త్వాభావ ఏవ తత్ర సాధనీయ ఇత్యప్రసిద్ధసాధనావకాశః ఇతి వాచ్యం యత్కించిద్వ్యక్త్యననుగతత్వాత్ తన్నిష్ఠత్వే ఘటాద్యధికరణతానిరూపితతద్వ్యక్తినిరూపితావచ్ఛేద-

౨౨

కత్వతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వాభావమాదాయ సిద్ధసాధనతాదవస్థ్యాత్ ల తత్తద్వ్యక్తినిష్ఠాధిక-
రణతాత్వస్య నానాధికరణసాధారణ్యాత్ వృత్తిధర్మనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాయాః నిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నతద్వ్యక్తినిష్ఠావచ్ఛేదకతాతన్నిరూ-
పితానిరూపకతానిష్ఠనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకత్వ ల అవచ్ఛేదకతాత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక-ప్రతియోగితానిరూపక-పర్యాప్త్యనుయో-
గితావచ్ఛేదకత్వం సాక్షాత్ప్రకారతాసామాన్యాభావవాన్ సత్ర సాధనీయమితి చింతయం ప్రతిపాదకధర్మ తృణత్వైకత్వే ఽధికరణతావిశేష్యకత్వమేవ సాధ్యతే।
తైర్నిష్ఠసంబంధనిరూపితనిరూపకతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేనేతి న కోఽపి వ్యభిచారప్రసక్తిః ॥ నవ్యాస్తు సమవాయాదిసిద్ధాంతయా

ప్రతియోగం ఘటత్వ పటత్వసత్వైకత్వాదిత్వైనా తత్ర వృత్తికారణతా నిరూపితతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న పర్యాప్తే రప్రసిద్ధత్వయా తత్ర ఏతన్నివారణాయ [illegible]

నవతాయాం కారణతానిరూపకతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న పర్యాప్తౌ యావత్త్వపర్యాప్తి [illegible] దినాం [illegible] దాహకనిష్ఠ తాసంగే [illegible] ఘటత్వసత్వైకత్వాదీనాం

నవతాయాం నిరూపితనిరూపకతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న పర్యాప్తివనుయోగితావచ్ఛేదక [illegible] ఇతి [illegible] మానము

తికారణం భావప్రధాననిర్దేశత్వమితి కారణత్వమానపదార్థః అధికరణతాయామితి [illegible] తత్రచ

పదార్థనరూపత్రిధూమత్వగత్వైకత్వ వృత్తిత్వప్రకారతానిరూపితాయామధికరణతానిష్ఠ విశేష్యతా తన్నిరూపకము [illegible] వాదితి [illegible] దాయా

ర్థః [illegible] ప్రతియోగితా [illegible] ఘటత్వసత్వైకత్వ

[illegible] అధికరణతా [illegible] ఇతి: [illegible] అధికరణతాయా

[illegible] విశేష్యతానిరూపితా [illegible] నిరూపితనిరూపకతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న [illegible]

చకదౌ॥౧॥ శ్లోం॥ క్షీనయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రకారతా తాదృశప్రకారతావత్సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావప్రమితిత్వప్రకారతావద్ధ్య ॥౧॥ వాదీపా॥
మత్వగత్రైకల్యము తాప్రకారికాతత్సంబంధసంబంధేన ధూమత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాయాం సత్వం తదభావత్వాదధికరణతాయాం సత్వాదిత్యర్థః
నోపాకరంచ స్వావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిభాగయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నాధికరణత్వనిష్ప్రత్యాసత్తి ధూమత్వనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతా

౨౨

కత్వమపి నాస్త్యవయవాదివిశిష్టధూమత్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్య ప్రసిద్ధతయా తదాదాయ అవ్యాప్తేః ధూమాదిత్వాదౌ లక్షణసమన్వయసంభవ
వ్యాప్తిరేవోక్తేతి చేన్న ఏవం విశిష్టసత్వాదిత్వాదౌ హేతావచ్ఛేదకత్వనిష్ఠ అవచ్ఛేదకతానిరూపకతాధికరణత్వస్య సత్వాన్న తద్వృత్తి
త్వవత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య దృశ్యత్వాదౌ అవ్యాప్తివారణాయ హేతుతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నపర్యాప్తిభాగయోగితా
వచ్ఛేదకతానిరూపకవృత్తినిరూపకతాశాధికరణతావద్వృత్తిత్వస్య అధికరణే తద్భిన్నవిశేషణీయతయా విశిష్టధూ
మత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం ధూమత్వగత్రైకల్యవృత్తితావ్యప్రసిద్ధినిబంధనావ్యాప్తిసంభవాత్ నహోక్తమిత్యాహ తత్ర కావ్యాప్తివారణా

యత్తాదృశరూపావచ్ఛిన్నానుయోగితాకపర్యాప్తికావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాశ్రయాధికరణతావద్వృత్తిత్వవిశిష్టయత్తాదృశధూమత్వగత
కతావచ్ఛిన్నానుయోగితాకపర్యాప్తికావచ్ఛేదకతాకత్వసంబంధేన యత్తద్విశిష్టధూమత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం స తాదృశపర్యాప్తిసంకేతవాక్యం
తద్జ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకత్వాభావవిషయితయా ప్రతియోగితయా వా విశిష్టేతి అత్ర తాదృశవహ్నిత్వగతైకత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితాకపర్యాప్తికావచ్ఛేదకతా
కత్వసంబంధేన యత్ర వహ్నిత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం సత్త్వేన తన్నిరూపితాధికరణత్వసంబంధేన [illegible] వహ్నివిషయకజ్ఞానే [illegible] వహ్ని
[illegible] తత్ర తత్ర తద్జ్ఞానతా [illegible] ప్రతిబంధకత్వసంబంధేన తన్నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధేన [illegible] దకత్వేన వ్యా
ప్తిభియః తాదృశరూపవృత్తిత్వసంబంధనిరూపకతాయా [illegible] ధూమత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం ధూమ
త్వగతైకత్వవృత్తిత్వసంబంధేన [illegible] అధికరణతాప్రసిద్ధి [illegible] నిరూపకతాయాం [illegible] వచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్న
[illegible] సంబంధేన [illegible] వ్యాప్తి [illegible] సంబంధేన [illegible]
నిరూపకతానాం

నద॥ ౪ క్షాం॥ తథా చ న విశేషణీయం వైశిష్ట్యే భవతి స్వనిరూపితావచ్ఛేదకతా వ్యాపకతా సంబంధేన వ్యాపకతావచ్ఛిన్ననిరూపితావచ్ఛేదకతావత్త్వసంబంధేన స్వం నిరూపకతా। ॥౮॥ వివేచన॥
తథా చ ధూమత్వావచ్ఛిన్నహేతుతానిరూపితావచ్ఛేదకతా వ్యాపకత్వస్య మహానసీయధూమత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం సత్త్వేన న తదాదాయ ఉక్తదోష
మన్వయసంభవాత్ కథమధికరణత్వప్రసిద్ధిర్వ్యాప్తేరసంగచ్ఛత ఇతి తథాపి త్వాదినం తత్పర్యలక్షణాపత్తేరిత్యాహుః తన్న ధూమత్వావచ్ఛిన్నహేతుతావిశిష్టత్వ

౨౪

స్వధూమకాలీనద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం సత్త్వాత్ తథా చ తన్నిరూపితాధికరణత్వస్య ఖలాదౌ సత్త్వేనాతివ్యాప్తిరితి చేన్న వ్యాపకతాఘ
టకత్వం సాపేక్షనిరూపితావచ్ఛేదకతావత్త్వసంబంధేన వనివేశనీయం తథా చ తాదృశనిరూపకతానిరూపితసాధ్యావచ్ఛేదకత్వస్య ద్రవ్యత్వాదా
వేవ సత్త్వేన హేతుతావిశిష్టత్వస్య తాదృశనిరూపకతాయాం విరహేణ నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం వహ్నిమాన్ ఖలకాలీనధూమాదిత్యాదౌ హేతుతావచ్ఛేదక
తా ఖలత్వే ధూమత్వే చాస్తి తత్ర తాదృశసంబంధేన ఖలకాలీనధూమత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకత్వస్యాపేక్షత్వం న హేతుతావిశిష్టనిరూపకత్వస్య ప్రాయశోऽప్రసిద్ధ్యా
వ్యాప్తేరవ్యాప్తేః న చ వ్యాపకతాఘటకావచ్ఛేదకతాయామపి సాపేక్షనిరూపితత్వం నివేశనీయం వ్యాప్తికారణం కాలీనవ్యభిచారాభావం వహ్నిమాన్ మహానసీయవహ్ని

వృత్తిత్వవిశిష్టే జాతిమత్త్వాదితాదాత్మ్యాదౌ హేతుతానిరూపితసాధ్యతాఘటితవ్యాప్తిఘటకతా జాతావేవ తత్ర జాతిప్రతియోగినిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య సత్త్వేన హేతుతావిశి-
ష్టత్వస్య జాతావ్యాప్తిప్రతియోగినిరూపకతాయాం సత్త్వాత్ తథా చ తన్నిరూపితాధికరణతే వేతి చలాదౌ తదభావస్య విద్యమానత్వాదవ్యాప్తిః కించ హేతుతావిశిష్టత్వస్య ప్ర-
మేయత్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాయాం సత్త్వాత్ సంభవప్రసంగాత్ ఏవం తద్వ్యాపకత్వాంశవహ్నౌ కలాన్యాదౌ హేతుతావిశిష్టత్వస్య మహానసీయవహ్నితావచ్ఛిన్ననిరూ-
పకతాయాం సత్త్వేన తన్నిరూపితాధికరణత్వస్య మహానసీయవహ్నివిషయకజ్ఞానే విశిష్టత్వాదవ్యాప్తిశ్చ తదాపాదనాయ ప్రకారాంతరానుసరణే చ ధూమత్వా-
వచ్ఛిన్నాధికరణతాప్రసిద్ధ్యనుపపత్త్యా నవ్యమతమాదృతం ద్వయం ॥ ౧౮ ॥ తద్ధ్యాపితం హేతుతావచ్ఛేదకోభయతద్ధర్మానవచ్ఛిన్నత్వాదిభాగద్వయే అత్ర స్వాశ్రయత్వం హేతుతావచ్ఛేదకతా-
ఘటకసంబంధేన ~~[illegible]~~ బోధ్యం తేన వహ్నిమాన్ ధూమవానిత్యాదౌ జాతిత్వేన ధూమత్వప్రతియోగికాభావాధికరణతా ~~[illegible]~~ సంబంధాదౌ సత్త్వేన యత్కించిదనవచ్ఛే-
దకవిధతసంసర్గతయా వ్యాప్తిప్రసంగాదితి నిరస్తం సమవాయేన ధూమత్వస్య చలాదావసత్త్వాత్ తన్నివేశే విశిష్టసమవాయాన్యతరసంబంధేన హేతుత్వ-
త్వస్య సమవాయతాపన్నతరసంబంధేనాధూమత్వస్య చలాదౌ సత్త్వేన తద్దోషతాదవస్థ్యాదితి వాచ్యం హేతుతావచ్ఛేదకతాఘటకసంసర్గతావచ్ఛేదకతా

ಜನದೇಶ॥ ಸಿದ್ಧಾಂತ॥ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಾಸತ್ತೇರನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವೃತ್ತಿತ್ವಸಂಸರ್ಗತಾ ನಿರೂಪಿತಾ ಯಾ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕನಿಷ್ಠ ನಿರೂಪಕತಾ ತಾದೃಶ ಪ್ರತ್ಯಾಸತ್ತ್ಯಾ ಹೇತುಮನ್ವಿವಕ್ಷ ॥ಲಕ್ಷ॥ ಪರಿವೇಷನ॥

ಣೀಯತಾಪನ್ನದೋಷಃ॥ ೧೪॥ ಸ್ವಾಶ್ರಯಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತೇನ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧೇನ ಧೂಮವಹ್ನಿಲಾದೌ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನೋಕ್ತದೋಷಾವಕಾಶಃ॥

ನಚ ತನ್ನಿವೇಶೇ ವಿಪೂರ್ವಸಪತ್ನಾಲಿಕಸಂಯೋಗಸಾಧಾರಣ ಸಂಬಂಧೇನ ಸಂಯೋಗಿ ಸಂಯೋಗಿ ಸಂಯೋಗೇನ ವಾ ಧೂಮವಹ್ನಿಲಾದೌ ತಾದೃಶದೋಷತಾದವಸ್ಥ್ಯಮಿತಿ ವಾಚ್ಯ

೭೨

ಂ ಹೇತುತಾನಿರೂಪಿತಸಂಸರ್ಗತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಾಸತ್ತೇರನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವೃತ್ತಿ ಸಂಸರ್ಗತಾ ನಿರೂಪಿತಾ ಯಾ ಸ್ವಾಶ್ರಯಾಶ್ರಯನಿಷ್ಠ ನಿರೂ

ಪಕತಾ ತನ್ನಿರೂಪಿತಾಧಿಕರಣತ್ವಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾನ್ನದೋಷಃ॥ ೧೫॥ ಯನ್ನಿಷ್ಠಾಧಿಕರಣತಾನಿರೂಪಿತ ನಿರೂಪಕತಾ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಾ

ಸತ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವೃತ್ತಿ ಸಂಸರ್ಗತಾ ನಿರೂಪಿತಾ ಯಾ ಸ್ವಾಶ್ರಯಾಶ್ರಯನಿಷ್ಠ ನಿರೂಪಕತಾ ತನ್ನಿರೂಪಿತಾಧಿಕರಣತ್ವಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾನ್ನದೋಷಃ॥

ಗ್ರಾಹ್ಯ ಅನವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವಂ ವಿಶೇಷಣತ್ವಾದಿ ತ್ವಾದೇರ್ಗುಣಾನಿಷ್ಠಾಧಿಕರಣತಾನಿರೂಪಿತ ಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ನಿರೂಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಕತ್ವಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾ ತ್ವೇನ ಸತ್ವೇನ

ತಾದೃಶಾನವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ವಿರಹೋ ಹಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗುಣಾನಿಷ್ಠ ಹೇತು ಸಂಕೇತಾರ್ಥಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರಸಂಗಾಲ್ ವಸ್ತುತಸ್ತು ತಾದಾತ್ಮ್ಯೇನ ಅಭಾವವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಬನ್ನ ಸಮಾನವಿಷಯಿತಯಾ

జ్ఞానాభావాదిత్యాదౌ జ్ఞానాభావత్వనిష్ఠ(ప్ర)వచ్ఛేదకతానిరూపితా యా ఘటీయ జ్ఞానాభావత్వ తదుభయధర్మావచ్ఛిన్న విషయతా సంబంధావచ్ఛిన్న ని-
రూపకతా నిరూపితాధికరణం యద్ఘట జ్ఞానాభావో భయవిషయకజ్ఞానం తత్ర ప్రతియోగితా సంబంధేన కాలిక సంబంధేన చ జ్ఞానాభావ సత్త్వేపి
తన్నిష్ఠాధికరణతా నిరూపిత నిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య హేతుతావచ్ఛేదకధర్మే విరహాన్నానియత్వ భయాభావత్వస్య ఘటీయత్వ ఘటత్వ తదుభయ
ధర్మ విషయకజ్ఞాని జ్ఞానస్య హేతుతాంశకేవలయా తత్ర జ్ఞానాభావస్య వృత్తేరయోగాదవ్యాప్తిరతస్తన్నివేశః తథాచోభయ విషయక జ్ఞానే విషయ-
తా సంబంధావచ్ఛిన్న జ్ఞానాభావత్వావచ్ఛిన్న నిరూపకతా వాదికరణత్వస్యాపి సత్త్వేన తాదృశోభయవిషయక జ్ఞానని ష్ఠాధికరణతావచ్ఛేదక-
త్వస్యాధికరణతావచ్ఛేదకత్వ స్యహేతుతావచ్ఛేదకీభూతధర్మే సత్త్వేన అవ్యాప్తిః ఉభయాభావత్వస్య విశేషణతయా ప్రతిసంబంధ సాధ్యకత్వ
తేన కేవల జ్ఞానాభావవిషయకజ్ఞానస్యైవ తత్ర సాధ్యాభావవిశిష్టత్వేనాసంభవాదితి ॥ ౧౯౯ ॥ అధికరణతావచ్ఛేదకేత్యాది
అధికరణత్వాంశే తతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నం నివేశనీయం అన్యథా వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ సంయోగతా నిష్ఠాధికరణతా నిరూపితా యా తతా

ಚನಜ॥(ಶಿಷ್ಟಾಂ)॥ ಟೀಕಾ- ಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಾವಚ್ಛೇದಕತಾಶ್ರಿತದನವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ವಿಷಯಿತ್ವಾದಿಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಅಧಿಕರಣತಾನಿರೂಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಧೂಮತ್ವಾದೌ ಸತ್ತ್ವೇನ ಹೇತು ॥೮॥ ವಿವೇಚನ॥
ತಾವಚ್ಛೇದಕೀಭೂತಧರ್ಮಾನಿರುಕ್ತಿಪ್ರಯೋಜನಾಭಾವಿತತ್ವಸ್ಯ ವಿರಹೋದವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಸಮಾನತ್ವಾದಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಯೋಗವಿಷಯಿತ್ವಾನ್ಯತರಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ವಿ
ಷಯಿತ್ವತ್ವ ವಿಷಯಿತ್ವಸಂಯೋಗತ್ವಾನ್ಯತರಸಂಬಂಧಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ವಿನಿರೂಪಕತ್ವಾಪತ್ತಿ ತದ್ಧ್ವಾನಿಧತ್ವಂ ಯಥಾ ತದ್ವ್ಯಾಪ್ತಾದವಚ್ಛಿನ್ನ ಯುಕ್ತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಹೇತು

೭೬

ತಾನಿರೂಪಿತಸಂಸರ್ಗತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕರೂಪವೃತ್ತಿಸಂಸರ್ಗತಾಕತ್ವಸ್ಯ ನಿರೂಪಕತಾಯಾಂ ನಿವೇಶೇನೋ
ಕ್ತಾವ್ಯಾಪ್ತ್ಯನವಕಾಶಾದಿತಿ ನ ವಿಷಯಿತಾತ್ವ ಸಂಯೋಗತ್ವಾನ್ಯತಾವತ್ ಸಂಯೋಗಸಂಬಂಧೇನ ಧೂಮವಹ್ನಿ [illegible] ತಾ ಹೇತುತಾನಿರೂಪಿತ ಸಂಸರ್ಗತಾ
ವಚ್ಛೇದಕತಾ ಪ್ರತಿಯೋಗಿಕಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ವಿಷಯಿತಾತ್ವಗತತ್ವೇ ಕಲ್ಪನೀಯತ್ವೇನ ತದ್ವೃತ್ತಿಸಂಸರ್ಗತಾಯಾ ಅಪಿ ತಾದೃಶತಯಾ ತ
ನ್ನಿರೂಪಿತ ನಿರೂಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಧೂಮತ್ವೇ ಸತ್ತ್ವೇನೋಕ್ತಪ್ರಯೋಜನಾಭಾವತ್ವಸ್ಯ ಹೇತುತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ವಿರಹಾದವ್ಯಾಪ್ತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಸಂಸರ್ಗತಾ
ವಚ್ಛೇದಕತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ನಿವೇಶಾತ್ ತಥಾಪಿ ತಾದೃಶಸಂಯೋಗೇ ನಿವಿಷ್ಟ ವಿಷಯಿತಾತ್ವಗತತ್ವೇ ಕಲ್ಪ್ಯ ಅಪಿ ತು ತಾದೃಶಸಮುದಾಯ

త్వమేవేతి భావః ॥౫౭॥ అథ వృత్తిత్వం విశిష్టజలాద్యధికరణే తు తావచ్ఛేదకఘటత్వత్వైకత్వాద్యధికరణ గుణాదిత్వాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వస్య అధికరణ
తావచ్ఛేదకత్వస్య చ అసత్త్వేన ఉక్తోభయాభావవత్త్వస్య తాదృశవృత్తిత్వే న గుణాదిష్వపి ధర్మసంశయవత్త్వేనాప్యాప్తిః ఏవం తన్నిష్ఠసత్త్వాఙ్గీకారే తాదృశాధికరణతావచ్ఛేదకావ
చ్ఛిన్నత్వస్య ప్రతియోగ్యధికరణత్వసమనియతవృత్తి విశేష్యకజ్ఞానవిశేషణ వృత్తి ప్రతియోగితావచ్ఛిన్నాధికరణత్వస్య సత్త్వేన తన్నిరూపితనిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య
విశిష్టత్వస్యాభావస్య అధికరణతానవచ్ఛేదకత్వావిరహాత్ ధూమాదిని రుక్తోభయాభావవత్త్వస్య విశిష్టత్వే తద్వృత్తిదేశవిశేషణవృత్తి విశేష్యకజ్ఞానత్వాపి ధర్మ
సంశయవత్త్వేన తత్ర తద్వ్యాపకత్వాభావస్య సత్త్వేన తదీయప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ధూమత్వతావచ్ఛేదకే విరహాదవ్యాప్తిస్తథాపి తన్నిష్ఠ తు తావచ్ఛేదకతాతాద
చ్ఛిన్నవ్యాప్తిస్వరూపయోగితావచ్ఛేదకరూపస్వాశ్రయాధికరణతానవచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నవ్యాప్తిస్వరూపయోగితానవచ్ఛేదకతాధికరణతావచ్ఛేదకతాతాద
వచ్ఛిన్నవ్యాప్తిస్వరూపయోగితానవచ్ఛేదకతోభయాభావవత్త్వస్య విశేషితత్వాన్నదోషః ఇదమాదధాతి ॥౫౮॥ నను హేతుతావచ్ఛేదకధర్మస్య స్వాశ్రయ
యాధికరణవృత్తిత్వాధికరణతానవచ్ఛేదకతాధికరణతావచ్ఛేదకత్వేన విరహస్థితస్య ప్రమేయత్వాదావతివ్యాప్తిరసమవాయేనాపి వృత్తిమత్కాలం తాదృశోభయ

ఆగమ॥ సిద్ధాంత॥ భావరూపం తాను జ్ఞానజననేతి వక్ష్యమాణ విషయక జ్ఞానప్రామాణ్యే రిత్యాదౌ వుపేక్షానస్యలయపక్ష్యే విషయకజ్ఞాన పూర్వాయామ్యాప్తేః ఏవం ద్రవ్యభావిశిష్టత్యాదిత్యా ॥౮॥ వివేచన॥

దిత్యాదౌ అనవచ్ఛేదకాంతర గతజనకాని ప్రత్యక్షాధికరణతా నవచ్ఛేదకత్వస్య విశిష్టసత్త్వే సత్త్వేన యత్ప్రదేశ జనకానిష్ట విధ తునంశ్రత్య ఆపాద వ్యాప్తి తాదవస్థ్యాత్ విషయ

న్న ప్రత్యక్షాధికరణతావచ్ఛేదకతా ప్రత్యక్షాధికరణతానవచ్ఛేదకతా నవచ్ఛేదకత్వస్య విషయస్య లక్ష్యత్వాదవ్యాప్తేరనవస్థితత్వాచ్ఛ జాత్యాదీనాం ప్రత్యక్షాధికరణతావచ్ఛేద

౨౨

కత్వస్య ప్రత్యక్షాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వస్య లక్షణత్వే ఘటత్వాదౌ జాత్యవచ్ఛేదకే విద్యమానత్వాత్ అధరణవస్తుత్వాదిత్యమేవేతి న దోష ఇతి వాచ్యం తద్ద్రవ్యానిత్యవ్యావృత్త్యైరిత్యా

విషయతాదిసంబంధేన హేతుకృత్తిత్వే ఘటత్వాదౌ ఘటవిషయతాసంబంధావచ్ఛిన్న నిరూపకత్వస్యాగతత్వే తద్విషయత్వ ప్రత్యక్షాధికరణతా నిరూపకతా

నవచ్ఛేదకత్వస్య ప్రత్యక్షాధికరణ వ్యాప్తిప్రసంగ ఇత్యదుపపత్తవ్య తత్ప్రసిద్ధిరిత్యుపపత్తే తదా తత్ప్రాప్తి విషయతా సంబంధావచ్ఛిన్న జనన ప్రత్యక్షావచ్ఛేదకతాక వి

షయతా సంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య విషయత్వాద ప్రసిద్ధి దవస్థ్యేన బాధికరణతా నిరూపకతానవచ్ఛేదకత్వస్య ప్రసిద్ధావపి అధికరణ

తా నిరూపకతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకానవచ్ఛేదకత్వస్య ఘటాదౌ ప్రసిద్ధిసంభవాన్న కోఽపి దోష ఇతి వాచ్యం ఘటాద్యవచ్ఛిన్న

రూపేణ తయా మన్నైదకత్వేనాభిమతే ఘటాంశే చైత్రేన తాదృశావచ్ఛేదకతా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య విశిష్టాభావాత్ న ఘటత్వే విశిష్టాభావాత్ తథా
వ్యాప్యతానవచ్ఛేదకత్వేన వృత్తిత్వ వ్యాప్తి తాదవచ్ఛిన్న ప్రతియోగికత్వాత్ వచ్ఛిన్న నిరూపకతా నిరూపిత తత్వేనావచ్ఛేదకతాయా వ్యాప్యవృత్తి
త్వేతయా తత్ప్రతియోగిక పర్యాప్తి అనుయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వే ఘటపటోభయత్వ విశిష్ట దాంతేఘటత్వేన తత్తద్వ్యక్తిత్వేన తద్వృత్తా
న విశేషితం తదా వ్యాప్యవృత్తిభావస్య ఘటపటోభయత్వాదిత్యాహ అనంతరత్వే ద్వయావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వేనాత్ర
తయాతదపేక్షయా నిరవచ్ఛిన్నత్వాభావవత్త్వం ఉభయత్ర తద్రూపేణ భావత్వేన విశిష్టత్వే వచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న
పర్యాప్తి అనుయోగితావచ్ఛేదక రూపే తాదృశ నిరూపకతా వచ్ఛేదకతా వచ్ఛిన్న పర్యాప్తి అనుయోగితావచ్ఛేదకత్వం నిరూపకతా
నిరూపకతావచ్ఛేదకతా వచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న పర్యాప్తి అనుయోగితావచ్ఛేదకతా తద్ఘటత్వాశ్రయ విశిష్టత్వే నియతత్వం అనంతరత్వా
ఉభయాభావవత్త్వ ప్రతియోగిత్వే ... త్వాదిత్యాహ తన్న విశేషతా హేతుకత్వే తన్నిరూపకావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న ప్రతియో

బాధకే॥ సిద్ధాం॥ నిరూపకపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వస్య తద్వ్యక్తిత్వేన తదభావవత్త్వేన ఛేదకత్వాభావేన ఘటపదార్థే తత్ప్రసిద్ధిరితి ఘటద్వయం ఘటప్రకారకం వచ్ఛిన్న ॥౮॥ వివేచన॥

నిరూపకతావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటప్రకారయోగిత్వేన తత్ర తయోరిత్యపర్యాప్త్యనుయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వేన విశిష్టస్య సమవాయసంబంధేన

ప్రకారనిరూపకతావచ్ఛేదకతాయాః తత్ర భూతలేనావ్యాప్యవృత్తిత్వయోః తస్య ఘటఘటత్వయోః తత్ర తయోర్నిరూపకపర్యాప్త్యనుయోగి

౨౮

తావచ్ఛేదకత్వం ఘటఘటత్వఘటత్వాదిమత్సు ఘటస్య ఘటత్వఘటత్వఘటద్వయం తద్వయం తత్ప్రకారకత్వేతి తాదృశావచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వాద్వయం ఘట

మైకత్వాదిదోషాత్ ఇతి వాచ్యం తాదృశానుయోగితత్వం తదీయవిషయతాయా విశేష్యరూపం విషయతాస్వరూపతయా ఘటత్వఘటాద్వయం

దావచ్ఛిన్నయోగితావచ్ఛేదకత్వస్య తత్త్వాత్ తద్భావతాదృశావచ్ఛేదకత్వస్య సిద్ధాన్తసిద్ధప్రకారతాత్వాపత్తేః తేన సప్రకారకత్వస్య ఖండనప్రాధిత్వం

నకారవమితి పరామర్శయితి ధ్యేయం॥ సిద్ధాం॥ తల్లక్షణం చానవచ్ఛేదకావిభాగశ్చ॥ నన్వేతదభిత్వాదోషానుసంధానే తద్ద్వారా విషయితయా ప్రమే

యావదితాదాత్మ్యదేశప్రమేయాశ్రయవిషయతాజ్ఞానసంశయవిధటనప్రతియోగిత్వవిశేషణాదికరణతానిరూపితాప్రమేయావచ్ఛిన్ననిరూపకతాత్తన్నిరూ

ఛితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతాపత్త్యావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్య ప్రమేయత్వప్రమేయత్వగతస్యాభావీయత్వేత్యత్ర ద్విత్వానవచ్ఛిన్నత్వాత్ తద్భావతాద్వ
త్వస్యాభావీయత్వం ద్విత్వవిశిష్టప్రమేయత్వవిశేషణాంశే ప్రమేయత్వస్వరూపమితి న ఖలు ప్రదాతృతా ద్విత్వావచ్ఛేదకత్వస్య పక్షత్వేన ఉపచ్ఛేదకత్వస్య పక్షప్రాతిపదికత్వ
తాద్వ్యాఘ్రయోర్భావాప్రసిద్ధ్యాదివ్యాప్త్యుపపత్తేరితి తాద్వ్యాప్యయోగితావచ్ఛేదకతా ప్రమేయత్వనిష్ఠావచ్ఛిన్నేతర ప్రసిద్ధిసంభవాదితిభా
వః ॥ ౧౯ ॥ ననుప్రోక్తతావచ్ఛేదకీభూతధర్మస్వాశ్రయాధికరణ యన్నిష్ఠాధికరణాతావచ్ఛేదకత్వేనివేశిత్వాదికరణతానిరూపకతావచ్ఛే
దకత్వాభావస్యప్రాదిద్విత్వాదినివేశనేనైవపర్యవసానం ఘటపృథక్త్వయోరుభయోర్భావవత్త్వాత్ తాదృశావినేనతావచ్ఛిన్నప్రవర్తానుయోగికసంయోగ
సంబంధేన ద్రవ్యవృత్తిత్వసత్త్వేతత్పర్యవసితవృత్తినిష్ఠాధికరణతావచ్ఛేదకత్వం మహాస్వసిద్ధియతాద్వృత్తితావచ్ఛేదకసంబంధావ
చ్ఛిన్ననిరూపకతావచ్ఛేదకత్వాసత్త్వపర్యాప్తియద్రూపత్వాదౌ అప్రసిద్ధిరితి తాదృశావచ్ఛేదకత్వావిశిష్టాధికరణతావచ్ఛేదకత్వసిద్ధిపర్యాప్తి
విశిష్టే చ చిత్రత్వమహాకాలభిన్నం కాలికసంబంధేన కాలత్వాదితాదృశమహాకాలనిష్ఠాధికరణతానిరూపితకాలికసంబంధావచ్ఛిన్ననిరూపకతావచ్ఛేద

ಚಗದ॥೫೩॥ ಕತ್ರೈವಿಶಿಷ್ಟಹಾಲಿಕೇನಾದಿಕರಣತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಯಲತ್ವಪ್ರತ್ಯುತವಲಕಿಹಾತಾಮೋದತುನಮಸಕವಿ ಥತರವವೃಹಾಲಿಕೇವವತತ್ರಬಷಾಂದವ್ಯಸ್ಯ ॥೮॥ ವಿವೇಚನ॥

ತ್ವೈನಷಾಂದ್ವಾಭಾವಿಶಲಕೇನಾಷೇಟಕತ್ವಾದಭಾವಾಂತರವರೂದಾಯೂತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವೃತ್ತಿರತತ್ವದುಪೇಕ್ಷಿತಂ ತಥಾಚ ಮಹಾಕಾಲನಿಷ್ಠಾಧಿಕರಣತಾನವಚ್ಛೇದಕತ್ವ

ಸಗಗನಾದಿವೃತ್ತಿತಯಾಗಗನತ್ವಾದಾವೇವತತ್ವಾಲಬ್ಧತ್ರಯಪ್ರದೇನಮಹಾಕಾಲಸ್ಯಾಧಿಕರಣಂ ಶಕ್ಯತ್ವೈನಾತಿವ್ಯಾಪ್ತಿವಿರಹೇಣ ಹಾಲಬಲ ಹಿತಾ ಲಾನಯೋ

೭೯

ಗಿಕಾಲಿಕಸಂಬಂಧೇನ ಹೇತುಸ್ತತ್ರಾದ್ಯಗವಿಶಿಷ್ಟಿಸ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿವೃತ್ತಿರತತ್ವದುಪೇಕ್ಷಿತಮಿತ್ಯಾಹು ॥೮೦॥ ಅಥಾತ್ರವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾನತಿಪ್ರಿತಿತ್ವಾ

ವಶಿಷ್ಟಕ್ಷಫಟವೃತ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಾವಚ್ಛೇದಿಕವಪದಪ್ರತ್ತಾವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಾಯಾಂ ವಹನಾಭಾವಾತ್ ತಥಾಚವಿ

ಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವೈನಾವಗಾಹಿತಾಧಿಕರಣತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಯತ್ನವೇನಗುಣಾನಿಷ್ಠಾಧಿಕರಣಂ ಶಕ್ಯತಯಾ ದ್ರವ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾದಿತಾದ್ಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ರಿತಿಚೇನ್ನ ಗುಣಾವಗಾಹನವೃತ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾವಾಗಿತ್ವಾದ್ಯಾ ರಕ್ಷಣತತ್ವಕಿಲೇತಿನಿಯಾಮಕತಾನಪ್ರತಿವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಾ

ಯಾಂ ಶಿವಾದವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದಿನಾಚ ಕೇನರೂಪೇಣ ನತಾವಚ್ಛೇದಕವೃತ್ತಿತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಸತ್ತಾತ್ವಾವ್ಯಾಪ್ಯಯದಭಾವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕ

రణతాత్వ ఆశ్రయ యరూపినాశమవృత్తి త్వేనైవ విశిష్టవిషయనిష్ఠతతాప్రతియోగితావచ్ఛేదకరూపేణ విశిష్టకలాధికరణతా సాంకారణతాఖ్యా వాచ్య తత్తత్వ నిష్ఠ విషయేదత్తా
నిరూపితతా అధికరణతా అధికరణతా ఖ్యాతిరూపత త్వజ్ఞానం యదివా తేన రూపేణ నియయూపకత్త్వా యయూ తత్త్వమ కత్త్వ తత్త్వ తత్వ వృత్తిత్వావిశిష్టే
తత్తత్వావచ్ఛిన్నాధికరణతా సాంకారణతయూ [illegible] విశిష్టస్య తత్త్వావగాహ
నా ఇతి ప్రతీతేరిత్యం తాత్పర్య త్తార్థః తదా వినాశ విషయ నిర్దేశ్యత్వైవ విశిష్ట విశిష్ట తత్త్వావ్యయ ధర్మావచ్ఛిన్న త్వే అధికరణతా తాత్పర్య విషయ ఏవానుపపత్తౌ
వాక్యోక్తః తత్ర కుతానపవాదన్యాయత్వావిశిష్టస్య తత్త తావచ్ఛిన్నాధికరణత్వేన కారణత్వమేవేతి విశిష్టధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతా యూశినిరూపకారణతా
న్వయాంశేవిదూషితం నచయుదవృత్తి తాత్పర్యవిశిష్ట యుగపత్ విరోధ నిత్యత్వాదివైశిష్ట్య విశిష్ట తత్త్వత్వం తత్త్వత యరూపధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణత్వ స్వప్ర యత్తేనరూ
పేణతాదృశ తత్ర తత్త్వవిషయత్వ మత్త్వలం కుతా కేవలా నవత్వ స్వేన శిష్ట విశిష్ట తత్త తత్త్వావ్యయుధ [illegible] నయూత్ప త్తి స్వస్వరూపకారణత్వ వాక్యం తా
దృగితితయుధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణతాయూ అప్రసక్తా అప్రయూతా యావన్మతేషు అవతత్తా విప్రసవం యుక్తత్వేనైత త్వాదవ్యత్తాదితాదోషా

೮೦

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ష్ఠనిరూపితతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపర్యాప్తికయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపర్యాప్తితావచ్ఛేదకతా
కసమనియతసత్తాయావచ్ఛిన్నతావచ్ఛిన్ననిరూపితతా[illegible]నిరూపితసత్తాయా వహ్నివిషయకజ్ఞాననిష్ఠ[illegible]ధికరణతానిరూపితతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్న
పర్యాప్తికసంయోగితావచ్ఛేదకత్వపర్యాప్తిత్వయోర్భేదాభావస్య తత్ర సత్వాదియత్వాదేః సమనియతసత్తాయా వహ్నివిషయకజ్ఞానగతసత్తాసంబంధితయా
తత్ర పక్షపర్యాప్తసాధ్యవత్తాతి యోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్నతావచ్ఛేదకనిష్ఠతాదతి ప్యాప్తిరితి వాచ్యం తేషు తావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తికసంయోగి
తావచ్ఛేదకతావైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నసంయోగితాకపర్యాప్తితావచ్ఛేదకతాకనిరూపితతావదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక విశేషితానిరూపితమేతు తాద్రూప్యేణ సంయోగ
గుణవచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తికసంయోగితావచ్ఛేదకత్వపర్యాప్తి ఏవం తాదృశధర్మస్య నిరుక్తోభయాభావవత్త్వస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ
వహ్నిత్వస్య తత్తదధికరణసమనియతసత్తాయా వహ్నివిషయకజ్ఞానతాదృశసంబంధేన వహ్నిమదితి ప్రతీతేర్ప్రమాత్వేన యత్ర తజ్ఞాననిష్ఠవిశేష్యతానిరూపితప్రమా
యత్ప్రకారతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తికసంయోగితావచ్ఛేదకత్వసంబంధావచ్ఛిన్న[illegible] హేతుతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకపర్యాప్తిసంయో[illegible]

బసదే॥ పక్షాంత॥ నితావచ్ఛేదకధర్మావచ్ఛిన్నవిషయతాస్వనిరూపితావచ్ఛిన్నత్వంతిరూపితప్రకారతాప్రయోజకత్వసాధ్యానవచ్ఛిన్నవిశేష్యతానిరూపితప్రమేయ॥ ౮॥ విశేషణ

౮౧

హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధేన తావచ్ఛేదకం హేతుతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
క-స్వరూపసంబంధేన గితావచ్ఛేదకం భవతి తథా విధంయుక్తిర్యుక్తికరణం తన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకే నివేశాదేవ సా
ధ్యం బిన్నవికలంతాదృశో భయాభావాదితి విశేషణేనేతి చేన్న ఉపలక్షితావగాహి సమానానితత్వనిరూపితప్రకారత్వకతయా సమానాధికరణ్యవిశేష్యతా
నిరూపితాయా ఉపలక్షితావగాహిప్రమాత్వక-బుద్ధినియమవిశిష్టప్రకారతావచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపక-తావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధేన యో
నితావచ్ఛేదకత్వస్య [illegible] నవత్వస్య [illegible] త్వేన యత్ప్రదేన సమానాధికరణ్యసంసర్గతయా ద్రవ్యంవిశిష్టతాదితాదా
వచ్ఛిత్తిరితి సమహేతుతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక-స్వరూపసంబంధేన తావచ్ఛేదకత్వం [illegible] స్యావచ్ఛిన్నాసంబంధేన తాక-
స్వరూపతావచ్ఛేదకతాక-నిరూపకతాపాదికరణతావదవచ్ఛిత్తి నిష్ఠవిశేష్యతానిరూపితప్రమాయాంప్రకారతావచ్ఛేదకతాతావచ్ఛిన్నస్వరూపసంబంధేన

నితావచ్ఛేదకత్వమస్తి తథాపి తథాపి త్వధికరణాజన్యత్వే తత్తాదృశభావాదితావచ్ఛిన్నాభావవత్త్వప్రకారకవిషయకజ్ఞానాభావవదిత్యాకారకవిశి
ష్టవైశిష్ట్యావగాహిజ్ఞానస్య ప్రత్యక్షత్వం ఉల్లిఖితావగాహితాదృశజ్ఞానస్య ప్రత్యక్షత్వం తత్రాయం విశేషః యాదృశాభావవత్త్వప్రకారకత్వం సము
దాయవృత్తినిరూపకతావచ్ఛేదకరణతావగాహిత్వం తదా యదా తత్తాదృశరూపవృత్తివిషయతాత్మకవిషయతాసంబంధేనాభావవత్త్వప్రకార
తావగాహిత్వం తదా తత్ప్రమత్వం తద్విషయతాత్వదనవగాహిత్వం తదుపలక్షితావగాహిత్వేన తద్విషయత్వం సిద్ధాంతేన తథాత్వాభావవత్త్వప్రకార
తావిశేష్యకజ్ఞానత్వాత్ అభావవత్త్వాదిత్యాదౌ అభావవత్త్వత్వస్య సముదాయత్వాత్ సామానాధికరణ్యేన తాదృశవ్యాప్తితావచ్ఛేదకతానిరూపితా
యా విశిష్టాభావవత్త్వప్రకారకతా నిరూపకతా తాదృశనిరూపకతాకాధికరణతావదవృత్తిత్వాభావవత్త్వవిశేష్యకజ్ఞానం తన్నిష్ఠత్వం యాదృశలక్షి
తావగాహిత్వాభావనాభావవత్త్వ ఇత్యాకారకజ్ఞానీయప్రకారతా తాదృశప్రకారతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సత్త్వే
న తయోరభేదేన విశిష్టాభావవత్త్వవిశేష్యకజ్ఞానస్యాపి తత్ప్రత్యక్షాభావప్రసంగాత్త్వేన తదాదాయ యావద్విశేషే ఇతి తాదృశాభావాని

ಜಗದ॥ ೩ ಶ್ಲೋಕ॥ ಪ್ರಥಮಂ ತನವೇಶಃ ತಥಾಚ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪಕತ್ವದವಿಷಯಕ ವಿಜ್ಞಾನತ್ವಾದಿ ಕರಣತಾ ನಿರೂಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ಅವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ತ್ವಸ್ಯ ॥೮॥ ವಿವೇಚನ॥

ನಿಷ್ಠತೋದ್ಧಿ ಕರಣತಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಸ್ಯ ಚ ಸತ್ವೇನ ನಿರುಕ್ತ ಭಯಾಭಾವವತ್ವಾವಿರಹೇದವೃತ್ತಿದೇನ ವಹ್ನಿವ್ಯಾಪಕತ್ವಾದವಿಷಯಕ ಜ್ಞಾನತ್ವಾದ್ಧ

ತ್ವಾನ್ನ ಸವಿಶಿಷ್ಟ ತಥಾ ಚ ತತ್ರ ಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಯಥೋಕ್ತ ವಾಕ್ಯ ಇದಿ ದೋಷಃ ಪದ ಮಾ ದದ್ಧಾತಿ ತತ್ವಾ ಚ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ತಾದ್ರೂಪ್ಯ ತಯಾ ತಾವಚ್ಛೇದಕತಾತಾವ

೮೧

ಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧರ್ಮಸ್ಯಾಪನ್ನ ಸ್ವಾನುಯೋಗಿತಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಕಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ನಿರೂಪಕತಾ ಹ್ಯಧಿಕರಣ ನಿಷ್ಠ ವಿಶೇಷತಾ ನಿರೂಪಿತ

ಮಯ ಪ್ರಕಾರತಾವಚ್ಛೇದಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೇ ತಾಸ್ಯಾಪನ್ನಸ್ವಾನುಯೋಗಿತಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಕಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ನಿರೂ

ಪಕತಾ ಹ್ಯಧಿಕರಣ ಯದ್ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠಾಧಿಕರಣತಾ ನಿರೂಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಮಧಿಕರಣತಾ ನಿರೂ

ಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವೋಭಯಾಭಾವತ್ವಾವಿಧಂ ಯದಧಿಕರಣಂ ತನ್ನಿಷ್ಠ ಭಾವ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವ

ಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ವೃತ್ತಿ ಅತಿವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಹ್ನೌ ತಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಬಂಧಾನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧರ್ಮವಿಶಿಷ್ಟಂ ಯದಧಿಕರಣಂ ತದ್ವಿಶ

ತಾವಚ್ಛೇದಕ

[illegible]భావావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి (తదభావవత్తానధికరణతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న గగనాదికరణత్వం) అధికరణనిరూపితవైశిష్ట్యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకప్రకా
రితావచ్ఛేదకతానిరూపితకాలాద్యధికరణతావత్త్వస్వవృత్తిత్వోభయసంబంధేన స్వపదంధమనోరం వృత్తితావచ్ఛిన్నవిశేష్యతానిరూపితప్రమేయ
ప్రకారతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తివిశిష్టయోగితావచ్ఛేదకత్వస్యనిష్ఠాధికరణతానిరూపకతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తివిశిష్టయోగితా
వచ్ఛేదకత్వే ~~[illegible]~~ స్వకాలీనాధికరణతావచ్ఛేదకతాత్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తివిశిష్టయోగితావచ్ఛేదకత్వోభయసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
కాభావవత్త్వోభయసంబంధేన స్వకాలత్వాధికరణం అధికరణవిశిష్టత్వం వాభావస్య వృత్తిత్వస్వవృత్తిభేదయప్రతియోగితానిరూపితా
ధికరణత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూపకత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితావచ్ఛేదకత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితతద్ధర్మనిష్ఠావచ్ఛే
దకతానిరూపితావచ్ఛేదకత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితనిరూపితత్వసంబంధావచ్ఛిన్నత్వే వచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకతావత్త్వోభయసంబంధేన స్వ
కాలత్వాద్యధికరణమేవస్వవృత్తిభేదస్య వృత్తినిరూపితప్రతియోగితానిరూపితావచ్ఛేదకతావద్గగనావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణం నే

ఘటవత్వ॥ ప్రకృతే॥ తద్వాన్ ధర్మ గ్రాహ్యేతి నైవయం॥ ౭౧॥ నను యద్వృత్తి యభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకం హి హేతుతావచ్ఛేదకం భవతి తథావిధ తద్వ్యక్తిత్వమేవ హి ॥లక్ష॥ వివేక
వృత్తిధర్మస్తత్రైవ నవిపక్షే తే తన్నైవ జపనేకామ్ బుద్ధేర్వక్యలం తాత్పర్యేణ గురుత్వరూపజయా భావాది ప్రత్యక్షం తానుపాపనేనేతి ద్రవ్యత్వ విశిష్టస్య సత్త్వాది
తద్వైశిష్ట్యావచ్ఛేదకం ద్రవ్యమేవ న తత్ప్రత్యయో గుణాది నిష్ఠాభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వాద్ వ్యభిచారః తలక్షణాభావాద దోష ఇతి
౫౨ విచారః॥ ౭౨॥ హేతుతావచ్ఛేదకీభూత విశిష్టస్య తత్తద్ వ్యక్తిత్వ విరహో ద్రవ్యత్వ సధూమాది తద్వైశిష్ట్యావచ్ఛేదకం సత్తాది కమేవేతి లక్షణస్య
వహ్న్యాదావవ్యాప్తిరితి న వాచ్యం వహ్నిత్వాది రపి ధర్మత్వం న స్వరూపతో యత్ర సత్తావైశిష్ట్యాది నా హేత్వాభావస్య విరహాత్ సత్త్వాదితి వాచ్యం హేతు
విశిష్టం తేన యద్వృత్తిత్వేన భవితవ్యం తాదృశ సమం యత్తత్ర తస్య సమానాధికరణ యత్తదేవ పక్షభవ్య పాలన అనవచ్ఛేద విశేషణం తదంశ
స్వభావ ఇతి వాచ్యం హేతుతావచ్ఛేదక వృత్తి భావీయ రూపావచ్ఛేదకతా తావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాని రూపిత వృత్తిత్వ నిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిరూపి
త వృత్తిత్వ నిష్ఠావచ్ఛేదకతా నిరూపితాధికరణ వృత్తి నిష్ఠావచ్ఛేదకతాక యదధికరణ వృత్తిత్వేయ ప్రతియోగితా నిరూపిత పరం పరయా నిరూ

ఽతత్వసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతావదభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి। అతిప్రసక్తేరితి [illegible]వత్త్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే వివక్షితత్వాదిత్య

స్య సమసగుణత్వ చేన్న ఘటభిన్నం ఘటత్వాభావాదిత్యాదౌ ఘటత్వాత్మకధర్మత్వాభావస్య [illegible]సంబంధేన వృత్తిత్వాభావేపి ఘటభిన్నతాయాం తద్వ్యా

ప్తేః సంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తితావదభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ఘటత్వావచ్ఛేదకత్వాభావాద్యస్మిన్ ఘటభిన్నే [illegible] తత్ర

సాధ్యాభావవత్త్వాద్యవ్యాప్తిరితి న వాచ్యం స్వరూపసంబంధేన యద్వృత్తిత్వస్య వివక్షణాదివ తద్వాచ్యతాసంబంధాదితి వాచ్యం

[illegible]యసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా[illegible]భావస్య వృత్తౌ [illegible] తాదృశవృత్తిభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య ధర్మత్వ

[illegible]తాయాం వ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్న[illegible] తద్వ్యాప్తేః తాదవస్థ్యాదితి వాచ్యం తేన తదవచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి

తాకత్వస్య యద్వృత్తిత్వస్య వివక్షితత్వాద్వాచ్యం [illegible] తన్నిరూపకసంబంధేన తదవచ్ఛిన్నత్వేన తదవచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛి

న్నప్రతియోగితావచ్ఛిన్నస్య వ్యాప్తిరితి వాచ్యం యద్వృత్తిత్వాదిప్రతియోగితానిరూపిత[illegible]తాదవచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛేదకతాన

జనద॥ ౪ఖ్యాం తు॥ చ్ఛేదక• హేతుతావచ్ఛేదకత్వం భవతి తత్రైవ హేతౌ తద్భిన్నత్వేన వివక్షణీయత్వాత్ తథా చావచ్ఛేదకతాయాం వృత్త్యనియామకసంబంధావచ్ఛిన్న ॥౬॥ వివేచన

త్వఘటిత లక్షణం వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్యాదౌ ధూమవత్త్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక సంయోగసంబంధేన ధూమహేతుకస్థలే అవచ్ఛేదకతాయాం సమవాయాది

సంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య [illegible] యత్ర [illegible] తద్వ్యాప్తిరితి చేన్న ఘటీయప్రతియోగితాయాం హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధా

V8 వచ్ఛిన్నత్వే తద్భిన్నేన హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వే హేతునిష్ఠ తత్ప్రతియోగ్యభావస్య వివక్షితత్వాత్ తథా చ [illegible] ద్వృత్తి

ఘటీయప్రతియోగితానిరూపిత సంయోగేన ధూమనిష్ఠత్రయాం ధూమనిష్ఠత్వవిశిష్టాభావ [illegible] యాభావస్య [illegible] దృశావచ్ఛేదకతానవ

చ్ఛేదకత్వస్య ధూమత్వస్య తత్ప్రతియోగ్యత్వే సమవాయాదిసంబంధేన [illegible] వ్యాప్తివిరహో న దోష ఇతి యది ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక

సంయోగసంబంధేన హేతుతాయాం [illegible] ఘటీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా తాదృశోభయాభావవతి తద్వ్యాప్తిరితి [illegible] హేతుతా

వచ్ఛేదకసంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్ఛిన్నత్వే హేతుతావచ్ఛేదకవ్యాపకత్వోభయాభావవత్త్వస్య తత్ర తేన విశేషణాన్న దోష ఇతి కిం బహునా వృత్తి

భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాసామానాధికరణ్యే తు తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వే తు తావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వోక్త్యా యాభావః తథాపి ధర్మిభేదహేత్వధికరణే
తభేన వివక్షణీయత్వాన్న కోఽపి దోషః (అ)థ జ్ఞానవిషయ నభేదః వ్యాప్తేః తావావత్త్వేన బనదోక్త కల్పవిశేషణగౌరవాత్ అనవతరత్వేన సంసర్గతాయా
స్వాశ్రయే స్వప్రతియోగిమత్త్వబుద్ధిప్రతిబంధకతాసంబంధేన యద్వృత్తిత్వం భేదవనివేశే తు సుతరాం. తథా అవ్యాప్యవృత్తిత్వం నామ హేతుతావచ్ఛేదకతా
తావచ్ఛిన్నస్వరూపవ్యాప్తిహేత్వధికరణత్వం విరోధి ఏవ హేత్వధికరణత్వసాధకః తథా చ ప్రతియోగి నవధికరణతా తాదృశాధికరణవృత్త్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వం
ధర్మితావచ్ఛేదకసమనియతో వహ్నివ్యాప్యధూమాదిత్వాదౌ ధూమవత్త్వనిష్ఠైకత్వవృత్తి అనవచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నా తన్నిరూపకతా ధూమవత్త్వ
నిష్ఠైకత్వావచ్ఛిన్నానుయోగితాకవ్యాప్తికావచ్ఛేదకతాక సమనియత ఇత్యాదివిశిష్టధూమత్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వసంబంధేన వ్యాప్తివిరహ [illegible]
దలముభయాభావనివేశనేన జ్ఞానాభావవిషయకజ్ఞానభిన్నం ప్రతియోగితాసంబంధేన ఘటజ్ఞానాభావాదిత్వాదౌ నిరుక్త
నవచ్ఛేదకసంబంధాం విషయితాసంబంధేన ఘటజ్ఞానాభావ హేతుతావచ్ఛేదకీభూత ధూమవచ్ఛిన్నాధికరణత్వ జ్ఞా

జగద్॥ విద్యాం॥ నాభావవిషయకజ్ఞానత్వేన తత్ర హేతుతావచ్ఛేదకీభూతప్రతియోగితాసంబంధేన ఘటజ్ఞానాభావత్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాశాలిరూపితా ఘటజ్ఞానా ॥ ఇతి చేన ॥

భావతావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణత్వస్య విశిష్టత్వేన తాదృశాధికరణావృత్తిత్వేఽపి ఘటజ్ఞానాభావవిషయకజ్ఞానస్య విధేయతాసంసర్గతయా తత్ర

సాధ్యసిద్ధిత్వేన సాధ్యాభావవ్యతిరేకాభావే తత్ప్రవృత్తిరతత్త్వమపి ఇతి తం జగదీశేనేతి నిగమయతి నను తథాపి ప్రతియోగితాసంబంధేన తథా

ఏత వచ్ఛేదకాసంబంధసంబంధావచ్ఛిన్ననిరుక్తరూపావృత్తి నిరూపకతాకాధికరణతావత్త్వమితి హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్ననిరుక్తరూపావచ్ఛిన్న

నుయోగితాకప్రత్యక్షకావచ్ఛేదకతాకనిరూపకతాధికరణత్వమపి విశిష్టత్వే తభావప్రతియోగితాఘటనవత్త్వాత్ తన్నివేశనేఽపి కారణాసంభవాదలంగు వృద్ధికరణా

రుతటిత్యాభయాభావనివేశనేతి నిపతన్ని జ్ఞానాభావాభావవిషయకజ్ఞానస్య స్వంపవిషయితాసంబంధేన జ్ఞానాభావాదిత్వాదౌ నిరుక్తసపరసంబంధావచ్ఛి

న్నప్రతియోగితాసంబంధేన జ్ఞానాభావరూపహేతోః జ్ఞానవత్త్వాత్ జ్ఞానాభావాభావవిషయకజ్ఞానవిషయతాయాం తత్ర చ జ్ఞానాభావత్వనిష్ఠావ

చ్ఛేదకతానిరూపితాయా జ్ఞానాభావతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వనిష్ఠ భావత్వావచ్ఛిన్నవిషయితాసంబంధావచ్ఛిన్నజ్ఞానాభావాభావనిష్ఠనిరూప

కతా తన్నిరూపితాధికరణతా వృత్తిస్వసంబంధేన తత్ప్రతియోగితాదృశాధికరణ యద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావాభావ విశిష్ట యత్కించిన్నిష్ఠవిశేషతయా సకలతయా ప్రసిద్ధాభావస్య లక్షణార్థ

త్వకత్వాన్న తదాదాయాగ్నేర్వ్యాప్తిస్వవ్యాప్యవత్త్వసంభవ ఇత్యలమతిశ్వేన ॥ ౨౮ ॥ ననుధూమవత్త్వ మాత్రావచ్ఛిన్నాధికరణనిష్ఠ ప్రసిద్ధాభావ ధూమవన్నిరూపితవృత్తి

తావదభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి (తత్ప్రతి తు ప్రసిద్ధాభావీయ ప్రతియోగితా నిరూపిత పరంపరయా ధూమవద్వృత్తి అవచ్ఛేదకతాయాం ధూ

మత్వమాత్రావచ్ఛిన్న [illegible] ఇత్యవన్నివృత్తి భావీయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి (తత్ప్రతి తు ప్రసిద్ధాభావవత్వ [illegible] తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న నిరూ

పాధికరణ [illegible] ధూమవచ్ఛిన్నాధికరణ [illegible] ప్రసిద్ధ [illegible] ఇతి చేన్న ద్రవ్యం [illegible]

[illegible] ప్రతియోగితావచ్ఛేదక [illegible] ప్రతియోగితా [illegible] భావ [illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] ధూమవత్ [illegible] తావచ్ఛేదక [illegible] తావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] ప్రసిద్ధాభావ [illegible] అధికరణ [illegible]

...ನದ॥ ಇತ್ಯಂತ॥ ತದ್ವೃತ್ತಿತಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಸಾಧ್ಯೇ ಇತಿ ಪ್ರತೀತಿನಿಷ್ಠಾಭಾವೀಯ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ವಿಶೇಷಣತಾವಿಶಿಷ್ಟತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವ ಯದಿ ಬಾಧಿಕರಣಾಂಶೇ ॥೮॥ ವಿಶೇಷ॥
ಶಿಷ್ಟವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಗಾಹಿಸಾ ತು ಮನ್ನಿಷ್ಠಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಸ್ವನಿಷ್ಠ ಪ್ರತೀತಿ ನಿಷ್ಠಾಭಾವೀಯ ಸಾಧ್ಯತಾವಚ್ಛೇದಕೇ ನಿವೇಶನೀಯತ್ವಾನ್ನೋಕ್ತದೋಷ ...
ಮನಾಶ ಇತ್ಯಪ್ಯವಧೇಯಂ ತದಾ ವಿಶಿಷ್ಟವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಗಾಹಿ ತ್ವೇಮತ್ಯಾಹ ತುಲ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವತ್ ನಿಷ್ಠ ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಯುದ್ವೃ
ತ್ತಿನಿರೂಪಕತಾವದಧಿಕರಣತಾವಗಾಹಿ ತ್ವೇನ ವಕ್ತವ್ಯತಯಾ ಅನತಾವದೀಯಃ ಸಂಸ್ಥಾರ್ಥಂ ಧೂಮವತ್ವ ನತ್ವೇ ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿರೂಪಕತಾವದಧಿಕರಣತ್ವ
ಸ್ಯೈಕಸ್ಯ ನಿಷ್ಠತಾ ದ್ವಿಶಪ್ರತೀತಿ ನಿಷ್ಠಾಭಾವೀಯ ಪ್ರಕೃತೇ ಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಧೂಮಾದಿ ಮತು ಕಸ್ಸಿಲೇನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಾರಣಾಂ ನಿವಾರಣಾನುಸಾರಣಾವ ಪ್ರಶ್ನೇ ಶಂಕಾವೇ ವೇತಿ
ಅಹ ಅಧಿಕರಣಾಂಶೇ ವಿಶಿಷ್ಟವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಗಾಹಿ ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತತಾ ತುಲ್ಯಾವಚ್ಛೇದಕತಾ ತಾವತ್ಸಾ ಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯನುಯೋಗಿತಾವಚ್ಛೇದಕ ಧೂಮಾಂಶಿನ್ನಾನುಯೋಗಿತಾಕ
ಪರ್ಯಾಪ್ತಿತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕ ನಿರೂಪಕತಾ ಕಾಧಿಕರಣತ್ವಾವಗಾಹಿತ್ವೇ ಮನನುತಾದೃಶರೂಪ ವೃತ್ತಿ ನಿರೂಪಕತಾ ಕಾಧಿಕರಣತ್ವಾವಗಾಹಿ ತ್ವೇ ಮತ ಧೂಮತ್ವ ನಿಷ್ಠೈ
ಕತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನಾನುಯೋಗಿತಾಕ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿ ತಾವಚ್ಛೇದಕತಾಕ ವಹ್ನಿನಿಷ್ಠ ಯದ್ಧೂಮತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ವಾದಿ ವಕ್ತೃಣಾಂ ಮಹಾನಸೀಯ ದೋಷತ್ವೇನಾಧಿಕರಣಾಂ

కే నిరుక్తవిశేషణవైశిష్ట్యావగాహిప్రతీతిసిద్ధాభావస్య ప్రసిద్ధతయా తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటితాన్యోక్తదోషాణామనవకాశః ఇత్యపి వదన్తి । తత్ర వహ్నిత్వ
గతైకత్వావచ్ఛిన్నసంయోగిత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకతా [illegible] విషయిత్వసంబంధావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకాధికరణత్వస్యాపి ఇతి వహ్నివిషయకజ్ఞానత్వ
త్వేన తద్ధ్యానత్వావచ్ఛిన్నే ఇత్యాదౌ వహ్నిప్రభావత్వావచ్ఛిన్నే ఇత్యాదౌ చ నిరుక్తరీత్యాధికరణాంశే విశేషణవైశిష్ట్యావగాహిమానవత్త్వమప్రసిద్ధప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకత్వం నాస్తి ఇతి ప్రతీతిసిద్ధాభావప్రసిద్ధతావచ్ఛేదకస్య సత్త్వేనాప్యభావే యోనిరుక్తరూపవ్యాప్తిః అధికరణతావగాహిత్వమేవ తదితరభేదస
కత్వాత్ అత్రాభావప్రసిద్ధిప్రయుక్తావ్యాప్తితాదవస్థ్యమితి సుధీభిర్విభావనీయం ॥ ౯ ॥ అత్ర కల్పే ధూమవాన్ వహ్నేరిత్యాదౌ హేతుతా
వచ్ఛేదకీభూతవహ్నిత్వాశ్రయతాధికరణతద్వ్యక్తిసంబంధి సన్నికర్షాధికరణతానవచ్ఛేదకత్వేషు ఇతరోభయాభావత్వసత్త్వేన లక్షణసమన్వయ
తకూటాదాయాతివ్యాప్తిః సాశ్రయాధికరణాయదవచ్ఛిన్న తత్ప్రతియోగిత్వే యదవచ్ఛిన్నతా ఘటేతరావచ్ఛేదకాయాస్తద్వ్యక్తిత్వాభావప్రతియోగితావచ్ఛే
దకత్వస్య ఘటత్వేన తత్తద్వ్యక్తిత్వేన తాదృశావచ్ఛేదకతాభావస్యైవ చ వహ్నిత్వరూపేణ యదవచ్ఛిన్నత్వప్రయుక్తత్వాదితి చేన్న హేతుతావచ్ఛేదకవిశిష్ట

బసవ॥ సిద్ధాం॥ నవ్యుక్తిస్వత్వ ఉభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నాస్తి (తత్సామాన్యాభావస్యైవ ప్రసక్తత్వాత్ తావచ్ఛేదకే నివేశనీయత్వాత్ తద్వ్యుక్తౌ హేతుతావచ్ఛేదకత్వస్యాప్తి వంశ ॥ తల॥ వివేచన॥

సాపేక్షత్వం యాధికరణత్వ స్వవృత్తిత్వోభయ సంబంధేన స్వం హేతుతావచ్ఛేదకీభూతం స్వవృత్తిత్వం యస్య నిష్ఠాధికరణ నిరూపిత నిరూపకతా న వచ్ఛేదకత్వ

స్వసామానాధికరణ్యానిరూపకతావచ్ఛేదకత్వోభయ సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక స్వాభావవత్త్వ సంబంధేన తియ సాశ్రయత్వాభావ్యానధికరణైనస్వ

సమధికరణత్వేనాభిమత వయుక్తి పరం అభావే వృత్తి వృత్తిత్వం యస్య నిరూపిత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా వచ్ఛేదకీభూతవచ్ఛి న్నాధికరణత్వ సంబంధా

వచ్ఛిన్న స్వనిష్ఠావచ్ఛేదకతాక ప్రతియోగితాకాభావవత్త్వ సంబంధేన స్వం ప్రతియోగి వృత్తికరణత్వేనాభిమతా భావ పరమిత్తి ఘుద్ధిభి కాలొ బసవ.

౦॥ ౯౫॥ ౽॥ ౽॥ వత్సర సంవత్సర మాఘ బహుళ షష్ఠ్యాం గురువాసరే సంపూర్ణం లిఖితమిదం పుస్తకం॥ శ్రీరామార్పణమస్తు॥ (శ్రీ)॥ శ్రీ లక్ష్మీనృసింహ స్వామి చరణారవిందాభ్యాం న

మః॥ ౽॥